

Saksbehandler: Liv Janne Dehlin

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i Kirkerådet 13.-14.09.2007 (*vedlagt*)
2. Protokoll fra Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) 11.-12. sept. 2007 (*vedlagt*)
3. Protokoll fra møte i Teologisk nemnd (TN) 24.-25.10.2007 (*vedlagt*)
4. Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité 18. september og 20. november 2007 (*vedlagt*)
5. Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 06.09.2007 og 05.12.2007 (*vedlagt*)
6. Protokoll fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livsynssamfunn 17. september 2007 og 4. desember 2007 (*vedlagt*)
7. Protokoll fra møte i kontaktgruppa mellom Det Mosaiske Trossamfund (DMT) og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke 27.11.2007 (*vedlagt*)
8. Protokoll fra møte i kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke 22.08.2007 (*vedlagt*) og 28.11.2007 (*ettersendes*)
9. Protokoll fra møte i den Katolsk-Lutherske Samtalegruppen (KATLUSA) 5. desember 2007 (*ettersendes*)

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til etterretning.

Protokoll Kirkerådet

13.-14.09.2007

Kirkens hus

Protokollen er godkjent av rådet 28.09.07.

Til stede:

Jorund Andersen
Nils-Tore Andersen
Petter N. Dille
Terje Fonk
Arne Backer Grønningsæter
Tore Johnsen
Ingrid Vad Nilsen
Lars Erlend Kielland
Svein Arne Lindø

Preben H. Lindøe (for Anne L. Tveter)
Svein Malmbekk
Johanne G. Mikalsen
Ingunn Rinde
Kjersti T. Rogne
Olav Skjevesland
Harald Nyeggen Sommer
Sissel Vartdal

Fravær under enkelte saker, ved behandling og/eller da vedtak ble fattet:

Jorund Andersen: KR 38/07
Olav Skjevesland: KR 46/07 og 47/07
Lars Erlend Kielland: KR 47/07

Forfall:

Anne L. Tveter

Til stede fra sekretariatet:

Per Kristian Aschim
Ole-Inge Bekkelund
Per E. Dehlin
Vibeke Fjeld
Jens-Petter Johnsen
Gard Lindseth
Øyvind Meling
Marit Omland

Sven Oppegaard
Gerd Karin Røsæg
Hans-Jürgen Schorre
Jahn-Oluf Skonnord
Dag Stange
Synnøve Hinnaland Stendal
Per Tanggaard
Gunnar Thelin

Konsulentene var primært til stede under behandling av egne saker.

Møtet ble ledet av Nils-Tore Andersen, og som vanlig fulgte en ordningen med en saksordfører for hver sak. Det var ingen merknader til innkallingen.

Foreløpige vedtak fra møtet i Samisk kirkeråd 4.-5. september og møtet i Mellomkirkelig råd 11. og 12. september ble delt ut i møtet.

Saksliste

Saksnr.	Arkivsak	Sakstittel
037/07	07/309	Referatsaker
038/07	07/311	Orienteringssaker
039/07	07/39	Kirkemøtet 2007. Program og saksliste
040/07	07/248	Høringsuttalelse til forslag om ny ekteskapslov
041/07	07/286	Kirkelig planarbeid
042/07	06/325	Ansettelse og vigsling i Den norske kirke av homofile i partnerskap. Konsekvenser av Lærenemndas uttalelse 2006
043/07	07/168	Ordning for valg av biskop/revisjon av ordning for bispenominasjon
044/07	07/10	Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke
045/07	06/11	Truet liv - troens svar. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimaendringer og arbeid med miljø, forbruk og rettferd
046/07	07/326	Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene
047/07	07/97	NOU 2007:6 Formål for framtida. Høringsuttalelse
048/07	07/292	Forslag til medlemmer av styret for Det praktisk-teologiske seminar

KR 037/07 Referatsaker

1. Protokoll fra Samisk kirkeråd 08.-09.05.07
2. Protokoll fra Mellomkirkelig råd 20.-22.05.07
3. Referat fra SMM fellessamling 13.-14.06.07
4. Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2007

KR-037/07 Vedtak:

1. Kirkerådet tar referatsakene til orientering.
2. Til referatsak 4:
Kirkerådet stilte spørsmål ved den demokratiske forankring innenfor ungdomsstrukturen. Administrasjonen bes om å arbeide videre med saken.

Enstemmig vedtatt.

KR 038/07 Orienteringssaker

1. Orienteringer fra Bispemøtet og de sentralkirkelige råd (muntlige orienteringer)
2. Kommunale presteboliger – nye regler for statens utgiftsdekning, rundskriv fra KKD, 27.06.07
3. Tilskudd til istandsetting av kirker, rundskriv fra KKD, 03.07.07
4. Statusrapport for trosopplæringsreformen pr august 2007
5. Evaluering av trosopplæringsreformen. Underveisrapport 3.
6. Rapport fra økumenisk markering av Verdens Miljøverndag 2007
7. Orientering om NFGs fremdriftsplan

KR-038/07 Vedtak:

1. Kirkerådet tar sakene til orientering.
2. Kirkerådet ber om at det utarbeides en kortfattet statusrapport for trosopplæringsreformen som kan sendes bispedømmeråd og menighetsråd til orientering. Videre ønsker Kirkerådet en drøfting av reformen på sitt februar møte.

3. Kirkerådet ber om at det tilstrebes at NFGs vedtatte fremdriftsplan kan holdes.

Enstemmig vedtatt.

KR 039/07 Kirkemøtet 2007. Program og saksliste

Kirkerådets behandling

Det ble fremmet forslag om at sak KM 11/07 trekkes fra sakslisten.
Forslaget falt mot 9 stemmer.

KR-039/07 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar den foreløpige programskissen for Kirkemøtet 2007 og ber sekretariatet arbeide videre med planleggingen av Kirkemøtet ut fra de føringer som fremkom i møtet.

2. Kirkerådet vedtar følgende saksliste for Kirkemøtet 2007:

- Sak KM 01/07: Innstilling fra protokollkomiteen
- Sak KM 02/07: Valg og oppnevninger:
- Valg av dirigentskap
- Valg av tellekorps
- Valg av komitéledere
- Sak KM 03/07: Orienteringssaker:
- Statusrapport fra arbeidet med "Trosopplæring i en ny tid"
- Statusrapport fra arbeidet med Reform av kirkens gudstjenesteliv
- Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2007
- Protokoll fra Bispemøtet 2007
- Årsmelding 2006 Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
- Årsmelding 2006 Døvekirkenes fellesråd
- Årsmelding 2006 for De sentralkirkelige råd
- Tilstandsrapport for Den norske kirke 2006
- Sak KM 04/07: Truet liv - troens svar. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimaendringer og arbeid med miljø, forbruk og rettferd
- Sak KM 05/07: Kirkemøtets forretningsorden
- Sak KM 06/07: Plan for diakoni

- Sak KM 07/07: Tilsetjing og vigsling i Den norske kyrkja av homofile i partnerskap. Konsekvensar av fråsegna frå Lærenemnda 2006
- Sak KM 08/07 Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke
- Sak KM 09/07: Regler for nominasjon/utnevning av biskop
- Sak KM 10/07 Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene
- Sak KM 11/07: Forslag til ny ekteskapslov. Uttalelse

3. Kirkerådet ber om at sak KM 11/07 flyttes fra komité A til komité C.

Enstemmig vedtatt.

KR 040/07 Høringsuttalelse til forslag om ny ekteskapslov

Kirkerådets behandling

Arne Backer Grønningsæter fremla møtet et alternativt forslag til høringsuttalelse som i hovedsak gav til tilslutning til en ny felles ekteskapslov. Forslaget ble ikke realitetsbehandlet.

På bakgrunn av Kirkerådets samtale ble det i møtet fremlagt et bearbeidet forslag til høringsuttalelsen fra administrasjonen (vedlagt bak i protokollen).

KR-040/07 Vedtak:

1. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslaget til høringsuttalelse til regjeringens forslag om felles ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par. men ber om at det blir bearbeidet i henhold til Kirkerådets anmerkninger.
2. Forslaget sendes Kirkerådets medlemmer til uttalelse før det endelig godkjennes av KR/AU.
3. Kirkerådet oversender høringsuttalelsen til Kirkemøtet som saksdokument for Kirkemøtets behandling sammen med regjeringens forslag til ny ekteskapslov.

Forslaget ble vedtatt med 10 mot 5 stemmer.

Protokolltilførsel ved Harald Nyeggen Sommer, Ingunn Rinde, Johanne Grønning Mikalsen, Petter Normann Dille og Arne Backer Grønningsæter er vedlagt bak i protokollen.

KR 041/07 Kirkelig planarbeid

KR-041/07 Vedtak:

1. Kirkerådet ber om at det vedlagte innledningskapittel, med de merknader som fremkom i møtet, innarbeides i Plan for diakoni, og at det med nødvendige endringer innarbeides i de kommende planverk.
2. Kirkerådet ber om at det i februarmøtet legges frem en samlet plan for implementering.
3. Kirkerådet imøteser en samlet utredning om Planverk for Den norske kirke.

Enstemmig vedtatt. Innledningskapitlet er vedlagt bak i protokollen.

KR 042/07 Ansettelse og vigsling i Den norske kirke av homofile i partnerskap. Konsekvenser av Lærenemndas uttalelse 2006

Kirkerådets behandling

Administrasjonens forslag til vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet har merket seg at en samlet Lærenemnd understreker det reformatoriske prinsipp om Skriften som øverste norm for kirkens lære, også i etiske spørsmål knyttet til homofilt samliv. Samtidig konstaterer Kirkemøtet at Lærenemnda, ut fra en samlet forståelse av de bibelske skrifter, er delt i vurderingen av homofilt samliv i partnerskap. Det er ikke lenger samme grad av enighet om premissene for vedtakene om samlevende homofiles vigslende tjeneste

i kirken som det var i 1995 og 1997. Kirkemøtet finner det derfor vanskelig å videreføre kirkemøtevedtakene fra 1995 og 1997.

2. Samtidig slår Kirkemøtet fast at det fortsatt er kirkelig begrunnelse for ikke å ordinere, vigsle, ansette eller gi tjenestebrev til homofilt samlevende i partnerskap dersom biskop eller ansettelsesorgan vurderer at dette ikke er i tråd med kirkens lære og formål og/eller av hensyn til aktuell(e) menigheter(er).
3. Kirkemøtet understreker at det i sin behandling av denne saken alltid har lagt til grunn at Den norske kirke er et trossamfunn og derfor forstår sine ordninger for ordinasjon, vigsling, ansettelse og tjenestebrev som uttrykk for det trosgrunnlag kirken har, også når kirken har og praktiserer ulike syn i saker av denne karakter.
4. Kirkemøtet ber biskopene om å være forutsigbare i sin praksis med hensyn til ordinasjon/vigsling og utstedelse av tjenestebrev til homofilt samlevende i partnerskap og ber biskopene samrå seg om hvordan de håndterer eventuell ulik praksis.
5. Kirkemøtet henstiller til alle organ som er involvert i ansettelsesprosedyrer i kirken å legge vekt på å finne gode løsninger når ulike syn møtes i en sak. Kirkemøtet vil be alle ansettelsesorgan med ansvar for ansettelse i stillinger som krever ordinasjon/vigsling om å være tilstrekkelig tydelige ved utlysning og i ansettelsesprosedyren på hva som gjelder med hensyn til samlivsform. Ingen organer bør ansette i stillinger som krever ordinasjon eller vigsling uten at det er avklart om biskopen vil gi vedkommende tjenestebrev.
6. Lærenemnda avgrensner selv sitt mandat, slik at ikke alle sider ved homofilisaken som etisk utfordring blir belyst i nemndas uttalelse. Det er viktig for den videre samtale i kirken om dette spørsmålet at det arbeides videre med bibelmaterialet og samlivsspørsmål i kultur- og samfunnsmessig perspektiv. Kirkemøtet ber Bispemøtet ta initiativ til et slikt arbeid.
7. Kirkemøtet vil fremheve at det er viktig med en fortsatt dialog om denne saken lokalt og sentralt i kirken, overfor de frivillige organisasjonene og i møte med andre kirkesamfunn. Mange kirkemedlemmer er på ulike måter direkte berørt av saken, og Kirkemøtet kjenner den uro som mange opplever knyttet til deres plass i kirken. I likhet med Ungdommens kirkemøte vil Kirkemøtet sterkt oppfordre ledere i kirken og i kristelige organisasjoner om kontinuerlig å arbeide med holdninger og kommunikasjonsformer slik at kirkelige fellesskap kan oppleves som åpne, tydelige og inkluderende.

Kirkerådet nedsatte en redaksjonskomité som på bakgrunn av rådets drøftelse foreslo følgende endringer i det foreliggende forslag til vedtak:

- I vedtakspunkt 2 tilføyes også: Samtidig slår Kirkemøtet fast at det fortsatt også er kirkelig begrunnelse...
- I vedtakspunkt 5, 1. setning tilføyes og ryddige: ... å legge vekt på å finne gode og ryddige løsninger...

Redaksjonskomiteens forslag ble vedtatt.

Jorund Andersen fremmet forslag om at punkt 5, siste setning, strykes.
Forslaget falt mot 3 stemmer.

Administrasjonens alternative forslag om utsettelse:

1. Kirkemøtet har merket seg at en samlet Lærenemnd klart understreker det reformatoriske prinsipp om Skriften som øverste norm for kirkens lære, også i etiske spørsmål knyttet til homofilt samliv. Samtidig konstaterer Kirkemøtet at Lærenemnda, ut fra en samlet forståelse av de bibelske skrifter, er delt i vurderingen av homofilt samliv i partnerskap.
2. Kirkemøtet anbefaler at Kirkemøtets vedtak fra 1995/97 med hensyn til ansettelse i ordinerte/vigslede stillinger av personer som lever i homofilt samliv videreføres.
3. Lærenemnda avgrensar selv sitt mandat slik at ikke alle sider ved homofilisaken som etisk utfordring blir belyst. Dette får på ulike måter betydning for argumentasjonen for og mot homofilt samliv. Kirkemøtet ber Bispemøtet ta initiativ til et videre arbeid med bibelmaterialet og samlivsspørsmål i kultur- og samfunnsmessig perspektiv.
4. Når dette materialet foreligger, ber Kirkemøtet Kirkerådet komme tilbake til Kirkemøtet med homofilisaken, inkludert en vurdering av de forvaltningsmessige områdene som er omtalt i vedtakene fra 1995 og 1997.
5. Kirkemøtet understreker at det i sin behandling av denne saken alltid har lagt til grunn at Den norske kirke er et trossamfunn og derfor forstår sine ordninger for ordinasjon, vigsling, ansettelse og tjenestebrev som uttrykk for det trosgrunnlag kirken har.
6. Kirkemøtet vil fremheve at det er viktig med en fortsatt dialog om denne saken lokalt og sentralt i kirken, overfor de frivillige organisasjonene og i møte med andre kirkesamfunn. Mange kirkemedlemmer er på ulike måter direkte berørt av saken, og Kirkemøtet kjenner den uro som mange opplever knyttet til deres plass i kirken. I likhet med Ungdommens kirkemøte vil Kirkemøtet sterkt oppfordre ledere i kirken og i kristelige organisasjoner om kontinuerlig å arbeide med holdninger og kommunikasjonsformer slik at kirkelige fellesskap kan oppleves som åpne, tydelige og inkluderende.

Olav Skjevesland fremmet forslag om følgende tilføyelse i punkt 3, siste setning:
... kultur- og samfunnsmessig perspektiv, samt relevante kirkerettslige og økumeniske spørsmål.

Forslaget falt mot 4 stemmer.

Alternativt forslag om utsettelse falt mot 4 stemmer.

KR-042/07 Vedtak:

Kirkerådet legger fram for Kirkemøtet 2007 saken *Ansettelse og vigsling i Den norske kirke av homofile i partnerskap. Konsekvenser av Lærenemndas uttalelse i 2006.*

Kirkerådet ber direktøren bearbeide dokumentet i tråd med de merknader som fremkom i møtet og bruke dette som saksdokument i nevnte sak.

Saken oversendes Bispemøtet.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet har merket seg at en samlet Lærenemnd understreker det reformatoriske prinsipp om Skriften som øverste norm for kirkens lære, også i etiske spørsmål knyttet til homofilt samliv. Samtidig konstaterer Kirkemøtet at Lærenemnda, ut fra en samlet forståelse av de bibelske skrifter, er delt i vurderingen av homofilt samliv i partnerskap. Det er ikke lenger samme grad av enighet om premissene for vedtakene om samlevende homofiles vigslede tjeneste i kirken som det var i 1995 og 1997. Kirkemøtet finner det derfor vanskelig å videreføre kirkemøtevedtakene fra 1995 og 1997.
2. Samtidig slår Kirkemøtet fast at det fortsatt også er kirkelig begrunnelse for ikke å ordinere, vigsle, ansette eller gi tjenestebrev til homofilt samlevende i partnerskap dersom biskop eller ansettelsesorgan vurderer at dette ikke er i tråd med kirkens lære og formål og/eller av hensyn til aktuell(e) menigheter(er).
3. Kirkemøtet understreker at det i sin behandling av denne saken alltid har lagt til grunn at Den norske kirke er et trossamfunn og derfor forstår sine ordninger for ordinasjon, vigsling, ansettelse og tjenestebrev som uttrykk for det trosgrunnlag kirken har, også når kirken har og praktiserer ulike syn i saker av denne karakter.
4. Kirkemøtet ber biskopene om å være forutsigbare i sin praksis med hensyn til ordinasjon/vigsling og utstedelse av tjenestebrev til homofilt samlevende i partnerskap og ber biskopene samrå seg om hvordan de håndterer eventuell ulik praksis.
5. Kirkemøtet henstiller til alle organ som er involvert i ansettelsesprosedyrer i kirken å legge vekt på å finne gode og ryddige løsninger når ulike syn møtes i en sak. Kirkemøtet vil be alle ansettelsesorgan med ansvar for ansettelse i stillinger

som krever ordinasjon/vigsling om å være tilstrekkelig tydelige ved utlysning og i ansettelsesprosedyren på hva som gjelder med hensyn til samlivsform. Ingen organer bør ansette i stillinger som krever ordinasjon eller vigsling uten at det er avklart om biskopen vil gi vedkommende tjenestebrev.

6. Lærenemnda avgrensner selv sitt mandat, slik at ikke alle sider ved homofilisaken som etisk utfordring blir belyst i nemndas uttalelse. Det er viktig for den videre samtale i kirken om dette spørsmålet at det arbeides videre med bibelmaterialet og samlivsspørsmål i kultur- og samfunnsmessig perspektiv. Kirkemøtet ber Bispemøtet ta initiativ til et slikt arbeid.
7. Kirkemøtet vil fremheve at det er viktig med en fortsatt dialog om denne saken lokalt og sentralt i kirken, overfor de frivillige organisasjonene og i møte med andre kirkesamfunn. Mange kirkemedlemmer er på ulike måter direkte berørt av saken, og Kirkemøtet kjenner den uro som mange opplever knyttet til deres plass i kirken. I likhet med Ungdommens kirkemøte vil Kirkemøtet sterkt oppfordre ledere i kirken og i kristelige organisasjoner om kontinuerlig å arbeide med holdninger og kommunikasjonsformer slik at kirkelige fellesskap kan oppleves som åpne, tydelige og inkluderende.

Forslaget ble vedtatt med 11 mot 4 stemmer.

KR 043/07 Ordning for valg av biskop/revisjon av ordning for bispennominasjon

Kirkerådets behandling

Terje Fonk fremmet forslag om tilføyelse av parentes i vedtakspunkt B5: (områder utenfor bispedømmet regnes i denne sammenheng som 1 prosti).

Forslaget ble vedtatt med 9 mot 6 stemmer.

Det ble fremmet forslag om å stryke parentesen (evt. også ungdomsrådet) i B9.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Tore Johnsen fremmet forslag om tilføyelse i vedtakspunkt B9: Samisk kirkeråd ved bispievalg i de tre nordligste bispedømmene, Hamar og Oslo.

Forslaget ble vedtatt med 12 mot 3 stemmer.

Det ble foretatt separat avstemning om vedtakspunkt B12, som ble vedtatt beholdt mot 2 stemmer.

KR-043/07 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

A. Kirkemøtet anser en valgordning med de hovedtrekk som er skissert i utredningen som den mest tjenlige fremgangsmåte for å utpeke biskoper i Den norske kirke, enten den endelige myndighet til å utnevne biskoper ligger hos Kongen (kirkelig statsråd) eller myndigheten til å utkåre biskoper helt og fullt tillegges kirkelige organer i en framtidig kirkeordning.

B. Kirkemøtet ber Kultur- og kirkedepartementet utforme regler for valg av biskop med følgende hovedelementer:

1 Det etableres et nominasjonsorgan bestående av det aktuelle bispedømmeråd, bispemøtets preses og to leke medlemmer av Kirkerådet.

2 Bispedømmerådet kunngjør i god tid når nominasjon skal foretas. Alle menigheter /stemmeberettigede ved bispevalg varsles formelt om at en kan sende inn forslag på kandidater, men at bispedømmerådet står fritt i forhold til disse forslagene.

3 Nominasjonsorganet nominerer 5-7 kandidater. Avstemningen skjer ved at medlemmene i nominasjonsorganet stemmer på 3-5 kandidater. Deretter voterer det over kandidater til ytterligere to plasser, plass for plass.

4 Det skal nomineres kandidater av begge kjønn.

5 Etter nominasjonen gis det en frist (anbefalt: en måned) for å stille alternative kandidater til bispedømmerådets nominasjon. Minst 30 stemmeberettigede (alle kategorier – både i og utenfor det aktuelle bispedømme) ved bispenominasjon fra minimum 3 forskjellige prostier kan gå sammen om å stille kandidater (områder utenfor bispedømmet regnes i denne sammenheng som 1 prosti).

Menighetsrådsmedlemmer inngår enkeltvis i antallet stemmeberettigede som kan stille kandidater.

Nominasjonsorganet kontrollerer at reglene for supplerende nominasjon er fulgt og fører kandidater fremkommet på denne måte opp på den samlede kandidatliste.

6 I den følgende avstemning er det bare tillatt å stemme på de kandidater som er fremkommet gjennom nominasjon i nominasjonsorganet, eller ved supplerende nominasjon.

7 Nominasjonsorganet gjennomfører intervju / utspørring av kandidatene. Svarene offentliggjøres og ledsager presentasjonen av kandidatene.

8 Valget administreres av Kirkerådet.

9 Ved valget har følgende grupper stemmerett:

Menighetsråd, prester og vigslede kateketer, diakoner og kantorer i det aktuelle bispedømmet.

Kirkemøtets medlemmer pluss prestenes varamedlemmer, de tre teologiske fakulteters og Ungdommens kirkemøtes representanter med tale- og forslagsrett i Kirkemøtet.

Samisk kirkeråd ved bispevalg i de tre nordligste bispedømmene, Hamar og Oslo.

10 Stemmegruppene fra det aktuelle bispedømmet teller 2/3, andre stemmegrupper teller 1/3. Stemmer fra menighetsråd/leke stemmeberettigede teller 1/2, stemmer fra prester og vigslede kirkelige tilsatte teller 1/2.

Dette medfører følgende fordeling av stemmetyngde mellom de ulike grupper stemmeberettigede:

Stemmene fra menighetsrådene i det aktuelle bispedømmet teller 1/3 (halvparten av bispedømmestemmene).

Stemmene fra prestene og vigslede kateketer, diakoner og kantorer teller til sammen 1/3 (halvparten av bispedømmestemmene). Det fastsettes et rimelig forhold mellom prestenes og de øvrige vigslede gruppenes stemmer (f.eks. 3-1).

Stemmene fra de geistlige medlemmer av Kirkemøtet (inklusive prestenes varamenn og representantene for de tre teologiske fakulteter) teller 1/6. Biskopenes stemmer teller 2, de øvrige prestestemmer 1.

Stemmene fra de leke medlemmer av Kirkemøtet (inklusive Ungdommens kirkemøtes representanter) teller 1/6.

11 De enkelte menighetsrådsmedlemmer stemmer hver for seg. Medlemmer av samme menighetsråd teller til sammen som 1/1 stemme. Øvrige stemmeberettigede avgir individuell stemme.

12 Menighetsrådsstemmene vektes i forhold til soknets medlemstall etter følgende tabell:

0-500 medlemmer	–	vektall 1
501-1000 medl.	–	vektall 2
1001-2000 medl.	–	vektall 3
2001-3000 medl.	–	vektall 4
3001-5000 medl.	–	vektall 5
5001-7000 medl.	–	vektall 6
7001-10000 medl.	–	vektall 7
10001- medl.	–	vektall 8

13 De stemmeberettigede stemmer på 1 kandidat.

14 Kirkerådet teller opp stemmene og regner sammen valgresultatet. Resultatet presenteres stemmegruppe for stemmegruppe og samlet.

15 En kandidat som oppnår samlet stemmeandel (etter vekting) over 50 % vinner valget. Hvis ingen oppnår dette, går de to med størst stemmeandel (etter vekting) videre til 2. valgongang.

16 Valgresultatet bekreftes i kirkelig statsråd, og den kandidat som har fått en stemmeandel (etter vekting) over 50 % utnevnes til biskop.

C. Dersom det er grunnlovsmessige hindringer for innføring av bispevalg, ber Kirkemøtet om at *Regler for nominasjon m.v. ved utnevning av biskop* revideres i samme retning som den beskrevne valgordning.

Enstemmig vedtatt.

KR 044/07 Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke

Tore Johnsen overleverte et notat som oversendes sekretariatet.

KR-044/07 Vedtak:

1. Kirkerådet ber om at dokumentet "Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning" bearbejdes i tråd med de merknader som fremkom i møtet og legges frem for Kirkemøtet.
2. Innkomne innspill som foreløpig ikke er innarbejdet i dokumentet, tas i betraktning i sekretariatets videre arbeid med kirkeordningsspørsmålene.
3. Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

I. Kirkemøtet vedtar del A i dokumentet "Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning" som premisser for det videre arbeid med kirkelovs- og kirkeordningsspørsmål.

II. Kirkemøtet vil i tråd med dokumentets del B vedta følgende overordnede føringer og prioriteringer for den videre utredning og saksbehandling:

Kirkemøtet anser det nødvendig med videre avklaring på følgende kirkeordningsmessige delområder før et eventuelt samlet kirkeordningsarbeid kan igangsettes:

- kirkelig organisering
- valgordninger og demokrati
- ordning for utnevning av biskop (og prost)
- organisering av arbeidsgiveransvar
- finansieringsordning
- struktur og ansvarsforhold i kirkelig planverk

Spørsmålene om arbeidsgiveransvar, finansieringsordning og kirkelig organisering må sees i sammenheng.

Kirkemøtet ønsker at arbeidet med framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke prioriteres høyt, og ber om at spørsmålet legges fram for Kirkemøtet i 2008.

Kirkemøtet ønsker at spørsmålene om kirkelig finansieringsordning og organisering legges fram for Kirkemøtet samtidig, etter at spørsmålet om arbeidsgiveransvaret er avklart.

Når spørsmålet om kirkelig organisering er avklart, må kirkens valgordninger, styringsstruktur og ansvars- og oppgavefordeling gjennomgås på nytt, bl.a. i lys av erfaringene fra forsøkene ved de kirkelige valg 2001-2009.

I forbindelse med implementeringen av nye kirkelige planer bør struktur, sammenheng og ansvarsfordeling i kirkens planverk gjennomtenkes. Det bør også utvikles et lokalkirkelig helhetlig planverktøy.

De kirkeordningsmessige delområdene bør være utredet og fremmet for Kirkemøtet i perioden 2008-2010.

Kirkerådet bes utarbeide en plan for utredninger, forsøk og kirkemøtesaker som omfatter disse delområdene.

III. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjøre de nødvendige justeringer når de politiske rammebetingelsene for arbeidet med kirkelov- og kirkeordningsspørsmål blir avklart.

4. Kirkerådet ber sekretariatet forberede et forslag til Kirkemøtet til en uttalelse som kan inngå i Kirkemøtets vedtak, med henblikk på den politiske prosessen frem mot den bebudede Stortingsmeldingen om Staten og Den norske kirke. Forslaget må ta utgangspunkt i det prinsipielle vedtak fra Kirkemøtet 2006 om relasjonen mellom stat og kirke, og være rettet inn mot den aktuelle politiske situasjonen.

Enstemmig vedtatt.

KR 045/07 **Truet liv - troens svar.**
Kirkens vitnesbyrd i lys av klimaendringer og arbeid
med miljø, forbruk og rettferd

Kirkerådets behandling

Følgende forslag ble fremmet som alternativ tittel på saken:

Harald Nyeggen Sommer: *Truet liv – troens ansvar.*
Forslaget falt mot 13 stemmer.

Ingunn Rinde: *Truet liv – troens utfordring.*
Forslaget falt mot 13 stemmer.

Tore Johnsen: *Guds nærvær i en truet verden.*
Forslaget falt mot 8 stemmer.

Saken beholder dermed sin opprinnelige tittel: *Truet liv – troens svar. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimaendringer og arbeid med miljø, forbruk og rettferd.*

KR-045/07 Vedtak:

Kirkerådet ber administrasjonen bearbeide saksfremlegget og forslag til vedtak i henhold til de synspunkter som fremkom i møtet.

Enstemmig vedtatt.

KR 046/07 **Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene**

KR-046/07 Vedtak:

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Som europeisk kirke bærer vi på en arv som gjør oss dypt medansvarlige i en politisk og økonomisk utvikling basert på grov utbytting av mennesker og naturressurser i sør. Vi må arbeide oss fram til en dypere erkjennelse av hvordan denne urettferdigheten er oppstått, og hva vi kan gjøre for å skape en mer rettferdig verden.

2. Kirkemøtet vil understreke at dagens globale handels- og finansstrukturer ikke i tilstrekkelig grad kommer den fattige verden til gode. Kirkemøtet mener det er nødvendig å arbeide for at dagens globale handels- og finansinstitusjoner på sikt erstattes med demokratiske legitime institusjoner som gir de fattigste landene større medbestemmelse. På den andre siden vil Kirkemøtet understreke at det på kort sikt også er viktig å arbeide for å reformere dagens handels- og finansinstitusjoner.
3. Kirkemøtet mener at vi som kirke i nord må stå solidarisk med dem som lider under denne uretten. Kirkemøtet ser at Norge med sin velferdsstat og sin store petroleumsformue både har gode muligheter og et moralsk ansvar til å bidra til en mer rettferdig verden.
4. Kirkemøtet vil i denne sammenheng understreke at Norge har et særlig ansvar for å:
 - a) Forvalte oljeformuen på en miljømessig og solidarisk måte slik at den kan bidra til utvikling i de fattige landene
 - b) Innrette sin handelspolitikk slik at den ikke hindrer utviklingslandenes muligheter til å bruke de samme politiske virkemidlene som har vært avgjørende i Vestens økonomiske utvikling.
5. Kirkemøtet ber Den norske kirke bidra aktivt i Kirkenes Verdensråds AGAPE-prosess.
6. Kirkemøtet ber de lokale menighetene om å jobbe videre med de etiske utfordringene knyttet til den økonomiske globaliseringen i sitt arbeid med miljø, forbruk og rettferd.
7. Kirkemøtet ber om at saken følges opp spesielt gjennom Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) og Den norske kirkes Nord/sør-informasjons (KUIs) arbeid, og at arbeidet på dette feltet blir en referatsak til Kirkemøtet 2008.

Enstemmig vedtatt.

KR 047/07 NOU 2007:6 Formål for framtida. Høringsuttalelse

KR-047/07 Vedtak:

Kirkerådet ber om at den videre prosessen i arbeidet med nye formålsparagrafer for barnehagen og opplæringen blir fulgt opp av sekretariatet, og gir direktøren fullmakt til å ferdigstille høringsuttalelsen til departementet innen høringsfristen 1. november 2007, i henhold til de synspunkter som fremkom i møtet.

Enstemmig vedtatt.

Den foreløpige høringsuttalelsen er vedlagt bak i protokollen.

KR 048/07 Forslag til medlemmer av styret for Det praktisk-teologiske seminar

KR-048/07 Vedtak:

Kirkerådet innstiller sokneprest Erling J. Pettersen og sokneprest Mari Wirgenes som medlemmer av styret ved det praktisk teologiske seminar.

Som varamedlemmer innstilles rådgiver An-Magritt Granli og rådgiver Espen Andreas Hasle.

Enstemmig vedtatt.

Vedlegg KR 40/07 Høringsuttalelse til forslag om ny ekteskapslov.

Regjeringens forslag til ny ekteskapslov Høringsuttalelse fra Kirkerådet

Bearbeidet forslag til høringsuttalelse, lagt frem i møtet fredag 14.09.

Kirkerådet har mottatt forslag om felles ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par fra Barne- og likestillingsdepartementet og har behandlet dette på sitt møte 14.-15. september.

I det fremlagte forslaget, gjør departementet rede for at en mener det ikke lenger er behov for å operere med en egen sivilstand for likekjønnede par eller gjøre forskjell ut fra seksuell orientering. Dessuten mener departementet at en felles ekteskapslov vil innebære en forenkling av regelverket. Derfor mener departementet at Norge bør ta det siste steget og likestille homofilt partnerskap og ekteskap.

På denne bakgrunn foreslår regjeringen en rekke endringer i ekteskapsloven, barneloven, adopsjonsloven og bioteknologiloven, samt en sterk oppfordring til at Den norske kirke åpner for å vie lesbiske og homofile par.

Spørsmålet om felles ekteskapslov og flere av de temaer dette aktualiserer er kontroversielle også i kirken. Drøftelsene på Kirkerådets møte, der medlemmer fra landets 11 bispedømmeråd er representert, viste at det var delte meninger om forslaget. Kirkerådet viser til at bispedømmerådene har avgitt egne uttalelser til forslaget.

Kirkerådet står sammen om å anerkjenne og ønske at homofile par, på tilsvarende måte som heterofile par, skal ha ordnede og trygge rammer og gode ordninger for sitt samliv og aksept og respekt for sin kjærlighet.

Flertallet mener dette allerede ivaretas ved partnerskapsloven. Et mindretall støtter departementets forslag om felles ekteskapslov og mener at et felles lovverk for ulikekjønnede og likekjønnede par er et positivt bidrag til å hindre diskriminering og fremme aksept for homofiles kjærlighet og deres likeverd. Flertallet går mot en felles ekteskapslov, og mener ekteskapet fortsatt bør være en ordning mellom mann og kvinne.

På denne bakgrunn vil Kirkerådet understreke følgende:

Kirkerådet holder fast på at ekteskapsbegrepet fortsatt skal forbeholdes det offisielt inngåtte og forpliktende samlivet mellom mann og kvinne. Selv om et partnerskap mellom to av samme kjønn har felles trekk som også er grunnleggende i ekteskapet, tilsier det ikke at en kan tale om samme sak. Vi vil fremheve at ekteskap mellom en kvinne og en mann har en sentral og grundig teologisk og moralsk begrunnelse i den

kirkelige lære og tradisjon. Ekteskap mellom en mann og en kvinne har gjennom årtusener, i ulike former, vært et vesentlig trekk i vårt og de fleste samfunn og kulturer.

Øvrige bestemmelser som gjelder hvilke rettigheter og rettsvirkninger ulike samlivsformer vil ha på andre lovområder, bør fremgå av og reguleres i de respektive lovene.

Kirkerådet støtter i hovedsak de synspunktene som Norges Kristne Råd (NKR) har gitt i sin uttalelse og legger i hovedsak disse til grunn for de følgende merknadene.

Ekteskap og endrede samlivsformer

Ekteskapet, som en offentlig, borgerlig ordning, har vært den tradisjonelle samlivsformen mellom kvinne og mann, men vår tid er preget av et større mangfold og mindre stabilitet når det gjelder samliv og familiemønster. I dag er det vanlig at unge og også eldre mennesker velger samboerskap, som i mange tilfeller ender opp i ekteskap. Særlig gjelder det for samboere som får barn. Dette er en privatrettslig avtale, som på en rekke områder etter hvert har fått rettsvirkninger innenfor de ulike rettsområdene. På liknende måte velger personer av samme kjønn, med eller uten barn, å leve som samboere eller i partnerskap.

Dette mangfoldet betyr imidlertid ikke at ekteskapet mellom kvinne og mann som en forpliktende ordning i samfunnet har mistet sin begrunnelse. Kirkerådet vil, tvert i mot, hevde at ekteskap mellom en kvinne og en mann har en viktig funksjon som det beste vernet om samlivet mellom de to partene og om eventuelle barn. I en tid med høye skilsmissetall og mindre stabilitet i samlivene, er det desto viktigere å sikre ekteskapet som den samlivsformen som, ytre sett, gir de beste betingelsene for trygghet og hjelp til å leve trofast sammen i gode og onde dager og beskyttelse til den som måtte være den svakere part. Ikke minst er ekteskapet en ramme for eventuelle barn som trenger stabilitet, omsorg, støtte og tilhørighet på sin vei mot et voksent, selvstendig liv. Denne institusjonelle ramme bør være tydelig og klart ordnet.

Når det er staten som legger de juridiske rammer for ekteskap, bør heller ikke staten skape grunnleggende uklarhet om hva ekteskap er. Kirkerådet holder fast på at ekteskapsbegrepet fortsatt skal forbeholdes det offisielt inngåtte og forpliktende samlivet mellom mann og kvinne. Selv om et partnerskap har mange felles trekk med ekteskapet når det gjelder løfte om troskap, varighet, gjensidig omsorg og kjærlighet, tilsier det ikke at en kan tale om samme sak. Det at det i det ene tilfellet, når det gjelder ekteskap, er tale om par med forskjellig kjønn og i det andre om to av like kjønn, utgjør en grunnleggende forskjell. Ekteskapet mellom mann og kvinne er begrunnet i kristen tradisjon og tenkning, og er en felles verdi i vår kulturtradisjon i vid forstand.

Vi vil fraråde regjeringen å fremme dette lovforslag og dermed skape uklarhet ved å innføre en så dyptgripende endring i den grunnleggende forståelsen av hva ekteskapet er.

Ekteskapet er en svært vesentlig institusjon i et samfunn. Det bør derfor legges til rette for at ekteskap i den mening vi har pekt på gis gode vilkår og rammer.

Samtidig anerkjenner og ønsker Kirkerådet at homofile par, på tilsvarende måte som heterofile par, skal ha ordnede og trygge rammer og gode ordninger for sitt samliv og aksept og respekt for sin kjærlighet.

Behovet for gode ordninger for samliv mellom mennesker av samme kjønn

Kirkerådet mener det er statens oppgave å legge til rette for at to mennesker av samme kjønn som ønsker å leve sammen, kan gjøre det innenfor tjenlige ordninger og gode juridiske rammer. Dette gjelder ordninger som sikrer deres rettigheter i forhold til hverandre, samt de rettigheter som eventuelt involverte barn trenger. Dette er ordninger som skal bidra til stabilitet og vern om den som måtte være den svake part.

Kirkerådet anerkjenner altså at staten legger til rette for at homofile gis muligheter til å leve i ordnede og stabile relasjoner med hverandre. Det har skjedd gjennom den partnerskapsloven vi nå har. Selv om det har vært ulike oppfatninger om den, anser vi partnerskapsloven som en mer adekvat måte å legge til rette for gode ordninger for homofilt samliv, enn å endre gjeldende ekteskapslov i tråd med det fremlagte utkast til ny ekteskapslov. Om det finnes sider ved partnerskapsloven som virker diskriminerende og gir uheldige og utilsiktede virkninger, mener Kirkerådet at disse må vurderes med tanke på eventuelle endringer.

Et ekteskap mellom en mann og en kvinne er på avgjørende punkter begrunnet annerledes enn et ordnet homofilt samliv. Det er derfor mest sakssvarende å lage separate juridiske ordninger. Dette kan skje uten at det med rimelighet kan sies at det er tale om en diskriminering, slik departementet også i sitt høringsnotat konstaterer.

I denne forbindelse vil Kirkerådet peke på at det er et svært begrenset antall inngåtte partnerskap i Norge. I følge Statistisk årbok 2006 er det inngått 1808 partnerskap etter at loven ble innført. Det er derfor oppsiktsvekkende at regjeringen finner det adekvat å endre hele ekteskapslovgivningen på en så drastisk måte. Både ekteskapsinstitusjonen og partnerskapsinstitusjonen bør beholdes for å ivareta de særskilte forhold som ulikekjønnede og likekjønnede par representerer. Dette vil kreve særlige reguleringer ikke minst i annen lovgivning. Etter Kirkerådets mening er dette å respektere at vi er skapt som mann og kvinne og ta hensyn til dette, der det er påkrevd, uten at det legitimerer en usaklig diskriminering.

Hensynet til barna

Departementet legger i sitt høringsnotat stor vekt på barns behov for trygge og forutsigbare rammer. Det er et anliggende Kirkerådet deler. Vi mener at det ikke er påtvingende nødvendig av hensyn til barn, enten de vokser opp med enslige, eller med like- eller ulikekjønnede par, å omdefinere hva et ekteskap er. Vår tid er nettopp preget av et større mangfold av familiemønster. Kirkerådet vil ikke trekke homofiles og lesbiskes omsorgsevne i tvil. Det aller viktigste for alle barn er å ha ansvarlige og

omsorgsfulle foresatte, men det er også en rett å ha mulighet til å kjenne og ha et forhold til sitt biologiske opphav.

Utgangspunktet for diskusjonene om adopsjon er at barnets beste er det eneste kriteriet som kan gjelde for hvem som får adoptere. Kirkerådet vil understreke dette som det overordnede. Etter Kirkerådets mening må spørsmålet om rett til adopsjon derfor ikke vurderes ut fra kriteriet om likebehandling av hetero- og homofile som overordnet prinsipp. Etter gjeldende rett kan homofile adoptere stebarn, men har ikke rett til å adoptere sammen. Det kan være at dette bør endres, men hvis det skal gjennomføres en lovendring når det gjelder adopsjon, vil Kirkerådet mene at det da bør skje ved en gjennomgang av adopsjonsloven og ikke i tilknytning til en endring av ekteskapsloven. Dette spørsmålet hører ikke hjemme der. Det samme mener vi gjelder spørsmålet om assistert befruktning.

Spørsmålet om assistert befruktning er komplisert. Kirkerådet vil likevel påpeke at en er sterkt kritisk til å endre bioteknologiloven slik at lesbiske kvinner i forpliktende parforhold slik departementet foreslår, gis rett til assistert befruktning ved sæddonasjon på lik linje med gifte heterofile kvinner. At assistert befruktning etter gjeldende rett bare kan gis ved indikasjon på medisinsk infertilitet, kan ikke overføres til likekjønnet par, som i biologisk forstand, ikke kan få felles barn. Det er derfor ikke sakssvarende å sidestille dette med et heterofilt par som ikke kan få barn.

Vigselsmyndigheten

Prestene i Den norske kirke er forpliktet til å følge kirkens ordninger og liturgier. Lærenemndas uttalelse Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken, som ble avgitt i desember 2005, skal behandles av Kirkemøtet i høst. Spørsmålet om liturgiske ordninger for homofile par er en del av det sakskomplekset som det arbeides med i kirken. Uansett vil det være utenkelig å foreta en endring av gjeldende vigselsritual uten en omfattende utredning og høringsrunde.

Avsluttende merknader

Kirkerådets uttalelse viser at det er ulike syn på det fremlagte forslaget. Kirkerådet mener dette både viser sakens kompleksitet og at begrepsbruken vanskeliggjør en felles forståelse og fortolkningsramme. Videre har dette også å gjøre med at de motargumenter som er nevnt i høringsnotatet i liten grad blir drøftet. Konsekvensanalysene er mangelfulle og de utredninger og forskningsrapporter det refereres til gir ikke grunnlag eller trygghet for at vi finner å kunne gi vår tilslutning til departementets konklusjoner og forslag til felles ekteskapslov.

Vedlegg KR 40/07 Høringsuttalelse til forslag om ny ekteskapslov.

Protokolltilførsel

Verdier som omsorg og verdighet springer ut av en kristen tro på Gud som skaper og livgiver. Dette er viktige verdier når vi stiller oss bak intensjonen om å ”sikre homofile og lesbiske rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide diskriminering.” Dette begrunner vi med at en felles lov er den sannsynligvis beste veg å gå for å hindre diskriminering og fremme likeverd. Så lenge den opererer med forskjellige lovverk og forskjellige begreper vil det være rom for diskriminering. En felles bruk av ekteskapsbegrepet vil være et viktig signal om at likekjønnede par i utgangspunktet har samme verdighet, berettigelse og kvalitet som ulikekjønnede par, og derfor skal behandles med samme respekt.

Det er en felles kristen forståelse at ekteskapet er en god ordning til vern om kjærlighet, fellesskap og livets videreføring. I den lutherske tradisjonen forstås ekteskapet som en borgerlig-sivil ordning. Derfor ville en eventuell obligatorisk borgerlig vigsel for alle ikke gjøre noen vesentlig teologisk forskjell. Ekteskapet er i prinsippet en god ordning for alle voksne mennesker som ønsker det, uavhengig av for eksempel personlig tro eller religiøs tilknytning. Konstituerende for ekteskapet er, som det også omtales i høringsnotatets teologiske utredning, personlig tilknytning gjennom gjensidig kjærlighet, juridisk kontrakt, samfunnsmessig anerkjennelse og etiske og religiøse aspekter. Dette kan være like viktige aspekter ved samlivet enten det er ulikekjønnede eller likekjønnede par det er snakk om. Det kan argumenteres for at en etablering av en felles ekteskapslov vil styrke ekteskapet som institusjon i vårt samfunn og dermed legge til rette for trygge rammer om samlivet, enten det gjelder heterofile eller homofile og lesbiske parforhold.

Adopsjon.

Vi støtter en endring i adopsjonsbestemmelsene som gjør at også homofile par får mulighet til å adoptere. Utgangspunktet for diskusjonen om adopsjon er at barnets beste er det eneste kriteriet som kan gjelde for hvem som får adoptere. Det innebærer at hensynet til barns beste i en konfliktsituasjon må gå foran et eventuelt likebehandlingsprinsipp for voksne mennesker av ulik seksuell orientering. Bestemmelsen om adopsjon knyttet til partnerskapsloven har imidlertid ikke barnets beste som startpunkt i og med at det er umulig for par som har inngått registrert partnerskap å adopterer andre enn stebarn. En endring i adopsjonsbestemmelsene vil også være et viktig signal til de barna som vokser opp med homofile foreldre at deres familiesituasjon ikke er mindreverdige. Det er derfor overveiende sannsynlig at den foreslåtte lovendringen vil bedre situasjonen for barn som allerede lever med likekjønnede foreldre, gjennom å bidra til å fjerne et mindreverdsstempel som historisk hviler over homofile og lesbiske relasjoner. Situasjonen er derfor overmoden for en lovrevisjon på dette punktet.

Assistert befruktning.

Vi vil nå ikke ta standpunkt til spørsmålet om hvem som skal ha mulighet til assistert befruktning. Derimot vil vi påpeke at hele spørsmålet om sæd og eggdonasjon er svært

kompliserte spørsmål, enten det gjelder likekjønnede eller ulikekjønnede pars adgang til denne typen tjenester. Eksempelvis kan det være gode grunner til å advare mot anonymitet når det gjelder sæd- eventuelt eggdonasjon, begrunnet i barnets rett til å kjenne sitt biologiske opphav. Dette er nedfelt i dagens lovgivning. Det at heller ikke departementet på dette feltet forslår likestilling mellom mannlig homofile par og lesbiske viser at likestillingsaspektet ikke er det eneste som gjelder i denne diskusjonen. De mulighetene som i dag eksisterer for å kjøpe tjenester i andre land kompliserer dette bildet ytterligere. Hvis det er barns rettigheter som er utgangspunktet for lovgivningen på dette feltet, er det vanskelig å argumentere for at lesbiske og heterofile kvinner skal behandles forskjellig når det gjelder adgangen til assistert befruktning. Det kan dermed være behov for en generell gjennomgang av hele komplekset rundt adgangen til assistert befruktning.

Vigselsrett

Departementet fastslår i høringsnotatet at det er kirkens egne organer som eventuelt vedtar liturgier for ekteskapsinngåelse. Mange homofile og lesbiske som inngår partnerskap ønsker en forbønnshandling i en kirkelig ramme som ligger så tett som mulig opp til den tradisjonelle vigselen. De forteller at dette øker opplevelsen av likeverd. Vi vil derfor fortsette diskusjonen om eventuell etablering av liturgier – enten det gjelder inngåelse av ekteskap eller velsignelse av borgerlig inngåtte ekteskap eller registrerte partnerskap.

Harald Nyeggen Sommer
Ingunn Rinde
Johanne Grønning Mikalsen
Petter Normann Dille
Arne Backer Grønningsæter

Vedlegg KR 41/07 Kirkelig planarbeid

Skisse til felles innledningskapittel for nye planer

Innledning

Kirken forvalter et to tusen år gammelt budskap. Kristendommen har en over tusenårig historie i vårt land og er innvevd i historien til både det norske og det samiske folk, om enn på ulik måte. Kristen tro og tradisjon er gjennom ulike kulturtrykk ført videre fra generasjon til generasjon i en pågående prosess. Gjennom dette lar det opprinnelige og bestandige seg avspeile i det tids- og stedsbundne. Slik er Gud til en hver tid å finne for det enkelte mennesket og i menighetens fellesskap, der Ordet forkynnes og sakramentene forvaltes.

Oversikt

Slik livsforhold og kulturelle uttrykk er i forandring, slik er også kirken i en kontinuerlig utviklingsprosess. Nye tider medfører nye utfordringer og nye muligheter. Nå, ved begynnelsen av det 21. århundret, pågår flere store reformprosesser i Den norske kirke. Forholdet mellom kirken og staten er i endring, og i 2010 vil sannsynligvis en revisjon av gjeldende gudstjenesteordning være innført. Før den tid vil Plan for kirkemusikk foreligge. Trosopplæringsreformen vil gå inn i en ny fase når Plan for trosopplæring vedtas av Kirkemøtet. Plan for diakoni, som Kirkemøtet vedtok i 2007, er den første i rekken av disse nye planene. Kirkemøtet har også bedt om at det utarbeides en Plan for Samisk kirkeliv til KM 2008. Den rullerende Strategiplan for Den norske kirke vedtas også av Kirkemøtet. Den er retningsgivende for prioriteringer og tilnærming til arbeidet lokalt, regionalt og sentralt.

Formell forankring

Liturgi som norsk lov

Ved kronprinsregentens resolusjon av 26.10.1990 ble kongens myndighet etter grunnloven § 16 til å fastsette liturgier for bruk i Den norske kirke delegert til Kirkemøtet. Ved samme resolusjon fikk Kirkemøtet også delegert myndigheten til å fastsette tekstrekker og pretekster. I 2006 ble myndigheten til å godkjenne alle gudstjenstlige bøker i Den norske kirke delegert til Kirkemøtet. Det gjelder blant annet myndighet til å godkjenne salmebok til bruk i Den norske kirke

Planer og programmer

Kirkemøtet har mandat til å fastsette retningsgivende planer for bl.a. kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk (kl § 24b). Menighetsrådene i Den norske kirke har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet (kl § 9 - 2. ledd). De sentrale planene er å forstå som rammer for menighetsrådets virksomhet. Planlegging, tilrettelegging og gjennomføring må skje innenfor rammen av

den sentrale planens bestemmelser og retningslinjer. Menighetenes planer må være tilpasset menighetens rammefaktorer.

Planforståelse

De sentrale planene som Kirkemøtet vedtar fastsetter mål for de ulike områdene, gir oversikt over innsatsområder, beskriver faglig innhold og gir forslag på ulike arbeidsmåter (metoder). For at disse planene skal kunne operasjonaliseres, må menighetsrådet fortolke målene og planlegge sin virksomhet slik at målene kan nås. Planene må videre sees som virkemidler i forhold til kirkens visjon: Den norske kirke er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Nye muligheter

Det nye planverket er arbeidsredskaper som gir menigheten nye muligheter til å utvikle og fornye sin virksomhet. Sammen med gudstjenestereformen representerer planene kjerneområder som til sammen er konstituerende for menighetens liv og virke. Det er en forutsetning at arbeidet med den enkelte planen og planene som helhet skjer i dette helhetsperspektivet

Slik den enkelte planen må ses i forhold til de andre, må de nye planene også ses i forhold til lokale planprosesser og den enkelte menighetens erfaring med gudstjenestearbeid, diakoni og trosopplæring. Det er en forutsetning at planarbeidet reflekterer behov på stedet, kultur og egenart. Forholdene er forskjellige fra sted til sted. Menighetene er involvert i de pågående reformprosessene på ulike måter og i ulik grad. Noen har både diakon, kateket og kantor, mens andre har problemer selv med å få ansatt en prest. En del steder er det lett å mobilisere til frivillig innsats, andre steder er det tyngre. For at ikke virksomheten i menighetene skal bli fragmentert er det nødvendig at de ulike planene sees i sammenheng. Planene må være et ledd i en samlet strategisk tenking rundt menighetsutvikling.

De nye planene gir fornyede muligheter til å nå lenger ut. De angår hele menigheten, både menighetsråd, ansatte og frivillige arbeidslag. En helhetlig tilnærming til planarbeidet forutsetter at flest mulig blir involvert i systematisk og kreativ jobbing.

For alle menigheter vil det være en utfordring å utvikle og ta vare på det enkelte planområdets egenart, samtidig som en tenker helhetlig. Å se helheten, men samtidig våge å prioritere, kan være like vanskelig som det er nødvendig.

Planarbeidet anbefales fulgt opp av et enkelt rapporteringsredskap. Til sammen er planarbeid og rapportering gode hjelpemidler som høyner bevisstheten, gir rom for faglig refleksjon og viser hvor det er behov for eventuelle endringer. Ved skriftliggjøring kan denne type verktøy også gi hjelp til å gjøre taus kunnskap tilgjengelig.

Framtidsperspektiv

Både sentralt og lokalt står kirken overfor et kontinuerlig fornyelsesarbeid med stor vekt på å innarbeide planene lokalt. Kirkerådet vil bl.a. utarbeide en veileder om lokalt utviklingsarbeid, det tas også sikte på å utarbeide elektronisk rapporteringsverktøy.

Vedlegg KR 47/07 NOU2007:6 Formål for framtida. Høringsuttalelse

Høring NOU 2007:6 Formål for framtida - Nye formålsparagrafer for barnehage og opplæring

Foreløpig høringsuttalelse fra Kirkerådet

Kirkerådet har mottatt "Høring NOU 2007:6 Formål for framtida – Formål for barnehagen og opplæringen" fra Kunnskapsdepartementet og har behandlet denne i møte 13.-14. september 07.

Kirkerådet finner det tjenlig at vi nå får et nytt formål for barnehage og opplæring. Det er problematisk å beholde formuleringer som "...kristen og moralsk oppseding" i vårt flerkulturelle og flerreligiøse samfunn. Dette påpekte Kirkerådet ved høringen i forbindelse med ny barnehagelov. Det betyr ikke at en tilknytning til kristne grunnverdier og kulturarv skal utelates, men må settes inn i en videre sammenheng.

Det har i lengre tid vært behov for en forenkling av språket i formålsparagrafen. Den bærer tydelig preg av at flere paragrafer er satt sammen uten en gjennomgående bearbeidelse. Det arbeidet som nå har funnet sted, ønskes derfor velkommen.

Ut fra sin rolle finner Kirkerådet det naturlig kun å kommentere enkelte deler av forslagene. Dette er i hovedsak knyttet til leddet som omhandler verdiene og deres tolkningsramme.

a) Foreldreretten

Samarbeidet med "heimen (foreldre/føresatte)" må gis en tydelig plassering i lovteksten for opplæringen. Slik den er omtalt i utvalgets forslag, som et vedheng, oppleves det ikke som et viktig signal om hjemmets rolle som ansvarlig for barnets oppdragelse og opplæring og betydningen av at skolens virksomhet skal skje i samarbeid og forståelse med hjemmet. Kirkerådet vil her slutte seg til innspillene fra Foreldreutvalget for grunnskolen med flere som understreker betydningen av at dette trekkes inn allerede i første avsnitt. Slik det er plassert i forslaget fra Kristent Pedagogisk Forbund (KPF) – og i mindretallets primærforslag.

"I samarbeid og forståelse med hjemmene skal skolen ruste elevene for livet, arbeide og virke til beste for elevene og medvirke til at de i og utenfor skolesamfunnet opplever hverdagen som god og meningsfylt." (KPF)

"Skolen skal, i samarbeid og forståing med heimen, gi historisk og kulturell forankring og utruste for livet." (mindretallet)

Primært vil Kirkerådet støtte forslaget fra KPF.

I utvalgets forslag for barnehagen, har dette en god formulering. Der heter det:
”Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling”.

b) Barnehagens og opplæringens verdigrunnlag

Kirkerådet ser det som verdifullt at verdiforankringen både i barnehage og opplæring har en felles formulering og at denne er gitt en forankring både i menneskerettighetene og i de ulike religioner og livssyn.

Samtidig er det viktig å ha for øye den tradisjonen og kulturarven som har preget vårt samfunn og som Kirkerådet fortsatt ønsker skal prege vårt samfunn under en stadig fornyelse.

I et samfunn der nærmere 90 % av befolkningen tilhører et kristent trossamfunn, vil det være å tilsløre virkeligheten dersom dette ikke også får prege barnehagens og opplæringens formålsparagrafer. I denne sammenhengen er det viktig at både majoritet og minoriteter behandles med respekt.

Den beskrivelsen NOU 2007:6 gir av dette i kap 4.3, der medlemmenes tro er forsøkt definert bort, oppleves som respektløst. *”Det ser ut til at det for mange er fullt legitimt å delta i religiøse ritualer uten å stille krav til seg selv om å ha en avklart religiøs tro. For disse vil ritualene være en arena for følelser, minner og ettertanke, ikke først og fremst tilslutning til tro.” (s 46)*

Barnehage og opplæring skal bidra til at barna og de unge forstår dagens samfunn i det globaliserte Norge. Formålsparagrafene må derfor søke å gjøre dem i stand til å leve i, fortolke og forstå et flerreligiøst og livssynspluralistisk samfunn. På denne måten får religiøsitet plass i det offentlige rom hvor den åpent kan diskuteres, og ikke avgrenses til den private sfære. Kirkerådet mener derfor at formålsparagrafen bør inneholde en formulering der det presiseres at et formål med opplæringen er å gi kunnskap om, samt stimulere til respektfull og kritisk refleksjon rundt ulike religioner og livssyn. Et mål for barnehage og opplæring må være å ruste barna og de unge til å leve i et samfunn der religionen har en naturlig plass i det offentlige rom.

Det er derimot helt klart at barnehage og skole ikke skal drive trosopplæring; det vil si opplæring til tro i en bestemt religion eller livssyn. Dette er foreldrenes og det enkelte trossamfunns ansvar fullt og helt. Og nettopp Trosopplæringsreformen, vedtatt av Stortinget mai 2003, skal styrke tros- og livssynssamfunnene i dette arbeidet.

Formålsparagrafene bør vise til noen konkrete verdier som barnehage og opplæring skal bygge på og som skal prege hele virksomheten. Her vil de faktiske verdiene være det viktigste å enes om. Både konsensusforslaget og mindretallsforslaget har en slik oppstilling av konkrete verdier. Når det gjelder utvalg av verdier som er tatt med i forslagene fra departementet, merker Kirkerådet seg at de i en viss grad er samsvarende med mindretallets forslag. **”Tilgjevning og sanning”** er ikke med i konsensusforslaget.

Det er viktige grunnverdier i den kristne lære. Kirkerådet ber om at disse føyes inn i listen over verdier barnehage og skole skal bygge på. Den vil da lyde slik: *"Ho skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, sanning, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane"*.

Det er samtidig viktig å kontekstualisere de nevnte verditermene, slik at man vet hvilket verdiinnhold det faktisk er snakk om. Dette lar seg vanskelig gjøre uten å referere til verdienes samtidige tolkingshorison. Verdigrunlaget må for det første ikke forstås statisk – skolen skal bygge på dette, men samtidig aktivt være med å videreutvikle det. En henvisning til dette savner Kirkerådet i konsensusforslaget. For det andre bør ikke verdigrunlaget virke ekskluderende – verken for majoritet eller minoritet – men best mulig være forankret i en bred folkelig konsensus og på denne måten ha legitimitet. Kirkerådet er opptatt av at Den norske kirke sammen med de andre kristne kirkesamfunnene skal gi rom for andre religioner og livssyn i denne saken. Samtidig som en vet at å underslå de faktiske forhold i samfunnet heller ikke er en farbar vei å gå.

Kirkerådet vil derfor primært støtte mindretallets forslag, med et innskudd der en presiserer at også verditermene er under utvikling, slik at det heter: *"Skolen skal byggje på, og utvikle, grunnleggjande verdier i kristen og humanistisk tradisjon, og verdier i menneskerettane og i ulike religioner og livssyn i samfunnet, slik som..."*

Med dette understrekes de kristne og humanistiske verdiene som vårt samfunn er tuftet på. Samtidig understrekes betydningen av forankringen disse verdiene har i menneskerettighetene og andre tros- og livssynssamfunn vi har representert i landet.

c) Mangfold og respekt

Barnehage- og opplæring skal ikke oppdra til tro. Det er foreldrenes og trossamfunnenes eget ansvar. Barnehagens og opplæringens virksomhet skal bygge på de fellesverdiene samfunnet er bygd på, og ikke underslå at dette er verdier vårt samfunn har hentet fra den kristne og humanistiske tradisjon. Kirkerådet ønsker ikke å gjøre virksomhetene historieløse i bestrebelsene på å komme den nye tiden i møte. Ønsket er derimot å forankre virksomheten i tradisjonen og se de faktiske forhold i dagens samfunn samtidig som blikket rettes framover med ønsket om en kritisk vurdering og stadig utvikling av kulturarven.

Kirkerådet støtter mindretallet med hensyn til barns rett til innsyn i en sammensatt kultur der både majoritet og minoritet blir synliggjort, ikke bare det som er felles. Alle bør derfor ha et minimum av kjennskap til den kristne kulturarven. På samme måte som kjennskap til andre religioner og kulturer er viktig for forståelsen av det mangfoldet samfunnet utgjør og respekten både for eget og andres ståsted. I denne dannelsesprosessen er skolen en viktig aktør.

d) Mestring av livet

Barn og unge skal rustes for livet. I andre avsnitt i paragrafene finner vi gode aspekter ved dette. Elevene skal lære å tenke kritisk, handle etisk og ta økologisk ansvar. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på naturen og hverandre.

Skal en ruste barna til et sunt forhold til og en stadig fornyelse av samfunnet og tradisjonene vi lever i, må kritisk tenkning løftes fram. Etisk handlemåte og økologisk ansvar er også innenfor kirken viktige anliggender. Kirkerådet er meget tilfreds over disse formuleringene i forslagene.

e) Private barnehager og verdiforankring

I den gjeldende loven gis det adgang for private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke til å fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål i vedtektene. Denne rettigheten må sikres en videreføring, og Kirkerådet forutsetter at dette flyttes til et annet sted i barnehageloven slik Bostadutvalget tilrår.

Konklusjon

De synspunktene som har kommet fram ovenfor oppsummeres med følgende innspill til departementets videre arbeid med forslagene til formålsparagrafer for barnehage og opplæring:

- Kirkerådet vil i hovedsak støtte mindretallets (Birkedal, Byfuglien og Hætta) forslag til 1. avsnitt i formålsparagrafen for opplæringen. Dette gjelder særlig foreldreretten, verdiforankringen og respekten for den enkelte og mangfoldet.
- Til dette forslaget ønsker Kirkerådet et tillegg, "og utvikle", slik at det heter: "Skolen skal bygge på, og utvikle, grunnleggjande verdiar..."
- I tillegg til verdiene som er nevnt i Bostadutvalgets forslag, vil Kirkerådet at verdiene "tilgjeving og sanning" fra mindretallets forslag uansett skal nevnes i et nytt formål.
- Kirkerådet mener at begrepet kulturarv bør tas inn i forslagene, gjerne med formuleringen fra forslag 4 fra Bostadutvalget i januar 07 "Ho skal formidle og fornye kulturarven med røter i ..."
- Kirkerådet ønsker et klarere fokus på foreldreretten i formålsparagrafen for opplæringen. Formuleringen bør primært hentes fra KPFs forslag eventuelt fra mindretallets forslag.
- Private barnehager og barnehager eiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke sin rett til å fastsette særlige bestemmelser om livssynsformål i vedtektene, må sikres en videreføring.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

MKR 04108,2

KISP-medlemmene

Dato: 09.10.2007

Vår ref: 07/28-12 GLI

Deres ref:

Protokoll fra KISP-møtet 11. og 12. september 2007

Tilstede: Raag Rolfsen (leder), Guro Almås, Estrid Hessellund (KUI), Stig Lægdene, Harald Nyeggen Sommer, Sigbjørn Skåden, Marit Skjeggstad, Kristin Sommer, Gard Lindseth (sekr.)

Fravær: Karin Dokken, Håvard Aagesen, Arne Dale, Kari Jordheim, Ragnhild Dybdahl

KISP 10/07: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak:

Innkalling og dagsorden ble godkjent

KISP 11/07: Orienteringssaker

I tillegg til de orienteringssakene som sto oppført i sakspapiret ble det diskutert følgende saker:

1. Det har vært en diskusjon (initiert av ATTAC) om Tromsø kommune kjøper varer og tjenester fra selskap som opererer i skatteparadis. Kunne denne diskusjon om skatteparadiser tas opp på neste KISP-møte?
2. Kunne vi lagt et KISP-møte utenfor Oslo? Hva med Tromsø – til høsten?
Da kunne vi diskutere Russland/Nord-områdene/skatteparadis.
3. Ledsager programmet i Israel/Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd
<http://www.eappi.org/>: Det burde være mulig å kunne ta med seg familien når en reiser ned som ledsager. Slik det er i dag er det vanskelig for familiefedre/mødre å være ledsager. Ved at det tilrettelegges bedre for familier, bringer en også andre historier hjem til Norge.
4. Midtøsten: En viktig måte å spille en rolle i den norske offentligheten på er å lage turer nedover til området hvor vi også kan få med oss de mer konservative kristne i Norge.
5. 12-13. oktober vil ATTAC arrangere konferansen: *Oljeformue, klima og rettferdighet - med kritisk blikk på Norges roller i verden*. Konferansen vil finne sted på Håndverkeren Konferansesenter i Oslo. Konferansen rommer en rekke møter og et bredt tematisk område. Et av målene med konferansen er å forstå norsk oljepolitikk i et sørperspektiv.

6. Raag har vært på konferanse på Lillehammer "Norge i krig". Konferansen omhandlet utfordringer knyttet til å sende norske styrker til krig, med et særlig fokus på Afghanistan og Kosovo. Konferansen var lærerik, men det ble litt sprikende å skulle forene perspektiver fra de to krigene. Det var særlig interessant å se hvordan militære ledere ofte er mest kritisk til bruk av militærmakt: de vil heller å ha mer politikk og mer humanitær hjelp enn å bruke militærmakt.

7. Diskusjon om forsoning: Hva viser forskningen? Fungerer forsoning.?. Hva med alle problemene rundt forsoning – problemene som røskes opp igjen når en begynner å diskutere.

8. Oslohimmel. Kirkelig kulturdag. 15. september. www.Oslohimmel.no

9. Informasjon om at NRK sender serien "Vi redder verden etter kaffen i høst"
Se her for mer info: http://www.nrk.no/programmer/sider/vi_redder_verden_-_etter_kaffen/

Vedtak:

1. KISP tar orienteringene til etterretning
2. Sekretariatet bes undersøke muligheten for å holde et KISP-møte utenfor Oslo i 2008.

KISP 12/07: KISPs respons på KVs AGAPE-dokument

Innledning ved Gard om prosessen med å få dette dokumentet ferdig.

Raag innledet om hvordan rapporten nå ser ut og om det faglige innholdet i rapporten.

Etter en generell samtale om dokumentet, behandlet KISP rapporten kapittel for kapittel, og det ble gjort endringer i teksten. På noen områder fikk arbeidsgruppen, bestående av Helene Hoggen, Raag Rolfsen og Gard Lindseth i oppgave å ferdigstille teksten, etter instruks og retningslinjer fra KISP.

Nedenfor gjengis de kommentarene som kom i forbindelse med den generelle samtalen om dokumentet. Disse kommentarene ble, i den grad det lot seg gjøre på møtet, innarbeidet i teksten.

Generell samtale om dokumentet:

KISP var enige om at dette har blitt et bra dokument. Det har vært et ambisiøst prosjekt, som nå er kommet i havn. Det har vært spenninger i KISP, men dokumentet tar høyde for disse spenningene og er blitt et godt kompromiss. Nå er det også en mye mer (for?) ydmyk tone. En støtte til ropet, samtidig som en gir motstand mot noe av språket i AGAPE.

Det som mangler i dokumentet er å være enda mer offensive i forhold til å si hvilket system vi ønsker oss. Det er litt defensivt å starte med å si at vi også i fremtiden kommer til å ha disse institusjonene. Det interessante er hva vi ønsker oss i fremtiden og hvordan institusjonene bør se ut.

Det mangler et avsnitt om urfolk. Kunne dere få inn det?

AGAPE – dokumentet er et profetisk dokument. Kunne vi begynt med en mer

fundamental kritikk av dagens handelsregime? -. Deretter kunne vi vært konkrete på utfordringene.

Kunne vi lagt til en komponent om overnasjonalitet og forståelsen av stater: linken mellom statlig og overstatlig nivå?

Langreist/kortreist mat er også en viktig dimensjon i spørsmål om handel. Klarer vi å skrive noe om det.

Språket i dokumentet fungerer bra. Inn i vår hjemlige politiske virkelighet vil dette fungere som et profetisk språk. Vi kan ikke gå noe lenger – og samtidig forvente at offentligheten skal kunne forstå og la se utfordre av det vi skriver.

Dokumentet bør få en grafisk bearbeiding slik at det kan bli en fin publikasjon. Kan vi også legge til noen konkrete oppfølgingspunkter/"Til samtale i menighetene?"

Hvordan kan dette dokumentet fanges opp i kirken?

– Den konkrete oppfølgingen kan vi ta i forbindelse med kirkemøte og kirkemøte-saken i høst.

Det er viktig å få noe som kan fungere i vår kirke. Det er vi langt på vei i ferd med å få i dette dokument. Men, det er vanskelig formmessig: Vi slutter oss til AGAPEs anliggender, samtidig som vi kanskje ikke har beskrevet ting (i AGAPE-dokumentet) godt nok?

Hvordan sprer vi dette? Kan vi får dette inn på pensum i presteutdanningen etc?..

ILO konvensjonen – urfolk. Kapittel 3.1: Hva skjer egentlig med Statoil her? Kan vi gjøre noe mer her.

Den profetisk røsten er ikke helt borte.

Dokumentet er et kompromiss. Mye er veldig radikalt. Sjangeren er imidlertid veldig profesjonelt.

Vedtak:

- 1) KISP takker for innsatsen som arbeidsgruppen har gjort med å gjøre denne rapporten ferdig.
- 2) KISP stiller seg bak rapporten slik den nå foreligger og ber arbeidsgruppen ved Raag Rolfsen, Gard Lindseth og Helene Hoggen ferdigstille rapporten.

KISP 13/07: En ny norsk Afrika-politikk

Guro innledet og presenterte kort regjeringens nyutgitte dokument "Plattform for en helhetlig Afrika-politikk"(<http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/afrikastrategi.pdf>)

KISPs oppgave er å forsøke å gi en respons på den plattformen. Plattformen er først og fremst en sammenfatning av tidligere politikk og ikke så mye nytt.

Innledning ved Camilla Houeland, tidligere leder i Fellesrådet for Afrika, nå rådgiver i LOs internasjonale avdeling

(Innledningen finnes i protokollens vedlegg)

Momenter fra samtalen etter innledningen:

- Fred og sikkerhet: I plattformen har de hoppet over ”responsibility to protect”. Militariseringen: Hva med Norges rolle som håndvåpen produsent? USA: spytter inn masse våpen særlig i Vest-afrika.
- Andre aktørers rolle i Afrika: Hva med kina og måten Kina flytter unna produksjonen sin.
- Det står en del om næringsliv i plattformen, men det er litt overfladisk behandlet. Hva med motsetningene? Det presenteres i utg.pkt. som en win-win situasjon. Vi må etterlyse en debatt om når norsk næringsliv kan føre til utvikling.
- Gjeld og finansinstitusjonene. Dette har jo regjeringen allerede jobbet med – hvorfor skrives det ikke mer om dette her?
- Hva om vi inviterer inn til samtale mellom LO/kirken/fellesrådet for Afrika og ber noen av de aktuelle statssekretærene diskutere med oss spørsmålene knyttet til olje for utvikling og om behovet for demokrati og å bygge sivilsamfunn?
- Skal man bruke bistandspenger på norsk næringsliv? Kan olje for utvikling ende opp som en sugekopp for norske oljebyråkrater/ ”konsulenter”?
- Burde vært satt ned et fagråd for å diskutere olje for utvikling.
- Afrikanske stemmer: hvilke stemmer har vi i kirken og i Norges Kristne Råd?
- Når vi etterlyser helhet, så mener vi en helhetlig politikk som bidrar til utvikling. Men, ja det er masse potensielle konflikter her. Det er ikke sikkert at en helhetlig politikk vil føre til utvikling. Vi må tydeligere hvor prioriteringene går.
- Hydro har sagt de ikke vil ha for nær kobling til olje for utvikling programmet. Det frykter at dette kan hindre dem i å få kontrakter – fordi olje for utvikling setter fokus på anti-korrupsjon mm.
- Verdensbanken: Vi kan bruke IDA påfyllingen
- De hopper over ”dumping” i forhold til WTO. Må også si noe om subsidieordningen.

Samtale om forslag til uttalelse som var sendt ut på forhånd

Det som er skrevet i vårt forslag er fortsatt aktuelt, selv om vi nå må gjøre det mer aktuelt i lys av den nylig utgitt plattformen fra UD.

Vi bør legge inn tre nye avsnitt:

- fred og sikkerhet (håndvåpen, *responsibility to protect, human security*) Harald skriver om dette.
- andre aktører i Afrika. *Guro skriver om Kina*. Skatteparadisene kan også fletter inn her.
- migrasjon og innvandring. *Guro skriver om dette, evt. dropper vi dette punktet.*

Under Norge som oljenasjon:

- Ta inn en setning om CDM og bruken av CDM i Afrika. Litt mer fokus på næringsliv generelt.
- Norge som oljenasjon: hva med miljøperspektivene – skal oljen ligge i bakken. Skriv noe om utvinningstakt istedenfor å si begrense oljeutvinning.

Næringsliv:

- Hvilke premisser bør ligge til grunn når Norske selskaper går inn i Afrika?
- Favoriseringen av norske selskaper? Diskutere dette. Sammenblendingen av

norske stats og næringslivsinteresser.

Generelle kommentarer:

- ILO og menneskerettigheter: kan dette styrkes i uttalelsen. Kan dette bakes inn også i næringslivsdelen?
- Behovet for holdningsendringer: flere må ta ansvar for å skape et annet bilde av Afrika. De er fortsatt klientifisert.

Oljefondet:

- Vi savner en genuin vilje til å skape arbeidsplasser lokalt – ta risiko – i dette må også oljefondet tenkes inn.
- Oljefondet har en del samfunnsmessige retningslinjer (ikke etiske retningslinjer), som hindrer investering i Afrika..

Vedtak:

1. KISP takker for innledningene.
2. Gard lager referat fra diskusjonen og sender til Guro, som gjør uttalelsen ferdig.
3. KISP vedtar følgende uttalelse:

En ny norsk Afrika-politikk

I Norge diskuteres Afrika-politikk gjerne i en utviklingspolitisk sammenheng. På denne måten blir Afrika-politikken noe som hører under utviklingsministeren, og til en viss grad, utenriksministeren sin portefølje. Men Norges relasjoner til Afrika er mye bredere enn som så, og flere andre politikkområder kan sies å ha langt større konsekvenser for utviklingen på kontinentet enn det som faller inn under både utviklings- og utenrikspolitikken. Det kanskje tydeligste eksemplet er norske oljeselskapers virksomhet i Afrika, men også norsk handelspolitikk, vår politikk i forhold til finansinstitusjoner som Verdensbanken og IMF og forvaltningen av Statens pensjonsfond Utland ("Oljefondet") har antagelig langt større betydning for utviklingen i Afrika enn størrelsen på bistandsbudsjettet.

Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) er glad for det ønsket om å tenke helhetlig omkring norsk Afrika-politikk som uttrykkes i den nylig lanserte "Plattform for en helhetlig Afrika-politikk" fra Utenriksdepartementet. Vi er likevel usikre på om plattformen virkelig vil føre til en bedre sammenheng i Norges politikk overfor Afrika.

KISP etterlyser en helhetlig strategi for norsk politikk overfor Afrika. En slik strategi bør ha som mål å støtte en positiv utvikling for Afrika, og den må starte med å anerkjenne hvilke områder av vår politikk som har størst betydning for afrikanske land og deres innbyggere. I tilfeller der afrikanske utviklingspolitiske interesser kommer i konflikt med norske interesser, mener KISP at de afrikanske interessene bør ha forrang. En av de største svakhetene med "Plattform for en helhetlig Afrika-politikk" er at de mulige interessemotsetningene i norsk utviklingspolitikk, som blant annet Utviklingsutvalget har fått i oppdrag å utrede, ikke er tilstrekkelig tatt høyde for. I behandlingen av tema som handel og næringsliv synes det som om en sammenheng mellom ulike politikkområder er noe man tar for gitt, snarere enn noe man prøver å skape.

I utarbeidelsen av en strategi for norsk Afrika-politikk bør regjeringen dra nytte av den brede kompetansen som finnes innen sivilsamfunn og forskning i Norge. Enda viktigere er det imidlertid at det lyttes til dem som vil merke virkningene av norsk Afrika-

politikk, nemlig afrikanere selv. Ved å lytte til afrikanske stemmer kan vi få nyansert det bildet av afrikanere som fortsatt altfor ofte tegnes, om afrikanere som passive "klienter" som trenger vår hjelp for å klare seg. KISP mener at Afrika ikke først og fremst trenger vår "hjelp", men heller at vi tar Afrika på alvor og bidrar til rettferdige internasjonale rammevilkår som gir afrikanske land mulighet til å følge egne utviklingsstrategier.

Innhente afrikanske perspektiver – en "afrikansk NOU?"

KISP tror at både norsk debatt og politikk ville ha godt av å i større grad ta inn over seg afrikanske synspunkt. Vi vil derfor utfordre regjeringen til å bestille en Norsk Offentlig Utredning fra et bredt sammensatt utvalg av kompetansepersoner fra det afrikanske kontinentet. Et slikt utvalg kunne bestå av parlamentarikere, forskere og representanter fra ulike sivilsamfunnsorganisasjoner i Afrika, representanter for panafrikanske institusjoner (AU), samt representanter fra de afrikanske miljøene i Norge. Mandatet bør være å komme med anbefalinger til hvordan norsk politikk kan bidra til en god utvikling i Afrika, og samtidig vise hvilke sider ved norsk politikk som ikke fremmer en slik utvikling.

Samtidig bør norske myndigheter lage en strategi for hvordan norsk Afrika-politikk mer kontinuerlig skal dra inn afrikanske synspunkt i politikktutforming. Så langt det er mulig må man søke å ha kontakt både med regjeringer, politisk opposisjon og uavhengige sivilsamfunnsgrupper. Afrikanske forskningsmiljøer bør også involveres. I samarbeid med sivilsamfunnet er det særlig viktig at man søker kontakt med de miljøene som både representerer brede grupper i samfunnet og som jobber for langsiktig sosial endring. Mens vestlig bistand har hatt en tendens til å favorisere organisasjoner som driver med tjenestelevering, er det viktigere å støtte krefter som jobber for sosial utvikling gjennom å stille myndighetene til ansvar for å levere de samme tjenestene. KISP mener at norske myndigheter bør søke samarbeid med et bredere sivilsamfunn bestående av blant annet kirker, fagforeninger, kvinneorganisasjoner og rettighetsorganisasjoner.

Momenter til en ny politikk

En helhetlig norsk Afrika-politikk må ta inn over seg hvordan ulike aspekter ved norsk politikk påvirker Afrika. KISP vil peke på noen områder som vi mener en ny norsk Afrika-politikk bør fokusere på:

Næringsliv og olje

Statoil henter i dag ut mer penger fra Angola enn Norge gir i bistand til hele Afrika. Mens norske myndigheter de siste årene har fokusert på hvordan Norges erfaringer som oljenasjon kan komme afrikanske oljeproduserende land til gode (særlig gjennom bistandsprogrammet Olje for utvikling), synes myndighetene ikke å ta inn over seg dilemmaene Norge står i ved en så sterk sammenblanding av utviklingspolitikk og norske næringsinteresser som dette innebærer. KISP vil utfordre norske myndigheter til å garantere at Olje for utvikling ikke brukes til å favorisere norske oljeselskaper. Samtidig etterlyser vi en strategi for hvordan man skal tilrettelegge for at norsk næringsliv faktisk bidrar til utvikling. "Plattform for en helhetlig Afrika-politikk" fremmer støtte til norske investeringer i Afrika som et viktig utviklingsredskap. Vi savner en debatt omkring hvilke investeringer som faktisk fører til utvikling, under hvilke forutsetninger og med hvilke virkemidler. Hvordan skaper man arbeidsplasser, og hvordan sikrer man at investeringer får gode økonomiske og samfunnsmessige

ringvirkninger? Ut fra et miljøperspektiv og ut fra de negative erfaringene mange afrikanske land har med oljeutvinning bør man også være varsom med å bidra til en økt utvinningstakt av olje i samarbeidslandene.

Norge og de internasjonale finansinstitusjonene

Den økonomiske krisen de fleste afrikanske land opplevde på 1980- og 1990-tallet ble i mange tilfeller forsterket ved den medisinen som ble foreskrevet av Verdensbanken og IMF (IFI-ene). Samtidig som økonomisk og sosial utvikling ble hemmet av en rigid finanspolitikk og dramatiske nedskjæringer i offentlige budsjetter, ble også demokratiutviklingen hemmet ved at politikken i denne perioden i stor grad ble formet utenfra og politikere ble fratatt muligheten til å bygge opp tillitt hos sin befolkning. KISP ser derfor positivt på at norske myndigheter nå har lansert en aktiv og kritisk politikk overfor Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) gjennom sletting av den illegitime gjelden fra Skipsekspportkampanjen og ved å utrede konsekvensene av IFI-enes betingelser for bistand og lån til fattige land. Samtidig så man blant annet ved utnevningen av ny Verdensbank direktør i vår at lojaliteten til disse institusjonene fortsatt er sterk. I "*Plattform for en helhetlig Afrika-politikk*" er den viktige debatten om privatisering og liberalisering utelatt. KISP vil oppfordre norske myndigheter til å følge opp sin aktive IFI-politikk ved å stille klare krav til finansinstitusjonene om å slutte å stille liberaliserings- og privatiseringskrav til afrikanske land som betingelse for gjeldsslette og bistand. En slik politikkendring bør være en betingelse for fortsatt norsk finansiering av institusjonene, en betingelse som bør stilles tydelig for eksempel ved forhandlingene om økt finansiering av Verdensbankens IDA-fond i høst.

Handelspolitikk

Afrikanske land har siden 1980-tallet blitt presset til å åpne sine egne markeder, gjennom krav fra IMF og Verdensbanken, og gjennom regelverket i Verdens handelsorganisasjon (WTO). Samtidig hindrer en proteksjonistisk politikk fra de rike landene afrikansk eksport til våre markeder. Denne prosessen bør reverseres – det vil si at vår egen industris ekspansive ønsker om markedsadgang i Afrika må vike for å gi afrikanske samfunn politisk handlingsrom og mulighet til å beskytte sine egne markeder mot dumping. Subsidiarier som kan føre til dumping på afrikanske markeder må bekjempes. Samtidig må vi være forberedt på å åpne våre egne markeder for afrikansk eksport, også der denne gir ubehagelig konkurranse med våre egne produkter. Norge bør videre støtte utviklingslandenes krav om tollbeskyttelse av industrivarer i NAMA-forhandlingene i WTO, selv om dette går på bekostning av våre egne interesser av frihandel innen fisk.

Den Grønne utviklingsmekanismen under Kyoto-protokollen

Uavhengig av om omfattende utslippsreduksjoner blir gjort i de nærmeste årene, så vil fattige og sårbare samfunn fortsette å leve sterkt preget av klimaendringene. Det trengs mekanismer som både hjelpe verdens fattige til å tilpass seg klimaendringene, samtidig som vi legger til rette for at de kan velge en miljøvennlig vei ut av fattigdommen. Den Grønne utviklingsmekanismen (CDM) er i dag det eneste globale prosjektsamarbeidet mellom industrilandene og utviklingslandene under Kyoto-protokollen. Det finnes imidlertid per i dag svært få prosjekter på det Afrikanske kontinentet. For utviklingsland som går glipp av CDM-investeringer betyr det i utgangspunktet tap av muligheten til å motta teknologioverføring, tilstrømming av finansielle ressurser og medvirkning til bærekraftig utvikling. KISP mener regjeringen må utrede hvordan også Afrikanske land i større grad kan motta CDM-prosjekter samt muligheten for støtte til CDM sektorprogrammer.

Forvaltning av oljefondet

Norske myndigheter har ulike virkemidler for å stimulere norske private selskaper å investere i utviklingsland, hvorav den viktigste er Norfund. Men når det gjelder forvaltningen av vår egen oljeformue, så hindrer Statens pensjonsfond –Utlands (Oljefondet) retningslinjer investeringer i Afrika, med unntak for Sør-Afrika. KISP vil oppfordre norske myndigheter til å vurdere hvordan deler av Oljefondet kan investeres i prosjekter med god lønnsomhet og utviklingseffekt i Afrika. Et hovedpoeng her er at man bør ta større risiko for også å kunne oppnå større effekter. Et eksempel på hvordan dette kan gjøres er å sette av én prosent av fondet til investeringer i utviklingsland med et spesifikt utviklingsformål for øyet. På denne måten ville man synliggjøre at på samme måten som vi bevilger én prosent av nasjonalinntekten vår til bistand hvert år, ønsker vi å sette av en like stor andel av vår nasjonale formue til utviklingsformål.

Fred og sikkerhet

Flere land og områder i Afrika opplever politisk uro og militær konflikt. Andre land er så å si uten fungerende myndigheter overhodet. Vold, opprør og kriger sprer seg raskt over landegrensene og utgjør en sikkerhetstrussel for stadig flere mennesker på det afrikanske kontinent. KISP er forundret over hvordan denne dimensjonen langt på vei er utelatt fra plattformen. Krigen mot terror har for lengst nådd Afrika, og USA går inn med stadig større støtte både økonomisk og militært til regimer de mener vil jobbe for amerikanernes sak. En ny norsk Afrika-politikk må også reflektere over dette, og KISP vil oppfordre Norge til å bidra til å utstyre FN med en nødvendig verktøykasse slik at det internasjonale samfunn kan gripe inn der det er strengt nødvendig. Vi mener at en ny norsk Afrika-politikk også må inneholde klare referanser til arbeidet med "Responsibility to Protect". Vi er også av den oppfatning at den prekære sikkerhetssituasjonen flere steder i Afrika, som et direkte resultat av god og enkel tilgang på håndvåpen og ammunisjon, må føre til en gjennomgang av Norges fremskutte rolle som produsent og eksportør av forsvarsmateriell.

KISP 14/07: Representasjon i MRU

Vedtak:

Marit Skjeggstad sitter i MRU inntil KISP møtes igjen.

KISP 15/07: Evaluering/neste møte

Følgende momenter kom frem i evalueringen av hvordan KISP arbeider:

- Arbeidsformen i KISP, med innledere på de ulike bolkene og påfølgende diskusjon, fungerer. Vi har hatt mange gode innledere på våre møter.
- Vi kan ha hatt litt flere saksdokumenter, særlig tilgang til litt mer bakgrunnsdokumentasjon.
- Vi trenger ikke jobbe med flere saker enn vi gjør nå. Det er godt å ha kontinuitet i arbeidet ved at vi følger noen saker over flere møter. Samtidig er det en styrke at vi kaster oss over nye aktuelle saker.
- Det er litt uheldig at vi må jobbe videre på e-post etter møtene for å få uttalelsene våre ferdige. Kanskje kan vi legge inn litt tid på dag 2 for å gjøre ferdig uttalelsen (i skrivegrupper)? Det gjør heller ikke noe om vi bruker to møter på å få en uttalelse ferdig.
- Det er viktig å ha en nesten ferdig uttalelse før vi møtes.
- Kan vi bruke KISP AU mer i forberedelser og i etterkant? Kan vi ha saksordførere som forbereder sakene? Den som forbereder saken for KISP kan ta hovedansvar for å få saken ferdig.

- Det er fortsatt ikke helt klart hva som er arbeidsformen i KISP- Hva er det forventet at medlemmene skal bidra med? Dette bør avklares på første møte i KISP.
- Hvilke strukturer jobber vi innenfor? Hvilken rolle har KISP og hvordan tenker vi at skal spille en rolle for forandring?

Følgende temaer kom opp i diskusjonen om hva KISP skal jobbe med på de neste møtene:

- Skatteparadis, hedge-fond: også fordi vi har OVF. Behov for å vite mer om hvordan OVF jobber
- Kina
- ”Internasjonale saker” i Norge: innvandring, samer, urfolk etc
- Barentsseminar i Tromsø til høsten. Nordområdepolitikken.
- Misjon er ikke behandlet i KISP. Kan vi få med en stemme som jobber med misjon i KISP?
- I 2009 er det 30 år siden kvinnekonvensjonen. Dette må markeres.

Vedtak:

1. KISP takker for anledningen til å evaluere og å komme med innspill til det videre arbeid i komiteen.
2. Neste møte i KISP blir 25. og 26. februar 2008.

Protokoll Teologisk nemnd 24.-25.10.2007

Sted: Kirkens Hus, Oslo

Tilstede: Trond Skard Dokka (leder), Aud Tønnessen, Christofer Solbakken, Gerd Marie Ådna, Gunn Elvebakk, Åse Cameron, Marianne Bjelland Kartzow, Odd Bondevik

Forfall: Bård Mæland, Halvor Nordhaug, Irene Tvedt, Jan-Martin Berentsen, Knut Grønvik, Paul Leer-Salvesen,

Fra sekretariatet: Stephanie Dietrich (sekretær), Sven-Thore Kloster (torsdag)

Møtet ble åpnet med en andakt i kapellet på Kirkens Hus. Christofer Solbakken hadde ansvaret.

Saksliste og møteplan ved vedtatt. Det ble ikke meldt inn saker til TN 17/2007 Eventuelt.

11/2007 Protokoll fra TN 16.-17.3.2007

Kommentar: Saken om "forsoning" måtte av ulike årsaker utsettes. Prosjektet skal følges opp av den nye nemnda.

Vedtak: Protokollen er vedtatt.

12/2007 Orienteringssaker

Saksdokumenter:

TN 12/2007.1	Protokoll Mellomkirkelig råd 20.-22.5.2007, Genève
TN 12/2007.2	Protokoll Mellomkirkelig råd 11.-12.9.2007, Oslo
TN 12/2007.3	EEA3 Assembly Message Sibiu, Romania, 8th September 2007
TN 12/2007.4	Rapport fra Metodistkirkens årskonferanse 21.-24.6.2007
TN 12/2007.5	Diverse materiale om troskongregasjonens ekklesiologidokument ("RESPONSES TO SOME QUESTIONS REGARDING CERTAIN ASPECTS OF THE DOCTRINE ON THE CHURCH")
TN 12/2007.6	Felleserklæring om trosfrihet og konvertering
TN 12/2007.7	Protokoll fra møte i KATLUSA 15.5.2007

Fra samtalen:

Den fremlagte *Felleserklæring om konvertering* har stor interesse for TN og står i nær sammenheng med nemndas arbeid med dokumentet *Troende møter troende*. TN ønsker også å bli orientert om STL sitt arbeid i sitt religionsteologiske arbeid.

Nemnda merker seg at MKR 42/07 legger vekt på flere av TNs kjerneområder. Nemnda påpekte ønskeligheten av at man i det videre arbeid med utnevning av ny nemnd og beskrivelsen av mandat for Teologisk nemnd samkjører nemndas og rådets virksomhet enda bedre. Nyoppnevning og nyansettelse bør være en anledning til å foreta en ny grenseoppgang når det gjelder arbeidsoppgaver mellom forskjellige organer.

Nemnda merket seg spesielt rapport fra Metodistkirken og dette kirkesamfunnets måte å håndtere konfliktspørsmål på. Det ble påpekt at nemnda ofte finner rapportene fra Metodistkirkens arbeid svært relevante og interessante for det teologiske og praktiske arbeidet i Den norske kirke.

Vatikanets uttalelse "*Responses to some questions regarding certain aspects of the doctrine of the church*" kaster et interessant lys på Den romersk-katolske kirkens forståelse av andre kirker i lys av denne kirkens økumeniske samtaler med andre kirkesamfunn eller kirkefamilier, slik den lutherske. Det ligger en urimelighet i en samtale der bare den ene parten anerkjenner den andre parten. Nemnda ønsker å se dokumentet fra den luthersk-romersk-katolske dialogkommisjonen (TN sak 13/2007) i sammenheng med denne uttalelsen fra Vatikanet.

Vedtak:

Saken tas til orientering.

TN 13/2007 "The Apostolicity of the Church"**Sakspapirer:**

- "The Apostolicity of the Church". Study Document of the Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity
- Brev fra LVF mars 2007

Saksorientering:

Teologisk nemnd var bedt om å arbeide med dette studiedokumentet og utarbeide et forslag til Mellomkirkelig råds svar til LVF.

Hovedperspektivet for arbeidet er, i følge LVF, "whether and to what degree a differentiated consensus in the conflicting areas may be achieved".

Aud Tønnessen innledet til saken og dokumentet. Marianne Bjelland Kartzow, Åse Berger Cameron, Christofer Solbakken og Trond Skard Dokka hadde innledninger til

forskjellige innfallsvinkler til dokumentet (eksegetisk, historisk, hermeneutisk, i forhold til tolkningen av bekjennelsesskriftene når det gjelder forslag til differensiert konsensus). Deres innledninger danner grunnlag for samtalen i nemnda, samt det videre arbeid med utarbeidelsen av et høringsdokument. Et notat fra samtalen i nemnda følger som vedlegg til protokollen. Nemnda vedtok å nedsette en arbeidsgruppe bestående av innleiderne. Arbeidsgruppen skal slutføre utkastet til hørings svar fra Den norske kirke. Trond Skard Dokka koordinerer gruppens arbeid. Sven Oppegaard bes om å bidra som sekretariatets representant.

Vedtak:

1. Teologisk nemnd takker for innledningene. Innledningene og samtalen i nemnda danner grunnlag for utarbeidelsen av et hørings svar. Referat fra samtalen ligger vedlagt protokollen.
 2. Teologisk nemnd ber følgende nemndsmedlemmer om å ta ansvar for utarbeidelsen av hørings svaret: Trond Skard Dokka, Aud Tønnessen, Marianne Bjelland Kartzow, Christofer Solbakken, Åse Cameron.
 3. Sven Oppegaard bes om å slutte seg til gruppen fra sekretariatets side.
 4. Arbeidsgruppen slutfører arbeidet og oversender sitt dokument til Mellomkirkelig råd for endelig vedtak.
-

TN 14/2007 Luthersk-ortodoks dialogdokument om eucharistien

Sammenfattende fra samtalen: (Se forøvrig vedlegg 2)

- Dokumentet setter på dagsorden en del spørsmål som vi i vår norske kontekst ikke har vært flinke nok til å tematisere.
 - Nemnda har sett på forslaget til revisjon av nattverdsliturgien i Den norske kirke i lys av dokumentet. I det store og det hele kan vi konstatere at mye av det som påpekes i dokumentet, allerede følges opp i liturgirevisjonen, slik som *epiklesen* og behandlingen av elementene etter bruk
 - Dokumentet synliggjør at vi må tenke på utfordringen til helheten i høymesse-liturgien. Særlig *forberedelses-aspektet* må tenkes tydelig inn i høymessens helhet. Vi trenger et liturgisk svar på spørsmål om "*proper preparation*" siden det i vår tradisjon ikke legges vekt på individuell faste og skriftemål som betingelse for nattverdsdeltakelse.
-

Vedtak:

1. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å slutføre svaret til LVF i samsvar med samtalen i nemnda.
2. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å sende en henvendelse til Nemnd for gudstjenesteliv som understreker at nemnda ser på det som meget ønskelig å inkludere teologisk tenkning fra økumenisk sammenheng i Den norske kirkes arbeid med liturgirevisjonen.

3. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å sende en henvendelse til NKR og NTSF der man henviser til resultatene fra den luthersk-ortodokse dialogkommisjonen og ber om at teksten brukes i det norske tverrkonfesjonelle teologiske arbeidet.
-

Respons til LVF på dokumentet [SKAL REVIDERES SPRÅKLIG]

At its meeting 24 October 2007, the Church of Norway Council on Ecumenical and International Relations, Theological Committee, has discussed the results of the 13th Plenary of the International Lutheran-Orthodox Joint Commission 2-9 November 2006, Bratislava, "The Mystery of the Church. The Holy Eucharist in the life of the Church".

First of all, the Committee wants to express its thankfulness for the important and profound work which is done in the Orthodox-Lutheran Joint Commission, and for the possibility to comment on it.

We are grateful that there is (are?) such a strong agreement and theological convergence on fundamental aspects of the understanding of the Holy Eucharist.

The Committee has compared the results of the dialogue with the ongoing processes of *liturgical revision in Church of Norway* concerning the liturgy for the celebration of the Holy Eucharist. We realize that during the last years there has been a development in the Church of Norway's liturgical orders which shows that the results of the ecumenical dialogues and the awareness of the liturgical practices of our sister churches have contributed immensely to the revision of our liturgical orders.

We are content that our own liturgical process of revision also takes into account some of the important aspects which are pointed out in the report from the dialogue, such as a renewed emphasis on the *epiclesis* and the need of treating the consecrated bread and wine with respect after the Eucharistic celebration.

Furthermore, we found that ways of proper *preparation* for the Eucharistic celebration within the whole celebration of our Worship services should be elaborated further in our context. Also in this way, the document brings important inputs to our local Norwegian discussion on the revision of our liturgy.

The document helped us to become more aware of the *need of teaching and preaching on the Holy Eucharist to all the baptized members of the Church*, in order to help people to receive the Holy Eucharist more frequently and making them aware of the Biblical understanding of the Holy Eucharist as it is understood in the Lutheran Confessions.

Furthermore, the document points out that there is a need of a full discussion on the relation of the Eucharist to the ordained ministry/priesthood. The Committee agrees on this clarification.

Nevertheless, we find it important to underline that the huge degree of agreement on the core of the understanding of the Holy Eucharist between Orthodox and Lutheran Theologians is a sign of hope for the development of the relations between our churches on the way to closer unity.

We once again want to thank the LWF for bringing the results of this dialogue to their member churches and find it an extremely important contribution to and challenge for the reflection of our own theological understanding and liturgical reforms of the Eucharistic Sacrament.

Oslo, 25.10.2007

Protokoll TN 15/2007 Religionsteologiske hovedføringer

Fra samtalen:

I Mellomkirkelig råd er det igangsatt en prosess med å utarbeide en strategi for rådets interreligiøse engasjement. Et prosessdokument med forslag til strategi og hovedføringer er sendt ut på høring til ulike aktører, og Teologisk nemnd har blitt invitert til å kommentere de teologiske sidene ved dokumentet. Nemnda drøftet dokumentet og var enig om at det i det store og hele er et strukturert og godt dokument. Like fullt ønsket nemnda at rådet og sekretariatet skulle vurdere følgende innspill i det videre arbeidet med dokumentet:

- Trinitetsanalogien som den teologiske begrunnelsen baserer seg på, kan nyanseres. Det er ikke uten videre treffende å sammenlikne relasjonene i det trinitariske gudsbildet med relasjoner i en religionsdialog.
- Dokumentet kan enkelte steder i kapittel 2 oppfattes som idealiserende. Man kan stedvis vurdere å bruke et mer realistisk språk.
- Det ble stilt spørsmål ved om Jesus-bildet i den teologiske begrunnelsen var for enkelt.
- Bildet som tegnes av MKR som aktør i 4.1, kan med fordel nyanseres. MKR er også en inspirator og tilrettelegger, vel så mye som en selvstendig aktør.
- Strategien avgrenser seg ikke eksplisitt i forhold til for eksempel nyreligiøse grupper. En tydeliggjøring av hva slags religiøse grupper strategien søker å omhandle, bør avklares bedre.
- Dokumentet kan leses som om det forutsetter dialog mellom homogene grupper. Den interreligiøse dialogens intrareligiøse aspekt kan med fordel vektlegges mer.
- Det etiske siktet og målet om et bedre samfunn bør inkluderes som moment i 1.2 om allmenn begrunnelse.
- Innledningsvis kan det tydeligere kommuniseres hva slags type tekst dokumentet er, og hva som er hensikten med det.

Vedtak:

Nemnda takker for prosessdokumentet med forslag til hovedføringer for MKRs interreligiøse engasjement, og ber om at momenter fra samtalen vurderes i det videre arbeidet med dokumentet.

TN 16/2007 Evaluering av Teologisk nemnd i perioden 2004-2007

Fra samtalen:

- Nemndmedlemmene ga uttrykk for at de synes det var interessant å sitte i nemnda, siden det er mange viktige temaer, kirkesyn, etc. som står på dagsordenen.
- Debattene har vært gode. Et godt grep å ha konsultasjoner og saksordførere.
- Saksmengden er i største laget. Det bør tenkes igjennom hvilke saker man skal ha. God kombinasjon av åpenhet og fremdrift. Utmerket ledelse og god saksforberedelse.
- Fordel å ha møter i to dager, to ganger i året. Ta orienteringssaker helt til slutt. Ellers bruker man fort for mye tid på dem.
- Viktig å ha noen felles erfaringer. Viktig å ha noen seminarer med folk utenfra for å ha en felles opplevelse av noe utenom. Invitere til større seminar?
- Viktig å ha saksforberedende dokumenter som fungerer veiledende inn i saksfeltene.
- Mange faglig tunge og krevende dokumenter. Ikke alltid så lett å finne tid til forberedelse.
- Spørsmål om nedslagsfelt: Ikke alltid så lett å se. Utfordring i forhold til de teologiske institusjonene. Få til en større integrering av økumenisk teologi i utdanningssammenheng. Lite reflektert inn i utdanningstilbud. Det bør det arbeides med. Få det inn i grunn- og videreutdanning. Prøve å sende ut kommentarer om saker vi jobber med til fakultetene?
- Spennende. Veldig mange fagteologer. Særlig spennende med religionsteologi. Viktig at det sitter en menighetsprest med linken mot grasroten.
- Konstruktiv og vennlig tone, også når det gjaldt å legge frem kritiske synspunkter.

Vedtak:

- Saken ble drøftet.
 - Nemndmedlemmene bes om å fylle ut evalueringsskjema og sende det til sekretariatet for evaluering og planlegging av den nye nemndperioden.
-

Vedlegg 1:

Notat fra samtalen om "The Apostolicity of the Church" TN-sak 13/2007

Noen punkter fra samtalen:

- Sentralt begrep i dokumentet: *differentiated consensus*- "velbegrunnet uenighet" - hvordan kommer vi til rette med forskjellighet.
- Dristig prosjekt. Komiteen kalles for Lutheran-Roman-Catholic Commission on Unity.
- Dokumentet er verken tungt eller kjedelig. Metodisk velbegrunnet bruk av nytestamentlige tekster. Grundig faglig diskuterende utlegning av det nytestamentlige materialet og en diskusjon av fortolkningen. Bibelsk materiale blir fremstilt i sin kompleksitet. Spenningene i teksten er dog tonet ned.
- Historisk gjennomgang har tjent komiteens arbeid på en fruktbar måte. Dette har lagt til rette for en felles forståelse der man kanskje ikke hadde ventet en slik enighet. Dette viser viktigheten av at det økumeniske samtalearbeidet bygges på fagteologisk virksomhet. Det befrukter samtalen. Godt eksempel på hvordan akademisk teologi befrukter arbeidet med økumenikk.
- Katolsk understrekning av det kollektive ved den apostolske tradisjonen. Det er det kollegiale i bispefellesskapet som er det avgjørende. Enheten mellom biskopene er et avgjørende tegn på apostolisiteten. Får store konsekvenser for gjensidig anerkjennelse av embetet. Embetssynet får store konsekvenser for kirkesynet.
- Enighet om nytestamentlige tekster og oldkirkelig historie er et viktig grunnlag for det videre arbeid. Løftes tydelig opp i dette arbeidet - fått frem noe som er nytt og et konstruktivt utgangspunkt for det videre arbeid.

BIBELTEOLOGI

- Eksegetisk grunnlag for tenkningen
- Hvert kapittel har bibelsk grunnlag i tillegg til innledningen
- Reelt eksegetisk arbeid - ikke bare bibelvers som blir strødd utover eller brukt som "bevis" på ens egen argumentasjon
- Mye fokus på NT i hele arbeidet. Interessant at eksegetisk arbeid her fører sammen folk med veldig mange forskjellige synspunkter.
- Historisk kritisk tilnærming som utgangspunkt. Lite bevissthet om at tekster er noe annet en historisk rekonstruksjon
- Metodisk gammeldags valg.
- Valg av metode får konsekvenser: eks. s.11 - katolikker tenker på bare menn med uttrykket "ministry", mens lutheranerne tenker på kvinner og menn. Man går ikke inn på at det også finnes kvinnelige eldste. Går ikke inn på tekster om enker i Acta etc. Mye større ambivalens i tekstene enn det vi ser i dette materialet. Valgene i tekstutvalget problematiserer ikke begge kjønn.
- En viss bevissthet om ambivalens i materialet, men samtidig s.15 "the witness of scripture is normative". Interessant spenning.
- Lagt opp en kronologi på tvers av bibelmaterialet, men langs tidshistorien. Katolske eksegeter er heller ikke enige seg imellom i dette perspektivet.

- Kjønnsperspektivet: Måten man leser forholdet mellom Jesus og apostlene. Betoning av intimiteten mellom avsender og apostlene. Virker til dels kjønnsekskluderende. Avsenderen er fullstendig representert gjennom dem som er utsendt. Viktig poeng fra katolsk side å understreke at dette var menn. Dette burde vært problematisert fra luthersk side.
- Er tilretteleggelsen av det nytestamentlige materialet en seier for lutheranere? Usikker. Tema som tas opp og ikke tas opp. Petrinsk motiv spiller liten rolle i denne gjennomgangen. Overraskende at katolikkene har gått med på det. Hele begrunnelsesstrukturen for den katolske embetsforståelsen er annerledes enn det vi er vant med. Ikke i samme grad avhengig av å trekke det ut av det bibelske materialet. Ikke nødvendig å begrunne Pavens primat gjennom Skriftens vitensbyrd om Peter. Skriftens autoritet har en annen funksjon innenfor katolsk tenkning.

HISTORIE

- Mye historisk stoff. Man forsøker å gjøre noe annet enn det som er gjort tidligere. Hva er det som gjør en kirke apostolisk - fra katolsk side?: s 82-82: Nærhet til utgangspunktet. Læremessig kontinuitet, sannhetskriterium, kirken står i apostolisk suksessjon gjennom Peter. Apostolisk selvforståelse knyttes til paveembetet.
- Art.168. går tilbake til Clemens. Åndelig legitimering av diskusjonene. Treleddet modell. Bruk av kirkefedrene i katolsk argumentasjon. Thomas Aquinas. Tjenesten i kirken knyttes til eukaristien - dermed markeres det avstand til reformasjonens kirke.
- Viktig: art.290.
- Teksten bruker terminologien "våre kirker" - står dette i motsetning til sommerens utspill? (Jfr. Orienteringssak TN 12/2007.5). Nærhet og kontinuitet er markert som felles forløp for begge kirker. Felleshistorien markeres, men det fjerner jo ikke suksessjonstanken i den katolske læren.
- 2 Vat avgjørende- spes. *Lumen gentium* (om kirken). Nyvinning at man tenker kirken som Guds folk, ikke bare gjennom det kirkelige hierarki. Balansere det med Pavens primat i forhold til apostolisiteten i kirken. Personal, communal, collegial.
- Suksessjonen er ikke en personlig eiendom, samtidig som biskopen er i kollegialitet
- Fremhever normativitet som en iboende kvalitet ved skriften, men sammenvevd med tolkningen i kirken og fellesskapet
- Vanskelig å akseptere at skrifttolkningen er koblet til autoriteter. Par. 401 er skrevet på en måte som skal være mer imøtekomende, men til syvende og sist ikke er det. Spørsmålet er: Hva er kriteriet for at visse historiske forandringer er mer legitime enn andre? I siste instans er det kirken selv. Åpen for betydelige forandringer i sin egen tradisjon og læreutvikling. Savner redegjørelse om kriterier for legitim forandring. I siste instans bare ytre institusjonelle rammer som er kriteriet. Det institusjonelle er ikke dogmatisk nøytralt.

BRUK AV BEKJENNELSESKRIFTENE

- Klarer å skrive presist om det man enes om, og det man ikke enes om.
- Teksten bruker både lutherske bekjennelsesskrifter og Luthers skrifter.
- Bruken av dokumenter som ikke er bekjennelsesskrifter - JD og Porvoo. Disse får en operativ rolle i teksten. Sier noe om hvilken status teksten har og gis. Dette bør diskuteres.

- Bare 10 referanser til CA i hele dokumentet (s 7, 14, 28)
- 6 referanser til apologien, 6 til den store katekismen/de schmalkaldiske artikler.
- Henvisninger, men ikke utstrakt bruk av tekstene. Bekjennelsesskriftene spiller en overraskende liten rolle. (Art. 5 ikke reflektert inn. Ikke henvist til art. 14 i forhold til ordinasjon. Bare overflatiske henvisninger til bekjennelsesskriftene).
- Par. 282 - tolkning av CA 7. Det opplagte element om kirkens skjulthet kommer ikke frem i det hele tatt. CA 7 brukes for lite i argumentasjonen. Den lutherske biskop har del i den universale menigheten gjennom lokalmenigheten han står i.
- Par. 450 bruker CA 28. CA 28 understreker at embetet er ett. Bruken av CA 28 er ikke sakssvarende her. Brukes for å utvikle en tanke om bispeembetet som står i kontrast til det som står i Augustana. Elastisiteten i det lutherske bispeembetet er stor.
- Hermeneutisk bevissthet om bruk av bekjennelsesskriftene er ikke spesielt tydelig uttalt.
- Også i luthersk kontekst skjer det forandringer og nytolkninger
- Kontrasten mellom bruk av lutherske bekjennelsesskrifter og bruk av Tridentinum/VatII (brukes mye tyngre).

DIFFERENCIATED CONSENSUS- RECONCILED DIVERSITY

- Differensiert konsensus. Tvetydighet av begrepet. LVF bruker differenciated consensus. Nøkkelterm i selve teksten: *reconciled diversity*
- *Differenciated consensus*: Samstemighet i det vesentlige, men noen forskjeller.
- *Reconciled diversity*: Enhets-elementet ligger i forsonetheten/forsoningen. Diversity er tyngre til stede. Signaliserer at spørsmålet er: Vi er spredt - går det an å leve sammen i fred?
- En grunnleggende enighet om sannheten, men forskjellig tenkning.
- Glidning i situasjonsanalysen ved bruk av de to begrepsparene (jfr. 4.6.2).
- Rekkefølgen i rapporten er viktig: NT først - dermed utsetter man spørsmål om apostolisitet knyttet til embete. Som generelt ekklesiologisk tema før en går inn på det mer kontroversielle temaet om embetet som apostolisitet - hvordan å ta vare på apostolisitet. Strategisk valgt rekkefølge - begynne med det som man langt på vei er enig om før man kaster seg inn i det mest kontroversielle.
- Apostolisitet: Elementer ved kirken på den ene siden og måten de kan være satt sammen på. Man ser først på apostolisitets-elementene som "byggeklosser". Etterpå tar man de forskjellige konfigurasjoner slik de opptrer hos partene. Greier å påvise større enighet på elementnivå, slik som for eksempel innholdsforståelsen av presteembetet. Etter Vat 2 harmonerer preste-forståelsen mer med en luthersk forståelse når man tar utgangspunkt i en elementanalyse. Når man ser på hva slags rammer embetet settes inn i, er det større forskjell. Bygning rundt dette er annerledes. Kanskje man er for optimistisk på vegne av elementanalysene.
- I tvil om hvor velegnet begrepet konfigurasjon er for bygningen. Den større organismens betydning for enkeltdelene. Litt mekanisk og utvendig additiv tenkemåte når man bruker begrepet "konfigurasjon".
- Elementterminologien ikke uten videre forenlig med luthersk tenkning. Vår tenkning preges av modellen i CA7 - det som er nødvendig, og det som ikke er nødvendig. Distinksjon mellom det som er tilstrekkelig, og det som er unødvendig. Ikke

elementer i kirkeforståelse, men grunnlag for det. Ikke minimumsløsning, men maksimumsløsning. Ikke teologisk sett minimumsløsning, men menneskelig sett minimumsløsning. Det hadde vært fint å arbeide mer med luthersk ekklesiologi. Menneskelige overleveringer og tradisjoner i luthersk kontekst er av en helt annen art i Den katolske kirken.

- Hva slags luthersk embetssyn ligger i dokumentet? Interessant bilde som avtegner seg. Porvoo som dokument og Porvooargumentasjonen er relativt tilbaketrukket.
 - Understreking av kontinuitetsaspekt fra apostlene til det vi oppfatter som embetet. I norsk embetsteologisk debatt er dette omstridt. Her fremstilt som luthersk. Ordinasjon: Stridstema i vår norske tradisjon. Det som avtegner seg her som "det lutherske", er vanskelig å forene med et lavkirkelig syn på embetet slik det også finnes i vår kirke.
 - Sluttdelen mangler som presis avslutning.
-
- Arbeidet med bekjennelsesskriftene er ikke like grundig som arbeidet med bibeltekstene. Lite gjennomtenkt bruk. Litt tilfeldig.
 - Man forsøker å løse opp og finne frem til enigheten gjennom å løse opp på den store totaliteten og se på enkeltelementer. Besnærende og litt forførende måte å legge noe frem på, men ganske problematisk.
 - Dokumentet mangler en ordentlig oppsummering.
 - På hvilken måte gjenkjenner vi den lutherske tradisjonen i argumentasjonen?
 - Embetssynet langt unna en radikal funksjonalistisk tolkning av CA. Hvilken form for enighet er det mulig å oppnå? Denne typen arbeid åpner opp for å fremprodusere et større mangfold i den lutherske kirkefamilien. Viktig arbeid.
 - Når gjensidig anerkjennelse mangler, er det vanskelig å snakke om en *reconciled diversity*. Dokumentet er ikke presist når det gjelder bruk av *reconciled diversity* og *differenciated consensus*.
 - Bør man i slike samtaler insistere på et minstemål av gjensidig anerkjennelse?

Vedlegg 2:

Mer fra samtalen om "The Holy Eucharist in the Life of the Church",
TN-sak 14/2007

- Nemnda understreket at det er bra at det er såpass stor teologisk enighet omkring luthersk og ortodoks nattverdsforståelse. Det er viktig at vi i vår praksis blir minnet om nattverdsforståelsen i andre kirkesamfunn. Nemnda konstaterte også at mye av det som påpekes som utfordringer i dialogdokumentet, samsvarer med hovedlinjene i liturgirevisjonens arbeid med fornyelsen av nattverdsliturgien.
- Eucharistien blir drøftet i dokumentet uten at man trekker inn spørsmålet om dens rettslige forvaltning. Spørsmålet om embetet er utsatt. Derfor kan det være litt vanskelig å forholde seg til dette dokumentet
- Nemnda understreket at det er viktig å lese dette direkte med henblikk på Gudstjenestereformen i Den norske kirke. Reformen ser ut til å være i godt samsvar med det som påpekes her.
- Nemnda påpekte at dokumentet er preget av at man i fellesskap tar avstand fra romersk-katolsk tenkning. Dette gir partene en slags "felles front" uten at det nødvendigvis baserer seg på en stor enighet.
- Nemnda diskuterte om den lutherske tenkningen om nattverden kommer godt nok frem i dette dokumentet: Den ortodokse poengteringen av det deifiserte Kristi legeme kan være problematisk i en klassisk luthersk forståelse. Dette henger sammen med en ortodoks forståelse av guddommeliggjøringen av det skapte som er fremmed for oss.
- Nemnda understreket at det er viktig å komme med en positiv tilbakemelding fra Dnk til LVF for å si at dette har betydning hos oss, og at vi langt på vei er enige i måten nattverdsforståelsen poengteres.
- Nemnda diskuterte hvordan nattverdsforståelsen har forandret seg i Dnk de siste 20 år. Når det gjelder nattverden, er det mye som har skjedd de siste årene, både når det gjelder forståelsen og måten den forrettes på. Det kan antakeligvis føres tilbake til innflytelser fra Limadokumentet og hele arbeidet med BEM-dokumentet. Blant annet legges det større vekt på å ta bedre vare på elementene *extra usum*. Noen problemer av konfesjonell art har vi lagt bak oss, slik som diskusjonen om man kan bruke presensform i *Agnus dei*. Vi har fått tydelig markert at det er et avsluttet offer. Crux i forhold til katolikkene og de ortodokse er embetssynet.
- Presens i *Agnus dei* og håndteringen av elementene har man langt på vei lagt bak seg. Samtidig kan man i møte med utprøvende gudstjenestevirksomhet mange steder i Dnk få fornemmelsen av at situasjonen ikke er veldig klar når det gjelder nattverdsforståelsen. Lekfolket/presteskapet er ikke alltid klare i sin tenkning og forkynnelse. Sterke krefter i Dnk trekker i retning av en reformert type nattverds-tenkning. I denne sammenheng møter man en liturgisk sett strippet form for nattverd og en klar symbolsk oppfatning av hva nattverden betyr. Det er av stor teologisk interesse å se hvordan teologien rundt nattverden og de nye liturgiene utvikler seg, og i hvilken relasjon de står til luthersk bekjennelse i den økumeniske konteksten vi står i.

- Kirken har et teologisk formidlingsproblem her som man ikke tar tilstrekkelig innover seg. Det trengs et alminnelig trosopplæringsprosjekt i forhold til nattverden for folk i alle aldre. Vi må arbeide for at nattverdens betydning blir mer diskutert i våre menigheter.
 - Nemnda diskuterte også forberedelsen til nattverden som er veldig vektlagt i den ortodokse tradisjonen. Også i vår egen tradisjon og historie har dette spilt en stor rolle, for eksempel hos Pontoppidan der vi finner en lang liste med ransakende spørsmål. Selvprøvelsen/forberedelsen før nattverden sitter igjen hos mange, siden den ble brukt i mange generasjoner i Norge. I dag ser vi svært liten vektlegging av nattverdsforberedelsen (*preparation*). I liturgirevisjonen bør man vurdere hvorvidt det legges for lite vekt på forberedelsen, ikke minst hvis syndsbejelsen mister sin fremtredende rolle i begynnelsen av gudstjenesten.
 - En legitim alminneliggjøring av nattverden går hånd i hånd med en forståelse av nattverden som et rent minnemåltid. Nemnda synes at forholdet mellom sakrament og troen, formidlingen, er noe underbelyst i det foreliggende dokumentet. Det sakramentale ord – *promissio* - er forutsetning for nattverden. Hva slags type trosforståelse forutsettes det hos lutheranere og ortodokse i dokumentet?
-

DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes nord/sør-informasjon(KUI)

KUI, KISP, MKR

Dato: 29.10.2007

Vår ref: 05/419-20 EHE

Deres ref:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité tirsdag 18. september 2007 kl. 12-16.30

Sted: Kirkens hus, Rådhusgt.1-3, Oslo – møtelokale C (Borg)

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Britt Arnhild Lindland, Ola Smeplass, Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødal, , Estrid Hessellund (sekr.)

Sven Oppegård (under lunsjen); Paul Erik Wirgenes (sak 26/2007); Pia Reiersen, Ole Angell og Vigdis-Merete Rønning (Global Info) – sak 30/2007.

Forfall:

Ketil Michelsen ,Toril Rusås, Heidi Bye (KN), Maria Ambro.

Åpning v. Britt Arnhild Lindland

Fung. Generalsekretær i Mellomkirkelig råd, Sven Oppegård deltok under lunsjen. Han hilste fra ledermøtet i De sentralkirkelige råd og berømmet KUI for sin stødige jobbing og holistiske tenkning i forhold til Dnk's virksomhet og oppdrag.

Sak 21/2007: Godkjenning av sakliste og protokoll fra siste møte 15. mai 2007
Vedtak: Protokoll fra møte 15.5.2007 og dagens sakliste ble godkjent.

Sak 22/2007: Orienteringssaker

- Syng håp og Skaperverkets dag:* Daglig leder har medvirket på kor- og gudstjenesteverksteder i Nordfjord prosti (10.-12.8.) og Spjelkavik/Ålesund metodistkirke (8.-9.9.); NRK sendte reprise på Syng håp-gudstjenesten 12.8.07
- Verdens miljøverndag,* Tromsø (inkl. internasjonal gudstjeneste) 2.-4.6.: Daglig leder deltok og fikk mange impulser til bl.a. ferdiggjørelsen av Grønn kirkebok. Freddy Knutsens rapport vedlegges dette referat.
- MRK-møte 20.-22.5. og 11.-12.9.* MKR behandlet vår årsrapport på mai-møtet. Flere rosende ord, men også ønske om at KUI satser ennå mer på nasjonalt informasjonsarbeid – og blir mer synlig for flere i menigheter/bispedømmer.
- Daglig leder "permisjon": Estrid er blitt bedt av Kirkens Nødhjelp om å lage et utredningsarbeid om KNs samarbeid med utdanningsinstitusjonene. Dette vil foregå 8 uker i jan, febr, mars 2008. Det arbeides med å finne en vikarordning til å ivareta spesifikke arbeidsoppgaver for KUI i nevnte periode. Saken tas opp på neste KUI-møte.

- e) Rapport fra *Danske kirkedager* 17.-20.5.07 var vedlagt innkallingen.
- f) *Kirkemøtet 2007*: viktige saker av interesse for KUI skal til behandling:
 - KM 04/07: Truet liv. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimatrussel, miljø, forbruk og rettferd
 - KM 06/07: Plan for diakoni i Den norske kirke
 - KM 10/07: Kirken og den økonomiske globaliseringen
 - KUI vil markedsføre *Grønn kirkebok* underveis.
- g) "*Fagfelle-vurdering*": Som oppfølging av RORGs Trollvasshytteseminar 2006, er to organisasjoner innstilt på å la seg evaluere av fagfeller – SAIH og AOF. Daglig leder er blitt bedt om å være med i fagfelle-teamet for AOF (okt.-des. 2007).
- h) RORG har jobbet med *organisasjonsprofil* til sine organisasjoner. KUIs organisasjonsprofil var sendt ut før møtet. Komiteen roste opplegget.
- i) *KISP-møte 6.-7.9*. Viktigste saker var 1) KISPs respons på KVs AGAPE-dokument (et dokument som i sin helhet sendes til Kirkenes Verdensråd og som i kortversjon danner bakgrunn for KM-saken "Kirken og den økonomiske globaliseringen"). 2) En ny norsk Afrika-politikk. – Den ferdigstilte uttalelsen vil bli sendt til KUI-komiteens medlemmer. (Se vedlagte KISP-protokoll).

Sak 23/2007: KUI / Norad.

- a) Årsrapport 2006 (m. regnskap) ble levert til Norad innen 31.5. Respons var vedlagt innkallingen.
- b) Virksomhetsplan og budsjett for 2008 skal sendes innen 1.oktober. Utkast var vedlagt innkallingen.
- c) Informasjon om regnskapsstatus sept 2007 (ble gitt på møtet)

Vedtak:

KUIs prosjektkomiteé vedtar KUIs virksomhetsplan og budsjett for 2008 med de kommentarer som fremkom i møtet. Virksomhetsplan/budsjett sendes til Norad innen 1.oktober og oversendes MKR for godkjenning på møte februar 2008.

Sak 24/2007: Årets prosjekter og fremdrift

2.1. Globalt gudstjenesteliv:

Nord/sør-søndag: materiell "Sammen for barn" er utarbeidet i samarbeid med Unicef/TV-aksjonen. Lagt ut på nett på BM og NN
 Verdens aidsdag og MR-søndag: forslag til solidaritetesgudstjeneste "Advent – hold løftene" er lagt ut på nett – på BM og NN. Melding er sendt til menigheter/fellesråd pr. e-mail om hvor de finner oppleggene.

2.2. Vennskapsarbeid, dialog og kultur møter

- *Kulturprosjekt Ghana 2007*: Program for turneen 24.-30.9 var vedlagt innkallingen. Det legges opp til arrangementer på Rønningen folkehøyskole, Nordstrand menighet, Nord-Østerdal prosti, Tynset, Byåsen menighet, Trondheim, Mikkelmesskonferansen, Tr.heim (i år for kirkemusikere) og Gjøvik – med markering av KNs 60 års jubileum i Hamar bispedømme. Et hefte med 11 ghanesiske kor- og liturgiske sanger + 6 Dagomba-sanger er samlet og vil fungere som ressurshefte på turneen (v/ Sindre, Hans Olav Baden og Estrid).
 - Daglig leder deltok med innlegg på SMM-seminar 13.6. i Tønsberg om vennsksapsrelasjoner. Et enkelt veiledningshefte for vennsksapsmenigheter ble etterspurt. (Er satt på virksomhetsplanen for neste år).

2.3. Miljø, forbruk og rettferd.

"*Grønn kirkebok*": de siste

korrekturrunder er på gang. Boken trykkes

primo oktober og lanseres 30.10. med et miniseminar 10.30-14.00 på IKO. Boken foreligger til salg på Kirkemøtet og vil distribueres til medlemmer av Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og KUIs prosjektkomité (til lavpris).

- Årlig seminar for ressursgruppene for "Miljø, forbruk og rettferd" holdes i forbindelse med trosopplæringsseminaret 21.-22.nov i Oslo. Program er under utarbeidelse.
- KUI har finansiert et gjenopptrykk av plakaten "Grønne menigheter".

2.4. Kunnskap og kirkelig refleksjon om Nord/Sør-spørsmål:

Hiv&aids:

- Training of HIV&AIDS Coordinators workshop + Core group meeting, Lusaka, Zambia 26.8.-2.9 (Norden/FOCCISA): Estrid og Jan Bjarne deltok og refererte fra møtet.
- Forskerdager og nordisk møte i Ekumenisk Idéforum, Uppsala 15.-17.10. (hiv&aids/teologi): Estrid og Jan Bjarne har vært med i planleggingen. Inger Kjersti og Britt Arnhild vil også delta i Uppsala.
- Da "Positive"-heftet på engelsk var utgått, ble et nytt opplag (100 ex) gjenopptrykket (aug).

2.5. Prosjektstøtte (se sak 25 /2007)

2.6: Nettsidene:

Nettjournalist i 10 % stilling for KUI: Trude Sæle har sluttet 11.5., men har påtatt seg free lance oppgaver for KUI inntil videre.

Vi etterlyser en person som kan jobbe i 10 % stilling for KUI – med nettside og ungdomssatsing. Jan Bjarne undersøker muligheter i studentmenighetene.

- Har startet ny web-annonsering på Vårt Lands nettside ("høyreknapp" på 1.siden)

2.7. *Kompetanseheving:* Miljø-seminar, Tromsø (juni); Norden/Foccisa-møte Zambia (sept); Uppsala-møte (okt)

Sak 25/2007: Søknader om prosjektstøtte

a) *Søknad fra Haugerud menighet om støtte til Misa Criolla-prosjekt*

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennskapsarbeid, dialog og kulturmøter).

b) *Søknad fra Fana menighet om støtte til misjons- og solidaritetsprosjekt blant ungdom*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 10.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennskapsarbeid, dialog og kulturmøter).

c) *Søknad fra KISP/ATTAC om støtte til konferanse "Oljeformue, klima og rettferdighet" 12.-13.10.2007*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 10.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.3. Miljø, forbruk og rettferd).

d) *Søknad fra KISP om støtte til trykking av KISP-dokumentet "Kirken og den økonomiske globaliseringen"*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 15.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.3. Miljø, forbruk og rettferd).

Sak 26/2007: KUIs engasjement i ny Plan for trosopplæring – hvordan?

Paul Erik Wirgenes (leder av trosopplæringssekretariatet) var invitert inn. Han orienterte om ideer og fremdrift for et nytt erfaringsbasert planarbeid. Sluttrapporten for trosopplæringsprosjektet skal til Kirkemøtet i 2008. Utkast til læreplan til høring tidlig 2009. Denne sluttbehandles på KM 2009. KUI og andre er velkomne til å komme med innspill underveis i prosessen.

KUIs prosjektkomite er innstilt på å stille seg til disposisjon som samtalepartner, og ønsker å være med for å sikre at internasjonale/globalt perspektiver blir tilgodesett i det kommende planarbeid.

Sak 27/2007: Fagdag 2008 om internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning.

Se referat fra siste møte, sak 17/2007. Hovedpunkter fra Kjell Nordstokkes innlegg var vedlagt innkallingen.

Fagdag 2008: Inger Kjersti og Kari tar kontakt med Jan Opsal og Gunvor Lande vedr. mulig innhold og dato (april/mai eller september).

Sak 28/2007: Viktige fokus-felt fra komiteens medlemmer

Ketil Michelsen fokuserer på sitt arbeid i grunnskole/ungdomsskole.

Vedtak: saken utsettes til neste møte pga Ketils fravær.

Sak 29/2007: KUI - 30 år i år.

Jubileumskort med "Global View" var vedlagt innkallingen. Kunstneren Azaria Mbatha var begeistret for resultatet, og har takket for interessen (+ royalty NOK 5.000,-).

Vedtak: Kortet + KUIs brosjyre sendes ut til alle menigheter i Dnk (1300) i begynnelsen av oktober. Kari og en gruppe 10-klassinger ordner med pakking og forsendelse.

Kortet legges på Kirkemøtedelegaternes bord (nov), og samarbeidspartnere/organisasjoner får kortet som julehilsen 2007.

Oppdatering av KUIs historikk fra 1997 til 2007: Inger Kjersti jobber med saken.

Sak 30/2007: "Most Significant Change Stories" (MSC) v/ Pia Reierson

Pia (leder i Global info og ansatt i adventistenes bistandsorganisasjon ADRA Norge) presenterte et monitorerings- og evalueringsverktøy, sett fra Sør, der fortelling av livshistorier – positive som negative – er det viktigste redskap. Systemet er utviklet av Rick Davies, UK. Mer info om MSC: www.mande.co.uk/docs/MSCGuide.htm

Norad anerkjenner systemet i en avprøvningsfase pt.

Sak 31/2007: Eventuelt og neste møte

- Ti 20. november kl. 13-17.30 + middag (NB avskjedsmiddag for de som forlater komiteen)

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign/
Leder av KUIs prosjektkomite

Estrid Hessellund
prosjektleder KUI

DEN NORSKE KIRKE

Den norske kirkes nord/sør-informasjon(KUI)

KISP, MKR KUIs prosjektkomité

Dato: 03.12.2007

Vår ref: 05/419-22 EHE

Deres ref:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité tirsdag 20. november 2007 kl. 13-17.30 + middag

Sted: Kirkens hus, Rådhusgt.1-3, Oslo – møtelokale C (Borg)

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Britt-Arnild Lindland, Ola Smeplass, Inger Kjersti Lindvig, Jan Bjarne Sødal, Ketil Michelsen, Toril Rusaas, Maria Ambro, Heidi Bye (KN), Estrid Hessellund (sekr.)

Olav Fykse Tveit (16.15-16.30)

Forfall: Global Info

Maria Ambro fra KFUK-KFUM Global ble budt velkommen som nytt medlem i komiteen (etter Signe Kvamen).

Generalsekretær i Mellomkirkelig råd, **Olav Fykse Tveit**, deltok på slutten av møtet og rettet en varm takk til komiteen for 4 års arbeid, der arbeidet med bl.a. Syng håp, Grønn kirkebok og det internasjonale aspekt i ny Plan for diakoni vil bestå som en del av nervesystemet i KUIs virksomhet.

Møtet ble avsluttet med **middag** og avskjedsmarkeringer (takk til avgående komitémedlemmer mv) på Mister India.

Åpning v. Jan Bjarne Sødal

Sak 32/2007:

Godkjenning av sakliste og protokoll fra siste møte 18.september 2007

Vedtak: Protokoll fra møte 18.9.2007 og dagens sakliste ble godkjent

Sak 33/2007: Orienteringssaker

a) *Ghana-turné* (se sak 35/07)

b) *Kirkemøtet 2007:*

KM 04/07: Truet liv. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimatrussel, miljø, forbruk og rettferd

KM 06/07: Plan for diakoni i Den norske kirke

KM 10/07: Kirken og den økonomiske globaliseringen (KISP-heftet – svar til KV på AGAPE-prosess - var vedlagt innkallingen)

Vedtakene ble delt ut og kommentert. (Ligger også på www.kui.no). Det ligger nye utfordringer til KUI i alle tre vedtak. Det er gledelig at rettferd og skaperverkstenkningen nå er forankret som en naturlig del av diakonien. Derfor viktig at vi er på banen i implementeringsfasen av Plan for diakoni.

Grønn kirkebok ble markedsført på Kirkemøtet og ble gitt til rådsmedlemmer, de tre komiteer som jobbet med ovenfor nevnte saker samt diakonirådgiverne (i eget møte).

- c) *Daglig leder permisjon 1.jan 31.-mars 2008* (se sak 37/2007)
- d) **ROrg:**
Estrid deltar i en prosess med "Fagfelleevaluering" (Peer Review) av AOF. Sundvollen-seminaret (tidl. Trollvasshytte-seminar) finner sted 26.-27.11. Estrid kan ikke delta; Inger Kjersti undersøker muligheten for å bli med (program sendes).

Sak 34/2007: KUI / Norad.

- a) Virksomhetsplan og budsjett for 2008 ble sendt innen fristen 1.oktober. Svar vil foreligge primo februar 2008.
Virksomhetsplanen oversendes MKR for godkjenning på møte 11-13.februar 2008.
- b) Regnskapsstatus 2007 ble utlevert på møtet. Komiteen drøftet bruk av resterende midler for året.
- c) **OBS: alle reiseregninger må være Kirkerådet i hende senest 7.desember!**

Sak 35/2007: Årets prosjekter og fremdrift

2.1. Globalt gudstjenesteliv:

* Nord/sør-søndagen - i samarbeid med TV-aksjonen: materiell sendt ut. Ligger på www.kui.no (gudstjenesteressurser)

* Verdens aidsdag – i samarbeid med Norges Kristne Råd: materiell sendt ut. Ligger på www.kui.no (gudstjenesteressurser). Se også 2.4.

2.2. Vennskapsarbeid, dialog og kulturmøter

Kulturprosjekt Ghana 2007: Rapport fra turneen 24.-30.9 vedlagt innkallingen. Revidert sanghefte blir ferdig senere.

Dette var en av de store KUI-satsingene i 2007. Den ble ganske vellykket både som kulturformidling og vennskaps-samhandling. Nådte en stor målgruppe med ulik tilnærming (barn, ungdom/folkehøyskolelever, voksne i og uten for organiserte kor, profesjonelle kirkemusikere).

Også det tverreligiøse til aspekt (muslimer og kristne sammen) gav en verdifull dimensjon til ukens program.

2.3. Miljø, forbruk og rettferd.

* **Grønn kirkebok** ble utlevert til komiteen! Dette var den andre store KUI-satsingen i 2007.

Lansering og miniseminar ble avholdt på IKO 30.10. Videre lansering: på Kirkemøtet, Trosopplæringskonferansen 21.11, seminar med bispedømmenes ressursgrupper 22.11., Kirkens Nødhjelps distriktskontaktsamling 11.-13.januar 2008, stiftsdager i Tromsø 19.-21.februar. 2008 mv.

En stor glede at stiftsdirektøren i Stavanger bispedømme bestilte 300 ex. som julegave i bispedømmet!

* Det årlig seminar for bispedømmenes ressursgrupper innen "Miljø, forbruk og

rettferd" holdes 22.nov i Oslo. Ca 45 påmeldte.

2.4. *Kunnskap og kirkelig refleksjon om Nord/Sør-spørsmål:*

Hiv&aids:

* Forskerdager og nordisk møte i Ekumenisk Idéforum, Uppsala 15.-17.10.

(hiv&aids/teologi): Britt Arnhild, Jan Bjarne og Estrid deltok. Spennende input fra bl.a. den afrikanske teologen Musa Dube, Botswana.

Det jobbes med å etablere et nordisk nettverk rundt hiv&aids og teologi (i regi av de nordiske kristne råd). Videre planlegges en skandinavisk "Training of Trainers" på "En kropp"-materialet 28.-29.9.2008 (avtalt med de norske diakonirådgivere).

* Den dansk-norske del av "One Body" core group (Birte Juel Christensen, Elisabeth Knox-Seith, Preben Bakbo Sloth, Jan Bjarne, Helge Fisknes, Estrid) vil møtes 19.12.2007 i København for å planlegge videre. En utvidet norsk gruppe vil møtes i Oslo 4.januar 2008.

* Initiativ i forbindelse med *Verdens aidsdag 1.des.:* Estrid lager en oversikt over initiativer i kirkelig regi med input fra diakonirådgivere, Kirkens Nødhjelp og Kirkens Bymisjon. Legges ut på nett.

KUI rykker inn annonse (som vanlig) i Vårt Land og Dagen.

2.5. *Prosjektstøtte (se sak 36 /2007)*

2.6: *Nettsidene:*

Trude Sæle har påtatt seg free lance oppgaver for KUI inntil videre.

2.7. *Kompetanseheving: Uppsala-møtet (se ovenfor)*

Sak 36/2007: Søknader om prosjektstøtte

- a) *Søknad fra Hamarøy menighet om støtte til prosjekt "Vennsksapsgruppa Atlantis-Hamarøy"*

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.2. Vennsksapsarbeid, dialog og kulturmøter).

- b) *Søknad fra Olavskulen Bømlo Folkehøgskule om støtte til Fredsfestival*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 10.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.7. Miljø, forbruk og rettferd).

- c) *Søknad fra Norges Sosiale Forum om støtte til strategikonferanse 2007 og globaliseringskonferanse 2008*

Vedtak:

Søknaden innvilges med kr. 5.000,- under henvisning til KUIs retningslinjer for tildeling av informasjonsstøtte og virksomhetsplan 2007 (2.7. Miljø, forbruk og rettferd).

Sak 37/2007: Organisering av KUI jan-april 2008

Estrid er blitt bedt av Kirkens Nødhjelp om å lage et utredningsarbeid om KNs

samarbeid med utdanningsinstitusjonene 1.jan-31.mars 2008 (uke 2, 3, 4, 5 + 20 dager i uke 7, 8, 9,10,11,13) – 8 uker i alt. Hun fortsetter som formell daglig leder, med visse KUI-oppgaver inn imellom.

Det utlyses en vikarstilling som ”web-medarbeider i engasjement” 1.1.-15.3.08 med evt. mulighet for forlengelse på timebasis. Engasjementet vil handle om å drifte KUIs nettsider og liturgidatabase, samt ivareta spesifikke oppgaver i forhold til KUIs virksomhetsplan 2008.

Utlysningen legges ut på ulike nettsider. Søknadsfrist 1. des. Kari Jordheim vil delta i intervju sammen med repr. for avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål. Kari vil også innkalle til første møte i KUIs (nye) prosjektkomiteé 25.2.2008.

Sak 38/2007: Fagdag 2008 om internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning.
(se referat fra siste møte, sak 27/2007).

Inger Kjersti la frem den respons hun har fått etter samtale med Jan Opsal og Gunvor Lande.

Konklusjon:

- det er et ønske om å gå videre med et slikt opplegg
- det ønskes møte om et faglig innhold og et møte mellom relasjoner (de kirkelige utdanningsinstitusjoner)
- 2008 satses på et seminar om *Økonomisk globalisering* (kirke/teologi/nord-sør) på bakgrunn av KISP-heftet og Kirkemøtesaken + metodisk tilnærming: hvordan undervise i dette tema?
- Tid: i beg. av oktober
- Forslag til innledere: Agnes Aboum, Kenya. Respons fra Norge (Raag Rolfsen, en-to ungdommer (Changemaker/studententer)

Planleggingskomité: Kari, Inger Kjersti, Camilla Sandbakken (spørres), Estrid. Evt. i samarbeid med KISP og NKR/Global info.

Estrid kontakter Agnes Aboum (dato fastsettes etter hendes kalender). Kari innkaller til 1. komitémøte. Når dato er fastsatt, bør det gå ut melding til tidl. deltakere/institusjonene.

Sak 39/2007: Viktige fokus-felt fra komiteens medlemmer

Ketil Michelsen berettet fra sitt arbeid i Groruddalen (Stig skole, Stovner bydel) – et mikrokosmos med 75 minoritetsspråklige elever og 30-35 språkgrupper. Skolen er blitt en FN-skole, med spesielle input fra FN-sambandet. Skolen tar også initiativ til voksenundervisning for foreldre, der mange er analfabeter.

Heidi Bye, Kirkens Nødhjelp, berettet om KNs trosopplæringsprosjekt ”Religionsdialog i praksis”, et internett-spill for konfirmanter som skal være ferdig høst 2008.

Materiell til Fasteaksjonen 2008 er ved å være ferdig (en boks, ikke perm). Aksjonsdag er 11.3.2008.

Tema for fasteaksjonen 2009 er ”Fattige menneskers møte med klimaendringer”.

KNs prinsippdokument er revidert og er på høring. Skal vedtas på representantskapsmøtet i mani 2008.

Maria Ambro, KFUK-KFUM Global, berettet fra organisasjonen som er i en stor omstillingsprosess etter ekstern evaluering. Fokuserer på temaer som fred og forsoning, undervisning og på utvekslingsprosjekter.

Sak 40/2007: KUI - 30 år i år.

Jubileumskort med ”Global View” ble sendt ut til alle menigheter i oktober. Takk til dugnadsgjengen v/ Kari J.!

Kortet ble også lagt på Kirkemøtedelegatenes bord (nov.)
Samarbeidspartnere/nettverksorganisasjoner - inkl. kunstneren Azaria Mbatha,
vil få kortet som hilsen til jul.

KUIs historikk 1997-2007: Inger Kjersti la frem noen refleksjoner:

- De siste 10 år har det skjedd en dreining i målgruppe fra barn i kirken til ansatte og frivillige i kirken
- Magasinet "Du verden" er erstattet av nettsider
- KUI har fortsatt å respondere på nasjonale og globale utfordringer. På 80-tallet var det spesielt fred/nedrustning, apartheid, Latin Amerika 500 år mv. På 90-tallet dreining til miljø, forbruk og rettferd, nå i tillegg hiv&aids, vennskapssamarbeid og kulturmøter samt globalt gudstjenesteliv.
- Leser man listen over utgivelser, leser man viktige budskap: "Syng håp", "Gud, i din nåde, omskap verden", "Sannheten skal gjøre dere fri", "Jeg var fremmed ..." mv

Inger Kjersti skriver en kort prosatekst, som kan sammenfatte de siste 10 års historikk. Utkast sendes til komiteen før 1.2.2008.

Sak 41/2007: Evaluering av KUI-perioden 2004-2007
ut fra metoden "Most Significant Change Stories".

Hver og en ble utfordret til å fortelle en "historie" om

- *hva* som har vært det mest betydningsfulle for deg i den forløpne KUI-perioden
- *hvorfor og hvordan* det har bidratt til en forandring, dels i forhold til KUI som prosjekt, dels i forhold til ditt eget liv

Evalueringen fikk mindre tid enn planlagt, men ble gjennomført delvis under avslutningsmiddagen på Mister India.

Sak 42/2007: Eventuelt og neste møte

Neste møte: mandag 25.02.2008 kl.10-15.

Vi ber alle – nye og gamle medlemmer av komiteen – notere seg dette.

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign/
Leder av KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
prosjektleder KUI

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

Referat fra møte: 06.09.2007

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgata 1-3, Oslo

Til stede:

Areopagos:

Knud Jørgensen

Den Norske Israelsmisjon:

Rolf G. Heitmann

Den Norske Tibetmisjonen:

Grethe Raddum

Arnfinn Engh

Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Vidar Bakke

Misjonsalliansen:

Arnt Jerpstad

Grete Matre

Normisjon:

Rolf Kjøde

Kirkemøtet:

Jens Petter Johnsen

Sven Oppegård

Daglig leder av SMM: Tore Laugerud

SMM startet dagen med en gjesteforelesning ved dr. Hwa Yung, biskop i Methodist Church of Singapore: "Developing a contextual mission theology in Asia with special emphasis on spiritual conflict – A personal pligrimage".

Etter møtet deltok SMM på seminaret: "Misjon i en postkonfesjonell sammenheng". Den faste posten "Misjonsstrategiske samtaler" ble derfor tatt ut av sakslisten.

Grete Matre og Vidar Bakke ble ønsket velkommen til SMM-fellesskapet, som nye representanter for henholdsvis Misjonsalliansen og NMS. Sven Oppegård ble ønsket velkommen som fungerende generalsekretær i MKR i Olav Fykse Tveits permisjonstid, fram til 04.11.07.

Sak SMM 24/07 Referatsaker og informasjon

a) Referat fra SMMs fellessamling 13-14.06 ble tatt til etterretning.

b) Videreføring av Konferansen for Europeiske Kirkers (KEKs) arbeid med misjon. KEKs tre-årige prosjekt "Researcher in European Mission" ble avsluttet i 2006. NMS, Areopagos og MKR har bidratt til prosjektet. Daglig leder har sittet i referansegruppa. 2-3. juli deltok partnerne på et møte i Geneve, der man arbeidet med finansiering og innhold av en videreføring av arbeid med misjon i KEK. Skriftlig orientering var vedlagt sakspapirene. Sven Oppegård opplyste at daglig leders engasjement i saken hadde blitt lagt merke til i KEK.

c) Oppfølgingskonferanse om "Fresh expressions of Church".
Porvookirkefellesskapet arrangerte en konferanse om "Fresh expressions of Church" i England i 2006. Norge ble utfordret til å arrangere en oppfølgingskonferanse. Et notat fra daglig leder om saken var vedlagt sakspapirene. Knud Jørgensen ga uttrykk for et ønske om at SMM-organisasjonene ble koplet tett på saken.

d) Endringer i misjonskonsulentstillingene.
Elisabeth Brændeland har begynt som ny misjonskonsulent i Oslo. Svein Arve Egeland er ansatt etter Silje Espeland Johannessen i Agder, foreløpig for det siste året av prosjektperioden. Jill Sætherbø har sagt opp sin stilling i Nord-Hålogaland. Et skriftlig vedlegg presenterte de nye og redegjorde for grunnene til at de gamle sluttet.

Rolf Gunnar Heitmann ga uttrykk for at evalueringen hadde tegnet et mer positivt bilde av misjonskonsulentstillingene enn det en kunne lese ut av redegjørelsen. Dette ble imøtegått av andre som mente at utfordringene hadde kommet godt fram i evalueringen, og at SMM hadde tatt aktivt tak i dem. SMM samtalte om saken.

e) Nytt fra partene.

Areopagos:

Har vært med å utrede: "Folkekirken fremtid – en dansk modell" og på en konferanse om dette m/150 deltagere. Mogens Mogensen har skrevet boka: "Den danske modell. Samspill mellom sognemenighetene og de frie kirkelige organisasjoner i folkekirken". Det er Folkekirken som ber om dette. Det planlegges besøk i Norge fra Folkekirkens mission. Audhild Kaarstad har skrevet en studie om misjonsmotivasjon fra Edinburgh 1910 til i dag, ut fra Areopagosstipendet. Er det noe her vi kan bruke til MiB? Ønsker å samtale med SMM om hvordan vi best kan bruke det.

Israelsmisjonen:

Har fått nytt styre. Har bearbeidet strategiplanen. Mottok invitasjon til kulturdagen i Sibuy, som ville hedre R. Wurmbrand. Det er oppsiktsvekkende at han som luthersk, jødekristen prest ble rangert blant de 5 mest innflytelsesrike rumenere. Ungdom fra de nordlige bispedømmene har vært i Israel og lagt planer for hvordan dette skal benyttes v/tilbakekomsten. Det er nå et engasjement for Israelsmisjon i alle verdensdeler. Det er mange kristne med en jødisk identitet som verken har funnet en plass i synagogen eller i kirken. 1. bind i en serie om Jesus-troende jøders historie er utkommet. Styrtningen av administrasjonen med en assisterende generalsekretær er snart i boks.

Kirkerådet:

Forbereder mange store og vanskelige saker til Kirkemøtet, som har 1. trosart. som tema. Saker innen temaområdet er klima og globalisering. Biskop M. Lønnebo er hovedtaler. Stat og kirke: Stortingsmeldingens innhold er ikke avklart. KR arbeider med arbeidsgiveransvar, økonomi, demokratisering og bispevalgordning. Sekretariatet legger fram for KR forslag om et tydelig nei til ny ekteskapslov. Saken skal videre til KM. Homofilisaken: Har fått innspill fra mange miljøer inkl. misjonsorganisasjonene. Politisk usikkerhet rundt trosopplæringen. Departementet har behov for å foreta en evaluering allerede nå, 1 ½ år før tiden. Store saker på MKR-området er 3. European Assembly i Sibuy og fellesuttalelsen med Islamsk råd om retten til å konvertere. Sven Oppegård føyer til at det bidrar veldig positivt til helheten at man har SMM innenfor den mellomkirkelige avdelingen.

Normisjon:

Misjonærforberedelse og rekruttering står høyt på dagsorden. Har lenge flytt på høyt bruk av gamle. Rådsmøtet har gitt gult lys (= vent) til Gå-ut senteret. Foretar en organisasjonsgjennomgang der man nærmer seg hverandre fra sentralt og regionalt hold. Har mottatt invitasjon fra den lutherske kirke i Nord-Kamerun. Kirken i Mali sier ja. Opplever et positivt misjonstrykk fra kirkene i sør. Skal samtale med den anglikanske biskop i Uganda om partnerskap i misjon. Utearbeidet har nå nasjonal ledelse over alt, noe som står høyt på den strategiske satsningen. Bangladesh har den største unådde folkegruppen i verden: 120 mill bengaler. Relasjonen til Dnk er et stort spørsmål på landsstyremøtet.

Misjonsalliansen:

NORAD evaluerer urfolksarbeid, bl.a. hos MA i Bolivia. Det ser positivt ut. MA jobber seg inn mot Kambodsja, samarbeider med CRWRC som jobber for å få kirker mer aktive i utvikling av lokalsamfunn. Kairos i Argentina driver diakonal undervisning. MA ønsker å utdanne sine utsendinger til Sør-Amerika hos dem. Opplever godt med misjonskandidater som er velkvalifiserte. Utvider arbeidet i Vietnam og Kina. Har mottatt en gave på 14 mill fra et rikt par. Dette er en internasjonal trend som nå kommer til Norge. Arbeider med å utvikle et nytt magasin.

Tibetmisjonen:

Trenger nye utsendinger, bl.a. til pionerinnsetning i Tibet. Dette arbeidet har et langsiktig perspektiv og krever språkopplæring. Utenriksdepartementet foretar en gjennomgang av alt norsk engasjement i tibetanske områder. I påvente av endelige konklusjoner har de gitt beskjed om at arbeidet må gå på sparebluss i år. Kortidsteam-tjenesten bærer frukter. TM har fått sin første misjonær rekruttert på bakgrunn av teamtjeneste.

NMS:

Slår sammen arbeidsområdene menighet og misjon og nye menighetsplantinger. Menighetsplantingen har gitt en del modeller, som kan være viktige i et samarbeid med menighetene. Ønsker å bidra til misjonærutvikling. Mål: å starte ett nytt menighetsplantingsprosjekt i året. Utover det: tilby ressurser og fellesskap. Utlyser en full stilling som skal jobbe med misjonærbarn i tre år. Samarbeidskirkene deltar på rådsmøtet, der og Sven Oppegård blir med. Biskopen i Pakistan viser et modig engasjement i dialog. Nytt strategidokument skal til generalforsamlingen. Gjør noen radikale grep med strukturen i Norge. Forholdet til Dnk skaper spenninger, men står fast. Har laget et dokument om samliv, som er tjenlig for en organisasjon.

Sak SMM 25/07 Strategiplan SMM 2008-2010

Saksdokumenter: Forslag til strategiplan. Forslaget er bearbeidet av daglig leder etter innspillene på fellessamlingen og fra AUs medlemmer.

Vedtak:

SMM vedtar strategiplanen med de endringer som fremkom i møtet.

Sak SMM 26/07 Forventningsbrev 2008

Saksdokumenter: Saksframlegg fra daglig leder samt forslag til "Brev om misjonskonsulentenes prioriteringer". Forslaget er utarbeidet på grunnlag av innspillene på fellessamlingen og fra AUs medlemmer.

Fra behandlingen:

SMM ønsker å avvikle bruken av forventningsbegrepet. Brevet oppsummerer noen felles prioriteringer, og viser til den prosessen disse har blitt til gjennom. Prosessen involverer alle parter og nivåer som deltar i stillingssamarbeidet. Brevet understreker at det regionale SMM-utvalget er konsulentens oppdragsgiver og programansvarlige. SMM kom med enkelte forslag til endringer, hovedsakelig av språklig karakter.

Vedtak:

SMM vedtar brev om misjonskonsulentens prioriteringer 2008 med de endringer som fremkom i møtet.

Sak SMM 27/07 Møte med Kirkerådets leder

Saken utgikk. Kirkerådets leder beklager at han hadde notert feil dato.

Sak SMM 28/07 Møteplan SMM 2008

Vedtak:

SMMs møter i 2008 blir: 28. februar, 11-12. juni (fellessamling – finner sted i Bjørgvin bispedømme), 4. september, 3. desember.

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

Referat fra møte: 05.12.07

Sted: Kirkens Hus, Rådhusgata 1-3, Oslo

Til stede:

Areopagos:

Knud Jørgensen

Kåre Eriksen

Den Norske Israelmisjon:

Rolf G. Heitmann

Den Norske Tibetmisjonen:

Grethe Raddum

Arnfinn Engh

Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Vidar Bakke

Misjonsalliansen:

Arnt Jerpstad

Normisjon:

Rolf Kjøde

Kirkemøtet:

Jens Petter Johnsen

Olav Fykse Tveit

Daglig leder av SMM: Tore Laugerud

Møtet startet med morgenbønn i kapellet.

Sak SMM 30/07 Referatsaker og informasjoner

- a) *Referat fra SMM-møtet 06.09.* Referatet ble godkjent.
- b) *Referat fra møte i AU 26.11.* Referatet ble tatt til etterretning.
- c) *Nytt fra SMM-PA.* Referatet ble tatt til orientering.

Daglig leder orienterte også om at tekstgjennomgåelsene i Luthersk Kirketidende åpenbaringstiden-08 er skrevet og norske og sør-afrikanske prester, hovedsakelig innen rammen av SMMs pastorale erfaringsutvekslingsprogram. I s.e. Kristi åpenbaringsdag blir det radiooverført misjonsgudstjeneste fra Strømsgodset.

d) *Skisse av SMM-modellen.*

Skissen er forelagt stiftsdirektørene med overveiende positive tilbakemeldinger. Kritisk er anført at skissen ikke uttrykker konsulentens integrasjon i bispedømmet, og at den ikke må oppfattes som et "strukturkart", men som et middel til å forstå hvordan arbeidet fungerer. SMM merket seg også stiftsdirektørenes mer generelle tilbakemeldinger om SMM-arbeidet og hadde en kort samtale om dette.

e) *Tilstandsrapport for Den norske kirke: om misjon og internasjonale prosjekter.*

SMM hadde en kort samtale om rapporten. Det er ønskelig at SMM utarbeider oversikter over misjonsavtaler og misjonsprosjekter i menighetene hvert fjerde år, i forbindelse med KR's tilstandsrapport.

f) *Fellessamlingen 2008 blir i Bergen.* P.g.a. mangel på ledige hotellplasser i byen, blir møtet lagt til bibelskolen på Bildøy.

g) *Brev fra Agder og Telemark BD* om utvidelse av misjonskonsulentstillingen ble tatt til etterretning. Organisasjonene svarer hver for seg.

h) *Nytt fra partene:*

Kirkerådet: Rekruttering til kirkelige stillinger kommer opp som en ny satsning. Det er en markert endring i rekrutteringssituasjonen til prestestillinger. Situasjonen er meget utfordrende og krever nye prosjekter, samt økt satsning på ungdomsarbeid. KR vil invitere alle en samarbeider med for å løfte temaet klima/miljø.

MKR: Det er en sammenheng mellom klima og økonomisk rettferdighet. Derfor er misjonsorganisasjonene viktige partnere. Har også tatt dette opp med jødene og muslimene. Ønsker å reise det som et spørsmål som opptar alle troende ut fra troen på Gud som skaper. Tror at misjonsorganisasjonene har mye å bidra med på dette feltet. Holder på med å orientere samarbeidskirkene om KM-vedtaket i homofilisaken. Det er et behov for å diskutere hvordan vi skal samtale med internasjonale partnere.

Det ble kommentert at en del av de større samarbeidskirkene undret seg over hvorfor de ikke hadde fått vite mer om Dnk's arbeid med saken, og replisert at Dnk trenger i større grad å inviteres inn til misjonsorganisasjonenes møter med samarbeidskirkene.

Tibetmisjonen: Arnfinn Engh slutter for å tiltre ny stilling ved MF. Det er spennende situasjon i Tibet. Kina er svært påpasselige i forkant av OL med å unngå negative oppslag i internasjonale media. Det er usikkerhet om avtalen om virksomhet i Tibet vil bli fornyet om et år. I Nepal har man et pusterom. Det er store politiske spenninger, men mulig å jobbe. Etniske grupper reiser seg. Kirka vokser. TM støtter et fredsinitiativ fra Ruanda/Burundi til Nepal med Mirjam Bergh i Frikirken som kontakt. De har hatt et tilgivelsesseminar i Nepal som skal følges opp i mai neste år.

Areopagos: Kåre Eriksen er ansatt som programkoordinator i norsk seksjon. Han skal bygge bro øst-vest: voluntører, studiereiser, undervisning, besøk i Norge - et område som vil vokse. Han har mastergrad fra Cape Town. Knut Grønvik slutter. Tore Laugerud er ansatt i en stilling som skal arbeide med møter med nyreligiøsitet og misjonal kirke. A samtaler med KR om nære relasjoner i dette arbeidet. Bekrefter at en skal trå litt forsiktig i Kina. Det gjelder bl.a. de 20 universitetene A samarbeider med. Selvtstendigjøringen av Tao Fong Shan handler ikke bare om mekanismer, men og om relasjoner. "Folkekirke og religionsmøte" lytter nå til øst-asiatisk inspirerte bevegelser: buddhisme, hinduisme, nyreligiøsitet. Ønsker at noe av dette også skal skje rundt ROM. "Den danske modell" handler om hvordan organisasjoner og kirke kan arbeide sammen på en ny måte. En misjonskonferanse i juni i samarbeid med Folkekirkens Misjon tar opp møte med nyreligiøse bevegelser. Graham Cray taler.

NMS: har hatt rådsmøte, bl.a. med representanter fra Dnk og samarbeidskirkene. Satte pris på at Dnk var til stede hele veien. Man ansvarliggjør hverandre om prosesser og strategier. I tillegg har NMS årvisse møtepunkter med enkeltpartnere om penger m.m. Disse møtene har blitt viktige i identitetsbyggingen. Opplever et tankekors rundt det å bygge nettverk rundt en enkeltorganisasjon. I noen grad konkurrerer det med større nettverk, f. eks LVF. NMS får mange spørsmål om homofilisaken, fra begge sider. Hadde et langt møte med Tre-selv kirken i januar. De har behov for kontakter utenfor sine egne grenser og vil gjerne bli invitert til Norge. 140 års jubileum på Madagaskar. NMS er invitert til å bli med på menighetsplantingsprosjekt i Estland. Det er nå et visst håp om forsoning i Kroatia. LVF, finsk, norsk og tysk misjon har bidratt.

Israelsmisjonen: Utfordringen ute denne høsten er skifte i ledelsen på Caspari senteret og strukturelle endringer. Det har vært vanskelig med en avdeling i USA og en i Israel. De flytter nå hovedkontoret tilbake til Jerusalem. Knut Helge Høyland er ansatt som ny leder. Senteret tenker nå i mye større grad mot ledertrening av unge. Jorunn Andestad Langmoen begynner som assisterende generalsekretær 01.01, og har ansvar for SMM. Vanskelig likviditetssituasjon. DNI har ikke store klimaprosjekter, men de har 3-400 gruppereiser, og har inngått samarbeid med Jødisk Nasjonalfond, om skogplanting og betaling av klimaavgift. Gjennom "Hjelp jødene hjem"; støtter de og et forskningssenter i Beersjeba der det resirkuleres avgasser til syntetisk drivstoff.

Misjonsalliansen kommer med nytt blad, Tsjili med 26.000 abonnenter og 8 nummer i året. Går tilbake til røttene. Tsjili var det opprinnelige arbeidsområdet i Kina. Merker nedgang på ofringer, oppgang de fleste andre steder. De har nå 40 aktive avtaler med menighetene, og har trøbbel med å få flere. Jobber for en fotballcup i Kristiansand med 500 lag. Skal samle penger til å bygge forballbane i Ecuador. Utvider arbeidet i Brasil, Vietnam og Kina. I Kambodsja er de godt i gang med "community organizing" i 10 landsbyer gjennom kirkestrukturer. MA satser tungt inn mot næringslivet. De starter nytt regionalkontor i Bryne. Har mange bedriftsavtaler om enkeltbeløp, eller opp til 2 % av omsetningen. Små og mellomstore bedrifter er markedet.

Normisjon opplever sterk vekst med nye dåp i Kambodsja, Nepal, India, og Nord-Bangladesh. Det går tregere i Mali, men flere er i dåpsundervisning. I India er en 40-år gammel konflikt og splittelse for første gang inne i en fase med reelle samtaler om å komme sammen igjen. De holder kurs i "Purpose-driven" kirke i India. Det har fått god mottagelse. De første misjonærene er sendt til Kambodsja. Er involvert i syklonoppydding i Bangladesh og på Cuba. Har startet med ungdomsteam i Slovakia. Skal bygge opp ungdomsledere i kirka. Acta er tungt inne. Landstyret har nedsatt grønt utvalg som legger fram en innstilling på neste møte.

Sak SMM 31/07 Ansettelse av ny daglig leder

Saksdokumenter: Saksframlegg fra daglig leder som redegjør for stillingens historie og AUs opplegg for prosedyre for tilsettingen. Vedlegg: Utkast til utlysningstekst, stillingsinstruks og en tilleggsparagraf i vedtektene om sekretariat. AUs opplegg:

- Kirkerådet utlyser stillingen så fort som mulig
- Avdelingsleder lager en søknadsoversikt som formidles til SMM-partene
- AU i SMM avgjør hvilke søkere som innkalles til intervju

- Leder av SMM er med på intervjuene
- Leder av SMM og avdelingsleder foretar sammen en innstilling som går til SMM
- Avdelingsleder lager den endelige innstillingen til direktør som formelt ansetter

Fra behandlingen:

MKR presiserte at søkerlista må håndteres som intern informasjon.

DNI understreket at partene må vite alle navnene og at det må være enstemmighet om tilsetningen. Det kan være behov for et fysisk møte. Hvilke egenskaper går en etter?

Areopagos ba om å få bekreftet fra alle at vi trenger en daglig leder.

Normisjon understreket at de står bak. Det er ingen usikkerhet om arbeidsforholdet.

KR: Det er en styrke at daglig leder har erfaring som misjonær i de råd en gir inn i sekretariatet. Ønsker en kreativ person med erfaring og visjon og med stor kjærlighet til organisasjonene og til menighetene. En visjonær, ikke en byråkrat. Det er opplagt at *KR* vil følge innstillingen fra SMM. Det er implisitt at organisasjonene bør kunne gi innspill til AU på hvem som skal innkalles.

MA: Vi bør gå direkte på personer, her er personlig egnethet det viktigste.

Normisjon: Prinsipielt bør daglig leder ikke være med å diskutere etterfølger.

Det var enighet om at partene sender utlysningen til folk de ønsker skal søke.

Vedtak:

- 1) SMM godkjenner AUs fremlegg til prosedyre for rekruttering og ansettelse av ny daglig leder.
- 2) SMM gir sin tilslutning til det fremlagte forslaget til instruks for stillingen.

Sak SMM 32/07 Valg av leder og arbeidsutvalg

Inneværende ledelse består av Kjetil Aano, leder, Olav Fykse Tveit, nestleder og Rolf Kjøde, AU-medlem. I følge vedtektene velger SMM ledelse for to år av gangen.

Fra behandlingen:

De sentralkirkelige råd opplyste at Olav Fykse Tveit er deres representant i SMM.

DNI pekte på at det i den nåværende situasjonen er gode grunner som tilsier gjenvalg av leder og AU, enten for ett eller for to år. Forskjellige løsninger ble drøftet.

Vedtak:

Sittende leder, nestleder og AU-medlem gjenvelges for ett år.

Sak SMM 33/07 Møtestruktur/-innhold og representasjon

Saksdokumenter: Saksfremlegg fra daglig leder.

Fra behandlingen:

Det var ulike holdninger til forslaget om at et møte i året får karakter av misjonsseminar. Det ble presisert at en ikke ønsker å styrke offentlighetsprofilen, men å invitere aktører en ønsker å trekke inn. Det skal ikke være arbeidskrevende.

Vedtak:

SMM gir sin tilslutning til det fremlagte forslaget som en prøveordning for 2008.

Sak SMM 34/07 Henvendelse fra Misjonsalliansen

Sakspapirer: Brev fra Misjonsalliansen om alternativ organisering av SMM.

Fra behandlingen: SMM hadde en kort samtale. Saken impliserer bispedømmene. Det var enighet om at samtalen ikke kan føres lenger uten at disse er med.

Vedtak:

SMM ber daglig leder i løpet av 2008 gjennomføre samtaler med bispedømmene om ulike modeller for samarbeid om misjon og melde tilbake til SMM om dette.

Sak SMM 35/07 Samarbeidsforholdet i SMM etter KM

Sakspapirer: Brev fra Normisjon med landstyreets vedtak der generalsekretæren bes samtale med SMM om "den fremtidige organisering av samarbeidet".

Fra behandlingen:

Normisjon understreket at de fortsatt ønsker samarbeid. De har alltid ment at lokalplanet er det viktigste. KMs vedtak stiller oss overfor utfordringer i forhold til BDR. En kan komme i en situasjon der det gjøres tilsetninger som er verdimessig forankret på en annen måte enn Normisjon kan støtte.

Areopagos: Areopagos har ikke noe problem med denne saken, men vil uttrykke forståelse Normisjons posisjon. Dette må tas opp med BD, jamfør foregående sak.

DNI: KM-vedtaket fører til en prosess i organisasjonene om hvordan det skal forstås og konsekvenser for samarbeid. Vedtaket gir rom for en teologi som DNI ikke kan identifisere seg med. Saken kommer opp på landsstyremøte. Ansettelsesprosedyren regionalt er problematisk.

KR: I Dnk lever det minst to forskjellige syn. Det er det man må forholde seg til, ikke vedtaket. Det er lett å forstå at det må legges noen begrensninger på samarbeid. KM viser stor respekt for menighetenes syn. Derfor er det ikke bare biskop og BDR som bestemmer dette. Det er lurt å ha en gjennomgang av ansettelsesrutiner. Det er litt komplisert å kople denne saken med den foregående.

NMS: Har stor respekt for behovene for gjennomtenkning.

MKR: Det gir seg ut fra samarbeidet at man ikke vil ansette noen som ikke har tillitt.

Normisjon: Problemet gjelder ikke bare stillings spørsmålet, men også: hvilken basis samarbeider vi på?

Vedtak:

*1) SMM bekrefter at vi fortsatt ønsker et samarbeid om felles oppgaver innen SMM.
2) SMM ber AU ta initiativ til at Normisjons ønske om en alternativ organisering av SMM på sentralt og regionalt plan og ansettelsesprosedyrer for misjonskonsulenter drøftes med bispedømmene.*

Sak SMM 36/07 Visjonsdokument for Dnk 2009-2014

Sakspapirer: Brev fra Kirkerådet som redegjør for arbeidet med visjoner og strategier for Den norske kirke 2009-2014. SMM inviteres til å uttale seg om to versjoner av et visjonsdokument, som et ledd i en bred høring. Det lå også ved et notat fra daglig leder med synspunkter på dokumentet.

Vedtak:

- 1) SMM vil påpeke at Kirkemøtevedtaket 2005 gir retning til å ta misjon opp som visjon for Den norske kirke mye tydeligere enn det som kommer til uttrykk i de to versjonene.
- 2) Tematiseringen av en misjonerende kirke må følges opp, styrkes og utvikles i 2009-2014, uansett hvilken modell man velger.
- 3) SMM mener versjon A ivaretar det visjonære best.
- 4) SMM ber de sentralkirkelige råd innarbeide endringer som styrker misjon under alle de tre kolonnene i A:
Kolonnen "Budskap og formidling":
- i strekpunkt 1 legges til:(Guds kjærlighet), frelsen (og håpet i Jesus Kristus) til alle mennesker
Kolonnen "Felleskap":
- trekke misjon inn i strekpunkt 4 som går på relasjoner til kirker
Kolonnen "Utvikling":
- 3. strekpunkt, ny setning tilføyes: "Åpne for større mangfold av menighetsformer med sikte på et bredere kirkelig nærvær i befolkningen". (eventuelt eget strekpunkt)
- 4 strekpunkt, tilføyelse: "hjemme og ute". (eventuelt i Norge og internasjonalt)

Sak SMM 37/07 Budsjett SMM 2008

Sakspapirer: Budsjettforslag fra daglig leder.

Vedtak:

SMM vedtar et budsjett for 2008 med en total utgiftsramme på kr. 585.000. Utgiftene fordeles med kr. 292.500 på Kirkemøtet og kr. 48.750 på hver av misjonsorganisasjonene.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Bente Sandvig 23 15 60 54 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 17. september 2007 i Oscars gate 84.

Vertskap: Kristensamfunnet

<u>Til stede:</u>	
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Sven Thore Kloster	Den norske kirke
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Bjørn Jansen	Holistisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Are Svendsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Dag Nygård	Norges Kristne Råd
May-Lisbeth Myrhaug	Oslo Katolske Bispedømme
Kirsten Thomassen	Kristensamfunnet
Gisle Bie	Kristensamfunnet
Anders Huuse Kartzow	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

1 Godkjenning av innkalling, saksliste og saker til eventuelt

- Orienteringssak 5.2 om Dobbelregistrering gjøres til nytt punkt 5 på dagsorden.
- Eventuelt: Tros- og livssynsbetjening i institusjoner. Oppfølging fra forrige Rådsmøte. May-Lisbeth Myrhaug orienterer

2 Organisasjonsutvikling

Leder og koordinator orienterte om møte med Dnk, OKB og NKR om representasjon i STL og redegjorde for utsendte notat om saken. Forslag til vedtektsendring er til orientering. Evt. endring skjer på årsmøtet.

I forhold til forslag om vedtektsendring sluttet Rådet seg til hovedlinjene i forslaget. Tilbakemelding om at det må arbeides mer med ordlyden i forslag til ny paragraf 2. AU tar innspillene med videre i arbeidet med å endre paragraf.

I forhold til forslag om å innstille Kristensamfunnet som medlem i Rådet var Rådet enstemmige om at dette var riktig. Rådet understreket at begrunnelsen for dette i utsendte notat ikke var tilstrekkelig. Det må understrekes at Kristensamfunnet er en annerledes stemme inn i fellesskapet og en stemme som bør med i STL.

3 STL prosjekt livsriter og livsfaser

Leder redegjorde for prosjektbeskrivelse og koordinator og leders samtale med direktør for HL-senteret om prosjektet.

Rådet gav respons på prosjektbeskrivelsen.

Rådet anbefaler å gå videre i henhold til prosjektbeskrivelse. En evt. avtale med HL-senteret om forskningsoppdrag godkjennes av STL.

4 Arbeidsutvalget trenger nytt medlem

Leder redegjorde for AUs forslag om at en av Islamsk Råd Norges representanter i Rådet erstatter Karima Solberg etter at hun har måttet trekke seg.

Rådet konkluderte med at Valgkomiteen i slike tilfeller settes i arbeid med å finne ny kandidat. Til neste valg bes valgkomiteen velge vara til styrevervene i AU. Rådet finner det hensiktsmessig at AU tar kontakt med IRN om at en av IRNs medlemmer i Rådet tar Karima Solbergs plass i AU.

5 Dobbeltmedlemskap

Bente redegjorde for brevet fra KKD til STL fra 11. september og brev til nye dobbeltregistrerte med Den norske kirke og dobbeltregistrerte mellom andre tros- og livssynssamfunn.

-
- Rådet var enige om at vi svarer at vi er kritiske til at de ikke vasket medlemslister mot en oppdatert liste fra Dnk.
 - Vi svarer ja på å delta i en referansegruppe.
 - Vi skriver vi er bekymret for at departementet blir sittende med personsensitiv informasjon over for lang tid. En av forutsetningene for å innføre personer, var at opplysningene skulle slettes umiddelbart etter kontroll av medlemsregistrene
 - Vi skriver dessuten at vi forutsetter at departementet foretar utbetaling av tilskudd som i fjor slik at ikke tros- og livssynssamfunn får problem med likviditeten pga for sen utbetaling.

6 Orienteringssaker

1. Høringssvar om Allmennkringkastingsplakat for NRK (1/9-07) og Felles ekteskapslov mv. (1/9-07). (Begge var ute på e-post høring.)
Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=136791>
 - OKB mente at Rådet burde ha brukt lengre tid på høringsuttalelsen om allmennkringkastingsplakat. OKB ville gjerne ha inn at kristne verdier må komme sterkere inn i en slik plakat.
2. Dobbeltmedlemskap mellom øvrige tros- og livssynssamfunn.
Se sak 5.
3. Endring av KRL-faget
Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=148537>
4. Nye nettsider og informasjonsbrosjyre om mat
Se www.trooglivssyn.no/mat
 - Koordinator orienterte om ny matbrosjyre og om våre nye nettsider
5. Utsending av informasjon fra sekretariatet.
 - Notat om rutiner knyttet til utsending av informasjon var sendt ut på forhånd. Den bekrefter at sekretariatet vil fortsette tidligere og nåværende praksis knyttet til informasjonsutsending. Med nettsiden vår vil det bli større mulighet for å gjøre medlemssamfunnenes arrangementer kjent.
6. Deltakelse i arbeidsgruppe under Kirkerådet om tros- og livssynsfrihet for funksjonshemmede. Arbeidsgruppen skal utarbeide en veileder relevant for tros- og livssynssamfunn og institusjoner.
 - Sekretariatet sender ut forespørsel til medlemssamfunnene i STL om de kunne tenke seg å sitte en slik arbeidsgruppe.
7. Lokale dialoger
Se www.trooglivssyn.no/dialog
 - Koordinator orienterte om arbeidet. Et nytt Samarbeidsråd i Tromsø er etablert. Arbeid er i gang med etablering i Drammen, Kristiansand og Trondheim.
8. 14-15. september: Dialogseminar Langedrag

- Koordinator orienterte om seminaret. 11 ungdommer med ulik tros- og livssynstilhørighet var samlet på Langedrag. God respons på seminaret fra ungdommene, som ønsker å jobbe videre sammen.
- 9. 18. oktober. Lederkonsultasjon om Bostadutvalget.
 - Leder orienterte om at det planlagte STL-forum i forbindelse med IBMs utstilling "Våre hellige rom" er avlyst, og at AU arbeider med å få til en lederkonsultasjon på Bostadutvalget. Forhåpentligvis kan denne kunne ut i et høringsvar fra STL.
- 10. 4. desember. Tros- og livssynspolitisk verksted og Rådsmøte på HL-senteret (kl. 14-20).
 - Se sak 3
- 11. 23.-25. mai. Religions- og livssynspolitisk landskonferanse på Nansenskolen.
 - Koordinator orienterte kort om arbeidet. Kirkeakademiene, HEF, Islamsk Råd Norge er med i planleggingen av konferansen.
- 12. Referansegruppe for mangfoldsåret
 - Bjørn Jansen (HoF) orienterte om arbeidet. Bjørn Jansen sender referat fra mangfoldsgruppen til STL, som STLs medlemmer kan gi tilbakemelding på.
- 13. Referansegruppe for diskrimineringsutvalget
 - Rådet var enige om at dette tema bør opp på neste møte. Jan Benj Rødner vil skrive noe om problemstillingen som forelegges Rådet til neste møte. Evt. referat fra referansegruppen sendes ut til Rådet.
- 14. Oslo-koalisjonen for tros- og livssynsfrihet
 - Styremedlemmer oppfordres til å slutføre vedtektene.
- 15. HL-senteret
 - Egil Lothe orienterte Rådet.
- 16. Vedlagt: Postliste 230507-100907

5 Godkjenning av STL-referat
STL-ref 300507 ble godkjent

6 Godkjenning av andre referat
AU-ref 270807 og 1106 ble godkjent.

7 Eventuelt.
May Lisbeth lager et notat om tros- og livssynsbetjening til neste møte.

Oslo, den 19. september 2007

Anders Huuse Kartzow
koordinator - STL

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Bente Sandvig 23 15 60 54 koordinator Anders Huuse Kartzow 23 08 13 40

Referat fra møte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tid: Tirsdag 4. desember kl. 14.00-20.00

Vertskap: HL-senteret Se www.hlsenteret.no

Sted: Huk Aveny 56, 0286 Oslo. Se vedlagte kart og veibeskrivelse HL-senteret

Før rådsmøte:

14.00: Omvisning på HL-senteret

15.00: Samtale om prosjektet "Livsriter og livsfaser og utfordringer for norsk religions og livssynspolitikk". Se vedlagte doc.: Utfordring til rådsrepresentantene... og prosjektbeskrivelse...)

Ingvill Thorsen Plesner og Bente Sandvig presenterte planene for prosjektet.

Deretter hadde rådet en runde der representanter fra de ulike samfunnene presenterte sine problemstillinger knyttet til de mest aktuelle overgangene i eget livssyn/religion.

Konklusjon: Ingvill Thorson Plesner utarbeider en revidert prosjektskisse/mandat for arbeidet. Det legges opp til 4 "verksteder" neste år der vi begynner med aldersom og død som første tema. Fødsel og overgang barn – ungdom slås sammen og legges til samme møte, mens ekteskap/det å stifte familie legges til et annet møte. Innhold i det fjerde møtet fastsettes etter å ha vunnet erfaringer med de første.

17.00 Middag

17.30- 20.00 Rådsmøte

Til stede:

Shantana Berg

Buddhistforbundet

Egil Lothe

Buddhistforbundet

Sven Thore Kloster

Dnk ved Mellomkirkelig råd (fra kl ...

Olav Fykse Tveit

Dnk ved Mellomkirkelig råd (fra kl 16)

Jan Benj Rødner

Det Mosaiske Trossamfund

Karine Dybvik

Holistisk forbund

Kristin Mile

Human-Etisk Forbund (til kl. 15.30)

Bente Sandvig

Human-Etisk Forbund

Asgher Ali

Islamsk råd (fra kl 17.00)

Espen Lynne Amundsen

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige (fra kl 17.00)

Are Svendsen

Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige

Ørnulf Steen

Norges Kristne Råd

May-Lisbeth Myrhaug

Oslo Katolske Bispedømme

Gisle Bie

Kristensamfunnet

Mehda Ghalegolabi

Informasjonsmedarbeider, STL

1 Godkjenning av innkalling, saksliste og saker til eventuelt

Godkjent

2 Arbeid med konsensus i Rådet

Hvordan arbeider Norges Kristne Råd (NKR) med konsensus, og er dette en måte STL kan jobbe på?

- Ørnulf Steen innledet om NKR's konsensusprosedyrer. Se

<http://www.nokr.no/index.cfm?id=102182> (retningslinjer for konsensus ved beslutninger i NKR).

Summarisk om innledningen:

Konsensus som enhets-/fellesskapsbyggende metode – var kvekernes ide

Forpliktelse til ikke primært å tenke veto, men gå inn med ambisjoner om også i saker man ikke umiddelbart ser enighet i – for å se om man er enig om noe.

Konsensus er oppnådd

- når alle er enige
- når de fleste er enige; og de som ikke er enige kan leve med det

Man trenger tid og trening og det krever både at alle deltar og at ordstyrer styrer prosessen ved å oppsummere underveis og sjekke ut om alle er med.

Blå og oransje kort ble nevnt som en metode til utsjekking i større grupper.

(Uniting church of Australia)

Et spørsmål er om det er lettest å jobbe ut fra konkrete forslag til vedtak eller mer åpent. Alternativet er en runde pr mail etterpå.

En advarsel: Metoden kan åpne for at noen opplever press og man kan stille spørsmål ved om det er rom for opposisjon.

Oppsummering av diskusjonen:

Saken var fremmet av OKB som var ubekvem med resultatet av et par av de siste høringssakene – allmenkringkasterplakat for NRK og Bostadutvalget.

- Temaet bør tas opp en gang pr år for å "avstemme" erfaringer og holde konsensusprinsippet som redskap i orden
- Det bør arbeides med å utvikle "differensiert konsensus" der det oppleves som viktig å få med mer enn rådets sekundære synspunkter. Konkret innebærer dette at man i en del tilfeller også bør ha med medlemsorganisasjonenes primære standpunkter og hva vi er uenige om
- Det er viktig å høre alle og bruke runder framfor allminnelig inntegning til talerliste for å få oversikt over synspunkter som er representert
- Dersom mange samfunn er enige i en sak noen av samfunnene ikke kan støtte, bør diskusjonen om felles utspill eventuelt tas ut av rådet
- Ved andre anledninger kan en løsning være at en eller flere medlemmer velger å si at dette ønsker vi ikke å ta stilling til el er ikke opptatt av – men vil ikke stå i veien for at andre/flertallet uttaler seg i STL-regi; dette kan da markeres i en type protokolltilførsel
- Det er lov å sette ned foten og å bruke vetoretten; det er en nødvendig sikkerhetsventil for STL – men veto bør også komme etter en runde der det klargjøres hva man er uenige om
- Også i slike tilfeller kan det være et poeng at STL besvarer en høring ved å skrive at man har diskutert saken uten å komme fram til en felles holdning
- I blant kan også det riktige være å presentere nettopp spriket i oppfatninger for å få med bredden i synspunkter som del av et videre beslutningsgrunnlag

Videre arbeides det videre med å utvikle en prosedyre med å sende ting på mail med en frist for respons på fx tre dager, der ting haster og/eller ikke passer inn i forhold til rådets møteplan.

Det bør også vurderes om AU i større grad kan uttale seg på grunnlag av tidligere vedtak og ved evt å sjekke ut med de medlemsorganisasjoner man kan forvente har sterkest oppfatninger i en aktuell sak.

3 **Arbeidssplan 2008. Førsteutkast til diskusjon**

(Handlingsplan eller arbeidsplan? Begge begreper er brukt – vi må bare bestemme oss og gjennomføre det.

Det ble stilt spørsmål ved bakgrunnen for valg av samarbeidspartnere rundt religions- og livssynspolitisk konferanse: Her skal svaret være at dels handler det om kapasitet – dels om et ønske om å involvere og trekke på medlemsorganisasjonene. Siste felles arrangement var f.eks konferanse om statens verdigrunnlag i samarbeid med NKR.)

Det ser ikke ut til at vi får til noe heldagsmøte på arbeidsplanen som opprinnelig tenkt.

Rådet drøftet førsteutkastet. Enighet om at det foreliggende utkastet var et godt utgangspunkt.

Fra diskusjonen:

Forslag om å heise markeringen av mangfoldåret opp og se om det f.eks var mulig å få til et kulturelt arrangement som en konsert el lign i den forbindelse. (2f iv)

Vedr profilering: En ide er å starte arbeidet med å få laget en presentasjonsvideo.(4b)

Spørsmål om man etter hvert som det etableres lokaler ”STLer”, kan arrangeres mer utenfor Oslo og også delta ved f.eks Vestlandske lærerstevne mm

Når det gjelder arbeidsgrupper – og for så vidt alt vi gjør, er det viktig å tenke forankring og eierskap.(1d)

Når det gjelder politisk kontakt og påvirkning: Møte KUF-komiteen og invitere seg til statsministeren. Delmål: ved bedre kontakt til det politiske miljø, komme inn i arbeid med høringer på et tidligere tidspunkt. (2fv)

Hva kan STL bidra med i forhold til de store klimautfordringene? ? tema for religions- og livssynslederforum? (1b)

Dødsstraff ble foreslått som aktuelt etisk tema til et senere møte.

4 **Møte med KKD 11. desember (15.00-17.00)**

NB! Pga skifte av statssekretær er møtet utsatt til over nyttår, men i og med at det ikke er noe STL-møte i mellomtiden, drøftet rådet uansett forslag til saker å ta opp

Forslag til saker til dagsorden er:

- Oppfølging av arbeid med dobbeltreg, blant annet mandat og sammensetning av referansegruppe for tilskuddsordning.

- Arbeid med lokale dialoger (oppsummering/redegjørelse fra STL)

- Orientering om møter med LDO og mattilsynet om norsk matpolitikk

- KKD orienterer om inter-departemental arbeidsgruppe om livssynsbetjening i fengsler.

- KKD orienterer om omorganisering av KKD, der STL og tro- og livssynssamfunn kommer under arbeidsfeltet *frivillighet*, med ny avdelingsdirektør.

- Vi ønsker å presentere livsfaseprosjektet kort

- Vi ønsker å bli orientert om planer for å dekke området religion og livssyn i Mangfoldsåret

- Til slutt i møtet en fri bolk der enkelte medlemsorganisasjoner kan ta opp egne saker – det må tydeliggjøres at det ikke er i STL-regi

5 **Ekstern representasjon til HL-senteret og Oslokoalisjonen**

Det ble lite tid til å diskutere dette, men ideelt sett synes holdningen å være at der

STL er representert, bør det være av personer som sitter i rådet. Der STL har flere representanter, er det større mulighet for å jenke på dette kravet, men da må rapportering tilbake til STL være en klar forpliktelse å ivareta for vedkommende.

6 Orienteringssaker

1. Høring – ny lov om dyrevelferd. Se <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=148538>
Høringsfrist 18. februar.
2. Kirkemøte 17.- 22. november. Kort rapport vedlagt protokollen
3. 6. desember. Møte med LDO om norsk matpolitikk (oppfølging av møte med LDO og mattilsynet 26. oktober)
4. 31. januar. Religionslederforum
5. 6. mars. STL-forum om norsk matpolitikk
6. 13-15. juni. Religions- og livssynspolitisk landskonferanse på Nansenskolen.
7. Lokale dialoger
Se www.trooglivssyn.no/dialog
8. Referansegruppe for mangfoldsåret
- Bjørn Jansen (HoF) var ikke til stede
9. Referansegruppe for diskrimineringslovsutvalget. (kan tas opp som egen sak)
- Kristin Mile (HEF) var ikke til stede. Jan Benj Rødner orienterte om innspill levert 24.09. Rådet ønsker saken opp som sak neste gang
10. Oslo-koalisjonen for tros- og livssynsfrihet
11. HL-senteret

Generelt til rapportering: Skriftlig rapportering bør vurderes. Og organer der STL er representert bør fra tid til annen settes opp på dagsorden og vurderes noe bredere

12. Vedlagt: Postliste 100907-271107

13. Møtekalender 2009

Onsdag 26. mars årsmøte

Tirsdag 20. mai rådsmøte (NB! NKR kan ikke uke 21; au vurderer annen dato)

Mandag 15. september

Torsdag 20. november

7 Godkjenning av STL-referat

STL-ref 170907 ble godkjent med følgende rettelse:

Thuan Pham Cong fra Oslo Katolske Bispedømme skal føres opp som til stede

8 Godkjenning av andre referat

AU-ref 240907 og 071107 ble godkjent

9 Eventuelt

1. May Lisbet Myrhaug orienterte om sitt arbeid med livssynsmessig betjening i institusjoner. Hun inviteres til Au på nyåret for å vurdere videre aktivitet i fht mandat og kapasitet
2. Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter vil i tiden 24 - 27 juni 2008 gi rom for en konferanse om religiøs mangfold i anledning feiringen av 200 årsdagen for Henrik Wergelands fødsel.

12. november deltok Bente Sandvig som leder i STL som gjest ved åpningen av Kirkemøtet i Øyer. Statsråd Trond Giske og Kirkerådets leder Nils Tore Andersen holdt innledningsforedragene. Det er tydelige spenninger mellom statsråden og Dnk når det gjelder hvem som skal ha ansvaret for å utnevne biskoper; her vedtok Kirkemøtet at det bør Dnk selv ha ansvar for. Kirken og statsråden er videre uenig når det gjelder eiendomsretten til OVF (opplysningsvesenets fond) og om hvor mange ressurser som tilfaller Dnk over statsbudsjettet for neste år. Dnk står på at budsjettet innebærer nedskjæringer særlig for de kirkelige fellestrådene; Giske hevder at det som er kuttet på statlige overføringer, skal kirken kunne hente ut igjen fra kommunale budsjetter. Tilsvarende er det misnøye i Dnk med at Giske mener at han bedre ivaretar grasrota i kirken når han vil holde igjen i stat-kirke spørsmålet – enn Kirkemøtet som ønsker en noe raskere utvikling. For øvrig var det klareste politiske signalet fra Giske at stat-kirke-saken blir ytterligere forsinket og at det ikke kommer særlig mange forslag til grunnlovsendringer i denne omgangen.

Giske var også opptatt av å skille mellom saken om homofile i kirkelige stillinger og saken om felles ekteskapslov. Han oppfordret sterkt Dnk om å støtte Kirkerådets forslag for å komme videre og kunne rette fokus mot den store viktige miljøsak – Og presiserte at trossamfunn vil få en rett, ikke en plikt til å vie også par av samme kjønn. Etter at Giske storslagent innbød til nær dialog om forhold han krever må være i orden før han evt vil diskutere et skille, har Dnk ikke hørt noe fra statsråden, før Kirkerådet selv etterlyste kontakt. Den blir nå formalisert gjennom 4 møter fast pr år. Det var for øvrig interessant å observere den politiske og journalistiske interessen for Kirkemøtet: Her stiller statsråd, statssekretær, flere ansatte i Kirkedepartementet og representanter fra de fleste partiene i KUF-komiteen.

Protokoll fra møte i Kontaktgruppa mellom Det Mosaiske Trossamfund (DMT) og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) 27. november 2007.

Sted: Lokalene til DMT i Bergstien 13 på St.hanshaugen

Til stede:

Fra DMT: Joav Melchior, Michael Gritzman

Fra Dnk: Oskar Skarsaune, Olav Fykse Tveit

Fra MKR-sekretariatet: Sven Thore Kloster

Orienteringssaker:**1. Ny dansk oversettelse av Siddur**

DMT meldte at det er kommet en ny dansk oversettelse av Siddur, den jødiske bønneboken med daglig bønner og lesetekster. DMT i Oslo vil trolig benytte seg av oversettelsen i noen sammenhenger.

2. Møte med HL-senteret

Møtet som var planlagt med HL-senteret høsten 2007 har blitt utsatt til våren 2008. Kontaktgruppa tar sikte på å møte ledelsen i HL-senteret i løpet av mars 08.

3. Dialogvirksomhet i Israel.

DMT fortalte om nye dialoginitiativ i Israel mellom jøder og palestinere. Foreløpig har det vært en del møter mellom ulike religiøse ledere, men det er vanskelig å spre engasjementet fra disse samtalene ned til grasrotnivå. DMT løftet særlig fram et program som de syntes var interessant. Dette gikk ut på at rektorer fra ulike religiøse skoler møttes og samtalen om hvordan andre religioner ble framstilt i undervisningen.

4. Slakting

DMT samarbeider med Islamsk Råd Norge i forhold til saken om kosher- og halalslakting. De er i dialog med Mattilsynet og 6. desember vil det i regi av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn arrangeres et møte om kulturell slakting med Diskriminerings- og likestillingsombudet. DMT la vekt på at det kan oppleves som dobbeltmoralsk å tillate import av kosher-slaktet kjøtt til Norge, men ikke å tillate slaktepraksisen i Norge.

5. Internasjonal Holocaustdag

Søndag 27.januar 2008 er det Internasjonal Holocaustdag. Markeringen finner sted på Akershus festning og arrangeres av HL-senteret. Den norske kirke v/Mellomkirkelig råd vil være representert ved markeringen.

Sak 09/07: Godkjenning av innkalling

Innkallingen ble godkjent, og sak 11/07 ble meldt som ekstrasak til dagsorden. Protokollen fra forrige møte i kontaktgruppa ble tatt til orientering.

Sak 10/07 Klima

Olav Fykse Tveit innledet med å orientere om klimasaken fra Kirkemøtet, KM 04/07 *Truet liv – troens svar. Kirkens vitnesbyrd i lys av klimaendringer og arbeid med miljø, forbruk og rettferd.* Det ble lagt vekt på religiøse aktørers mulighet til å tilføre debatten et nytt språk og dermed også nye perspektiver.

Videre ble det spurt om hvordan MKR og DMT kan samarbeide i forhold til vern av skaperverket. Her ble det påpekt at den felles forvaltertanken som jødedommen og kristendommen deler er et naturlig utgangspunkt. Det har imidlertid vært rettet en del kritikk mot den jødisk-kristne forvaltertanken – av og til dessverre også med god grunn. Dette fordrer jøder og kristne til i fellesskap å ta ansvar og være tydelige i forhold til vern av skaperverket. Vern om skaperverket er en dyp og sentral del av den jødiske og kristne tro. Miljøet er en sak for alle mennesker, men som religiøse mennesker har vi en særlig mulighet til å bruke andre ord og si noe mer enn det politikere og vitenskapsmenn har mulighet til.

Det var enighet i Kontaktgruppa om å fortsette å se etter konkrete samhandlingstiltak i forhold til vern av skaperverket.

Sak 11/07 Den videre dialogen

Joav Melchior innledet samtalen om den videre dialogen med å fortelle om ulike erfaringer fra interreligiøst arbeid. DMT er glad for at de har en god bilateral dialog med Den norske kirke. I tillegg har de god dialog med andre tros- og livssynssamfunn – blant annet gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Kontaktgruppa drøftet videre ulike utfordringer for den interreligiøse dialogen. I tiden framover er det ønskelig at man også samtaler mer rundt vanskelige saker der man er uenige.

Kontaktgruppa ytret også et ønske om at et av møtene i 2008 bør være en trepartsamtale hvor også Islamsk Råd Norge er med. Aktuelle samtaletemaer for en slik dialog kan være både klimaspørsmålet og saken om hvordan de ulike religionene omtaler hverandre.

Protokoll fra møte i kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge (IRN) og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) 22.08.2007Sted:

Møtet ble avholdt i lokalene til Islamsk Råd Norge, Calmeyergate 8, Oslo

Til stede:

Fra IRN: Shoaib Sultan, Khalid Hussein, Ahmed Esmaili, Asghar Ali, Basim Ghoslam
Fra Dnk: Oddbjørn Leirvik, Anne Hege Grung, Hanna Barth Hake, Knut Kittelsaa, Sunniva Gylver, Olav Fykse Tveit, Jan Opsal, Olav Dag Hauge
Observatører: Nora Stene Preston, Norges Kristne Råd (NKR).
Fra MKR-sekretariatet: Sven Thore Kloster

Meldt forfall:

Mohammad Osman Jawari (IRN), Ørnulf Steen (NKR)

Sak 09/07: Godkjenning av innkalling og samtalereferat

Samtalereferatene fra kontaktgruppemøte 09.03.07 og 23.05.07 ble godkjent. Protokollen fra 23.05.07 ble tatt til orientering.

Innkallingen ble godkjent. Det ble meldt flere orienteringssaker.

10/07: Lansering av felleserklæringen om trosfrihet og konvertering

Kl. 1000 samme dag som kontaktgruppemøtet (22.08) ble felleserklæringa om trosfrihet og konvertering offentliggjort på en pressekonferanse på Hotell Bristol. Senaid Kobilica, Shoaib Sultan, Anne Hege Grung og Olav Fykse Tveit sto for lanseringa på vegne av kontaktgruppa.

Kontaktgruppa evaluerte pressekonferansen og syntes den hadde vært vellykket. Man fikk fokusert både på det menneskerettslige, det holdningsmessige og det teologiske ved erklæringen. I Europa er konvertering en juridisk selvfølge, men det er langt fra akseptert sosialt sett. Felleserklæringa kan derfor være av stor holdningsmessig betydning i Norge, og forhåpentligvis av juridisk betydning internasjonalt.

Gruppa understrekte også felleserklæringens betydning i forhold til dialogarbeidet som har pågått de siste årene. Som trossamfunn er det en viktig erfaring å få til noe sammen: Å snakke seg fram til enighet og stå sammen om det i offentligheten.

Etter evalueringen av pressekonferansen diskuterte gruppa hvordan man som trossamfunn kan motvirke religiøs trakassering på sikt. Tross felleserklæringen forekommer det fra tid til annen religiøs trakassering på lokalt nivå, blant annet som følge av konvertering. Det er avgjørende hvordan de ulike menighetene og moskeene takler konverteringssituasjoner, og man bør vurdere om det skal

utarbeides retningslinjer og ressursmateriale for lokalt bruk, eventuelt skolere kompetansepersoner som kan bistå lokale menigheter/moskeer hvis det trengs.

Nyheten om felleserklæringen hadde kl.1600 samme dag spredt seg til over 380 nettsteder og nyhetsbyrå internasjonalt. Olav Fykse Tveit hadde dessuten sendt en kronikk til Aftenposten og Basim Ghoslam har publisert en kronikk om konvertering på islam.no

11/07: Afghansk asylmarsj og konverteringer

Både MKR og IRN hadde gitt uttrykk for at de ønsket å snakke om den afghanske asylmarsjen fra sommeren 2007. Protestmarsjen fikk mye oppmerksomhet i pressen, blant annet på grunn av kirkens engasjement og på grunn av rykter om konverteringer. I så måte er felleserklæringen om konvertering også relevant i denne saken fordi den fastslår at misjon må foregå innenfor etisk akseptable rammer.

Shoaib Sultan kunne fortelle at noen afghanere hadde kontaktet IRN fordi de følte at media hadde framstilt dem som konvertitter, uten at dette var reelt. Dessuten hjalp muslimer i Trondheim også til med å samle inn penger til afghanerne, uten at dette framkom i media. Da afghanerne valgte å gå pilgrimsleden, tok de i bruk et kraftig og sterkt kristent symbol. Det var derfor trolig uheldig at en del av afghanerne både fikk utdelt t-skjorter med kors og at de gikk med disse når det var presse tilstede – blant annet et tv-team fra Al Jazeera. På grunn av alle ryktene og den forvirrende mediedekningen var det godt at det var god kontakt mellom MKR og IRN både før, under og etter marsjen.

MKR understreket at det trolig ikke forekom konverteringer blant deltakerne i asylmarsjen mens denne pågikk. De fleste av deltakerne var ateistiske maoister, noen var muslimer og noen kristne. De som var kristne hadde konvertert til kristendommen over et år i forveien. Men parallelt med asylmarsjen var det andre afghanere som ble døpt av pinse- og trosmenigheter i både Mjøsa og Hallingdal. Media blandet disse hendelsene sammen, noe som var veldig uheldig både for asylmarsjen og dens støttespillere.

Det ble også påpekt at konvertering er et dårlig og uetisk middel for å oppnå opphold i Norge. For det første er det ingen automatikk i at det gir opphold, da alle saker vurderes individuelt. For det andre er det misbruk av religion og respektløst ovenfor de andre religionene. For det tredje, og viktigst, er det respektløst både ovenfor asylinstituttet og de reelle konvertittene som fortjener opphold på grunn av religiøs forfølgelse.

MKR redegjorde for de ulike kirkesamfunnenes ulike dåpspraksiser. Det er et problem at enkelte trossamfunn driver oppsøkende evangelisering rettet mot hardt pressede asylsøkere på asylmottak. MKR har tatt avstand fra slik virksomhet og var glad for at Norges Kristne Råd allerede i 2003 utarbeidet retningslinjer for dåp av asylsøkere. Felleserklæringen understreker også at misjonsvirksomhet må skje innenfor akseptable rammer, og det ble vist til at det arbeides med å lage codes of conduct for misjon både i Kirkenes Verdensråd og Vatikanet og i Oslokoallisjonen.

MKR understreket også det mer generelle anliggende om at kirken er diakonal og alltid vil støtte flyktninger, også dem med annen tro. Dette er ikke ment å være snikmisjonering, og det er selvsagt viktig at man får kommunisert dette. Derfor kan man med fordel styrke kontakten og samarbeidet med IRN også i forhold til diakonale prosjekt. Det er særlig viktig med en lokal forankring i slike diakonale tiltak. Da blir det trolig også vanskeligere å misforstå for omverdenen. Det bør være en utfordring å stimulere menigheter og moskeer lokalt til å stå sammen om diakonale tiltak.

12/07: Seminar om religionsfrihet i oktober

Kontaktgruppa har tidligere drøftet muligheten for å arrangere et seminar om trosfrihet som oppfølging av arbeidet med felleserklæringen.

Det er ikke sannsynlig å få til noe i 2007, men dette bør prioriteres på våren 2008. Andre aktører som Religions for Peace - ECRL, Norges Kristne Råd, NORME og Oslokoalisjonen bør trekkes med i samarbeidet om et slikt seminar.

Vebjørn Horsfjord og Shoaib Sultan vil dessuten delta som representanter fra kontaktgruppa på NORMES LINK-konferanse 5.sept hvor de skal snakke om denne tematikken.

Orienteringssaker:

1. Det er en prosess på gang i Danmark med å opprette en nasjonal kontaktgruppe for kristne og muslimer tilsvarende den vi har i Norge. Oddbjørn Leirvik er invitert dit 1. september for å informere om den norske gruppa.
2. Denne høsten startes det et etter- og videreutdanningskurs ved Teologisk Fakultet, UiO, for religiøse ledere. IRN er en partner i dette og er med i en egen referansegruppe for kurset.
3. På Misjonshøyskolen i Stavanger arrangeres det 22. oktober en konferanse om kristen-muslimske relasjoner. Skolen har dessuten opprettet en ny mastergrad i globale studier hvor noen av studentene er muslimer.

Protokoll fra møte i Kontaktgruppa for Islamsk Råd Norge (IRN) og Mellomkirkelig råd (MKR), 28. november 2007

Sted: Grønland Kirke, Oslo

Til stede:

Fra IRN: Shoaib Sultan, Asghar Ali, Bushra Ishaq, Emir Krilic, Mohammad Hamdan, Ahmed Esmaili, Khalid Hussein

Fra MKR: Hanna Barth Hake, Sunniva Gylver, Anne Hege Grung, Olav Dag Hauge, Knut Kittelsaa, Oddbjørn Leirvik, Jan Opsal, Olav Fykse Tveit

Observatører fra NKR: Ørnulf Steen, Nora Stene Preston

Fra MKR-sekretariatet: Sven Thore Kloster, Hans Erik Raustøl

Sak 13/07 Godkjenning av innkalling.

Innkallingen ble godkjent

Sak 14/07 Kjønnssrettferdighet.

Til grunn for samtalen om kjønnssrettferdighet lå Anne Hege Grungs artikkel "Religionsdialog og kjønn: Kan interreligiøse dialoger føre til større kjønnssrettferdighet?", i *Spiritualitet og dialog: festskrift til professor dr. Notto Reidar Thelle i anledning av 65 årsdagen 19.mars 2006*.

Anne Hege Grung innledet til samtalen ved å fortelle om rammene for teksten. Hun framhevet at temaet er viktig fordi det ofte er en blindhet for kjønnstenking i religiøse miljøer, på samme måte som det er en blindhet om religion i feministiske miljøer. Videre viste hun til temaet *vold mot kvinner*, som på nytt har blitt aktualisert med bokutgivelsen *Bjørnen sover* med blant andre Knut Storberget som bidragsyter.

Grung viste til at "gender justice" er et etablert engelsk begrep. Hun fastslo at ingen trossamfunn lever opp til sine egne standarder i forhold til kjønnssrettferdighet, men at dialogarbeidet kan være med på å åpne en debatt om hvordan vi tenker oss at forholdet mellom kjønnene skal være.

Shoaib Sultan kommenterte artikkelen til Grung og sa seg enig i hovedinnholdet i den. Han vektla at begrepet "kjønnssrettferdighet" trolig har større appell i muslimske miljøer enn begrepet "likestilling" fordi sistnevnte er et ord med sterkere politiske konnotasjoner. Videre minnet Sultan om at kritikken av kvinners stilling i islam ofte er en kritikk av kvinners stilling i muslimske land. På arbeidsmarkedet kan muslimske kvinner oppleve en stakkarsliggjøring, mens muslimske menn kan oppleve å bli demonisert. Disse momentene må også løftes fram i et kjønnssrettferdighetsperspektiv.

Momenter fra den videre samtalen:

- Det vil være interessant å se på synet på kjønn innenfor hver religion. Det er et problem at både kristendom og islam brukes for å begrense kvinners handlingsrom. Dette kan være et felles utgangspunkt for Kontaktgruppas videre arbeid.

- Kjønnserettferdighet er en felles referanseramme. Det vil være uenighet om innholdet i dette begrepet, men enighet om at det må være rettferdighet.
- Siden det finnes en forståelse av dialogisk rettferdighet i Kontaktgruppa, kan denne også appliseres på kjønn, jf. Grungs artikkel?
- Dialogen har ikke til hensikt å forandre den andre. Kontaktgruppa kan brukes til å se på seg selv i et selvkritisk lys. Den har også funksjon om å være et sted der vi prøver ut argumenter og tankerekker. Hvordan fungerer og kommuniserer våre tanker og argumenter i forhold i storsamfunnet? Hvordan høres det ut, det vi prøver å si?
- Virker religionen frigjørende på det i kulturen som binder kvinnene, eller virker den konserverende? Dette vil være et testspørsmål man må forholde seg til.
- Det er interne spenninger om kvinnerettigheter i både islam og kristendom. Islamske reformtenkere har tatt initiativ til å nyfortolke arveretten. På kristen side er det uenighet blant protestanter og katolikker om kjønnserettferdighet for eksempel i forhold til presteembete.
- Det ble hevdet at en del muslimer i Norge kommer fra kulturer med lav grad av likestilling og kjønnserettferdighet, men at det ikke er noe ved den muslimske lære eller tro som skulle tilsi kjønnsdiskriminering.
- Det ble referert til en tekst av Jamal Badawi. Teksten blir sendt ut på mail til alle i kontaktgruppa.

Oppsummert var det 4 kontekster som ble berørt i samtalen, og kontaktgruppa bør i det videre arbeidet velge hvilke som skal adresseres tydeligere:

- 1) De respektive normative grunnlagene i både islam og kristendom.
- 2) Den konkrete situasjonen i ens eget religiøse samfunn.
- 3) Internasjonale prosesser det kan lyttes til. Bl.a. Ursula King, Amina Wadoud, og andre amerikanske, muslimske feministteologer, jf. gender jiihad.
- 4) Konteksten i storsamfunnet som ofte er ganske religionskritisk.

Det var enighet om å arbeide mer med temaet på neste møte.

Sak 15/07 Tanker om interreligiøs sjelesorg

Hans Erik Raustøl som jobber som prosjektleder for Religionsmøte og menigheten, ROM, var invitert for å dele tanker om interreligiøs sjelesorg. Sammen med imam Ahmed Esmaili kunne han fortelle at prester i Oslo bispedømme stadig oftere blir oppsøkt av muslimer som ønsker sjelesorg. Raustøl og Esmaili påpekte at de ikke syntes dette var problematisk i seg selv, men at de ønsket en samtale om hvordan man kan opptre i slike situasjoner og hvilke utfordringer som kan melde seg.

Det ble påpekt at familie og venner oftest var sjelesørgere i muslimske miljøer. Imamen har ikke tilsvarende rolle som presten i forhold til sjelesorg. Allikevel gav IRN uttrykk for at de ønsker at flere imamer eller andre muslimer kan bli utdannet og spesialisert i sjelesorg. Dette gjelder særlig i forhold til offentlige institusjoner som sykehus og fengsler.

Religions- og livssynsbetjening i offentlige institusjoner er noe man bør vie mer oppmerksomhet. Det ble vist til at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har jobbet med saken lenge.

Fra MKR sin side ble det understreket at prester i Dnk og teologiske studenter ved de praktisk-teologiske seminarene bør få opplæring i hvordan man kan gi sjelesorg til mennesker med annen religiøs tilhørighet enn kristendom. Videre vil det også være viktig å få gode ordninger og oversikt over muslimske ressurspersoner på sjelesorg i forhold til kriseberedskap.

Sak 16/07 Homofili

Olav Fykse Tveit orienterte kort fra Kirkemøtevedtaket KM 07/07 om homofile i vigslede stillinger hvor det slås fast at det er opp til den enkelte biskop og bispedømmeråd hvorvidt de vil ansette homofilt samlevende personer i vigslede stillinger eller ikke. Kirkemøtet sa dermed at dette ikke lenger skal være et overordnet spørsmål i Den norske kirke.

IRN gjorde det klart at de anså homofil praksis som en synd. I forlengelsen av dette ble det også redegjort for hva som skjedde på debattmøtet om homofili og islam på Humanismens hus, 6.11.07. IRN påpekte at selv om de var imot homofil praksis, så ville de selvsagt forholde seg til norsk lov i dette spørsmålet. MKR kritiserte IRN for ikke tydelig nok å ha tatt avstand fra dødsstraff for homofili i Iran på prinsipielt grunnlag. IRN mente på den andre siden at det ikke var riktig å stille dem til ansvar for rettspraksiser i andre land som bryter med menneskerettighetene.

Orienteringssaker:

1. Svarbrev til de 138 muslimske lederne
MKR orienterte kort om arbeidet med et svarbrev til de 138 muslimske lederne. MKR har tatt initiativ til en skisse for et svarbrev, og prøver å bidra med denne i internasjonal og økumenisk sammenheng.
2. Carl I. Hagens brev
IRN viste til at de hadde valgt å ikke kommentere beskyldningene mot islam i Carl I. Hagens siste bok.

Neste møte: 6.mars 2008

**Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtaleforum (KATLUSA)
5. desember 2007 i Mariagården, Akersgaten, Oslo**

Tilstede: Biskopene Bernt Eidsvig og Ole-Christian Kvarme. Øvrige medlemmer: Åse Cameron, Arne Marco Kirsebom, Jo Neve, Else-Britt Nilsen, Lars-Erik Rikheim, Trond Skard Dokka, Anne May Stavenes, Einar Vegge. Sekretær: Sven Oppegaard

1. Rapporter fra de to kirkene

Biskop Kvarme: Hva skjer i Den norske kirke?

Tre hovedsaker på årets Kirkemøte:

1. Truet liv – troens svar. Teologisk engasjement i klimasaken, fra antroposentrisk fokus til en videre trinitarisk kristendomsforståelse. Tore Johnsen gjorde inntrykk ut fra sin samiske forståelse av jorden som gudgitt livsmiljø. Linjer tilbake til KM-saken "Forbruk og rettferd". Hva skjer på katolsk hold på dette feltet?
2. Ny diakoniplan for kirken. Sammenfatter mye av utviklingen i diakonal tenkning i Dnk gjennom de senere år. Utvidelse av perspektivet fra syke og eldre til å omfatte alle aldersgrupper. Ikke lenger snever karitativ forståelse. Global forståelse.
3. Vigsling og tilsetting av homofile i partnerskap. Forenklet fremstilling i mediene i forhold til vedtakets ordlyd. Vedtaket bygger på at Lærenemnda og Bispemøtet er delt. KMs vedtak ikke et lærevedtak. Fortsatt kirkelig legitimt å opprettholde det restriktive synet.
4. Reformarbeid i kirken, bl.a. innenfor bispedømmene. Utvikle organisasjonsstrukturen med henblikk på endring i statskirkeproblematikken. Forholdet mellom sokn og menighet er under endring.

Biskop Eidsvig: Hva skjer i Den katolske kirke?

1. Følger debatten om ny ekteskapslov med stor interesse. Et hefte utgitt av de katolske overhyrder. Ikke noe nytt innhold, men fastholder og viderefører utviklingen. Ønskelig at Dnk ikke definerer ordet ekteskap. Viktig å unngå diskusjon på fremmede premisser.
2. Store økonomiske utfordringer. Den polske sjelesorgen betjener 120'000 personer.
3. Byggeprosjekter på Holmlia og Jessheim. Mulig med kjøp i Skien og Sandefjord.
4. 1-2 sekularprest-kandidater i året. 8 forbereder seg som ordensprester. MFs imøtekommenhet er bemerkelsesverdig. Ingen norsk institusjon har gjort så mye for RKK i Norge noen gang.
5. Antakelig vil en gå over til Bibelselskapets utgave av NT. Gunnes utgave har hatt sin tid.
6. Behov for nynorsk utgave av pontifikalmessen.
7. Feiret den nye Olavsfesten i Roma. Vekt på Olavs omvendelse. Økumeniske aspekter. Kampen for å leve et liv i omvendelse berører oss alle.

Om Olavsfesten:

- Vi må begynne å forberede 2030. Hvordan forberede i Oslo?
- Olavsfeiringen også aktuell i forholdet til de ortodokse.
- Vi feirer normalt dødsdagen. Er det så naturlig å sette inn en ny dag for Olav?

Om definisjonen av ekteskapet

- Ansatser til en definisjon både i BMs og KMs vedtak. Ikke sakramental forståelse. Det foregår debatt om ekteskapet i Dnk. Heller ikke på det punktet noen konsensus i kirken.
- Obligatorisk borgelig vigsel er en ordning som er vel kjent fra mange land. Gjør saken enklere for kirken.

2. Ola Tjørhom: Katolsk økumenikk i dag

Hyggelig å være tilstede. Utgangspunktet er den artikkelen som er sirkulert. Den foreligger nå i en revidert utgave.

Tematikken i en videre sammenheng:

Stadig oftere hører vi at vi befinner oss i en økumenisk vinter preget av stagnasjon og tilbakegang. Den katolsk-lutherske dialogen hadde en stor produksjon på 70 og 80-tallet. Eksempelvis "Das Herrenmahl". Dialogen går noe langsommere nå, jfr. "Kirke og rettferdiggjørelse". Felleskerklæringen om rettferdiggjørelse har ikke ført til store resultater foreløpig. Apostolisitet-rapporten har krevd 10 år.

En bekjenner ofte motpartens synder. Dette foranlediger å gjøre det motsatte her, dvs. å stille noen spørsmål omkring katolsk økumenikk.

Artikkelen bygger på offisielle posisjoner i Den RKK, spesielt da 2. Vatikankonsil. Stagnasjonen vi er vitner til har særlig tre årsaker:

1. Den økumeniske bevegelse i vid forstand er blitt et offer for sin egen relative suksess. Økumenikk er ikke lenger kontroversielt noe sted. Derfor trues den av glemsel og neglisjering. Ingen blir himmelfallen av å møte en katolikk eller en ortodoks, men lengselen etter enhet brenner vi ikke lenger for.
2. Vi ser sterke nykonfesjonelle trekk innenfor de fleste kirkesamfunn. Opptatthet av egen identitet som kan defineres innenfor det som ellers oppleves som et vakuum. Kirkelig identitet kan ikke defineres på annen måte enn innenfor den universelle kirke. Dette gjelder både innenfor protestantisk og katolsk sammenheng. Den økumeniske bevegelses klassiske anliggende, synlig enhet, har nærmest kokt bort i dag. Fokus på synlighet har ikke noe med høykirkelige fiksfakserier å gjøre. Synligheten må markeres i forhold til nådemiddelforvaltningen og kirkelige strukturer. Vi har fått en statisk mangfold-tenkning. Vi lener oss tilbake og betrakter mangfoldet med tilfredshet. Det handler ofte om postmoderne strømninger. Både EKD og VELKD har kommet med offisielle økumeniske policy-tekster som støtter at vi skal forbli som vi er.
3. René Beaupère (Lyon): Kirkens enhet ligger hinsides alle kirkelige realiteter vi kjenner i dag. Alle kirker står derfor overfor en enorm utfordring. Enhet hører med til kirkens vesen. Derfor kan en ikke slå seg til, og overvintre i en økumenisk vinter hvis en venter at enheten er noe en vil at folk skal ta på alvor.
4. På luthersk og protestantisk hold: Den lutherske kirke beveger seg stadig lenger bort fra Reformasjonens kirkeforståelse som en reformbevegelse innenfor Den katolske kirke. Reformasjonen er suget opp av de politiske omstendighetene, cf. fortalene til CA. Slik de lutherske kirkene fremtrer i dag, fremtrer de i stor grad som et 1800-talls fenomen, med iberalteologi og pietisme. Særlig store konsekvenser overfor Den

katolske kirke. Det er en forskjell mellom det reformatoriske og dagens lutherdom. Det hadde vært gunstig om lutherdommen fant tilbake til det reformatoriske, bl.a. i sakramentsteologien. Eksempelvis ordinasjonen.

5. Ingen tvil om at LVF er en stor økumenisk ressurs. Men også her et problem: En perspektiv-forskyvning i forhold til Luther som heller ville drikke blod med paven enn vin med svermerne. Også innenfor lutherdommen har økumenikk landet i en statisk forståelse av enhet i forsonet mangfold. Tankekors at i luthersk sakramental teologi har en viss nyritualisme er kommet inn i bildet, men ikke etter reformatorisk forståelse. For meg ble det en lengsel etter å leve et fullt sakramentalt liv. Om Dnk: Mye god økumenisk vilje. Men én ting er problematisk: Tilslutningen til Leuenbergkonkordien, som har tatt knekken på Porvoo som økumenisk insitament. Signeringen av begge dokumentene er økumenisk spagat. En kan ikke opprettholde økumenisk dobbelt-bokholderi. Det skjer en leuenbergisering av kirkeforståelsen.
6. Om katolsk økumenikk: Grunnlaget for all katolsk økumenikk er 2. Vaticanum. Et enormt vendepunkt i kirkens liv. Før konsilet militant anti-modernisme. Dette endret seg med konsilet. Dessuten åpnet kirken seg overfor den moderne verden hvor det kristne liv leves ut, cf. *Gaudium et spes*. RKK fremstår med en ny selv-forståelse. En stor oppgave i dag å holde fast ved konsilet. Blir ofte avskrevet som et '68-fenomen. En følge av dette er at RKK kommer i en veldig vanskelig situasjon.
7. *Unitatis redintegratio*: Den sanne kirke er ikke identisk med den RKK. I stedet: *subsistit in*. En ny økumenisk modell. Før Vatikankonsilet ble tilbakevendingen til Rom ansett som hovedmodellen. Konsilet sier at kirkene er instrumenter for frelsen i Kristus i seg selv. Grunnlaget for dette ligger i den gjensidige anerkjennelse i dåpen. Det handler ikke bare om gjensidig anerkjennelse av selve dåpshandlingen, men det dåpen representerer. UR omtaler dåpsanerkjennelsen som et sakramentalt enhetsbånd. Inkorporering i Kristi legeme, kirken. Dette har betydning for synet på de reformatoriske kirker som kirker. Fra katolsk synspunkt er det mangler i de protestantiske kirkene, men det betyr ikke at de ikke er kirker. 2. Vaticanum omtaler de vestlige kirkene noen steder som kirker. Uansett beskrives de som effektive redskaper for formidlingen av frelsen i Kristus. Da må de ha kirkelig karakter. UR 3 er en nøkkelparagraf. H. Vries: En revolusjonær paragraf.
8. *Defectus ordinis*, UR 22, må forståes som en mangel i fylde, men ikke et fravær. Ikke katolsk syn at embetet i de andre kirkene ikke er noe embete.
9. Aktuelle utfordringer: a) Tendens i dagens kirkebilde: Tilbakevending til før-moderne holdninger. Stadig gjentatt beklagelse av moderniteten. Men ingen kan annullere den. Dessuten er den preget av noe som er avgjørende i teologisk perspektiv: Engasjement for sannheten. b) Fremvekst av en ny politisk økumenikk, hvor konservative katolske og evangelikale strømninger finner sammen, bl.a. i en del etiske spørsmål. En må ikke glemme de tradisjonelle lærespørsmål hvor katolikker og evangelikale befinner seg på helt forskjellige steder. Lærespørsmålene må binde sammen. Mye sterkere bånd mellom katolsk og luthersk (og anglikansk) syn enn mellom katolsk og evangelikalt.
10. Sakramentpraksis: Fellesskapet om sentrum i kirkens liv kan bare realiseres på grunnlag av et omfattende kirkelig fellesskap. Derfor ikke bare et økumenisk redskap. Den lutherske kirke kan kanskje også utvikle seg i retning av dette. Men det betyr ikke at en ikke kan gjøre noe. Mellomløsninger er mulig. Konvergens i sakramenteologien mht realpresens og epiklese. En kunne tillate at konfesjonsforskjellige personer kunne feire eucharistien sammen. Dette var praksis på 70-tallet, men forsvant på 80-tallet.
11. Katolsk tro er ikke Den RKKs egen eiendom, men finne også utenfor. Katolisitet er det som troes overalt og til alle tider. Vokser mot større enhet. Økumenisk grunnregel at alle som hører sammen i tro må være sammen i sakramentalt liv.

Fra samtalen:

- En ting som faller utenom foredraget er hvordan økumenikkens vinter henger sammen andre, bredere strømninger i kultur og samfunn. Det må finnes andre faktorer som skaper den økumeniske tåkeheimen. Kirkene føler seg presset ut av det offentlige rom, og delvis utkonkurrert av andre kirkesamfunn og anti-kirkelige tendenser. Dermed, i møte med nyfundamentalisme osv., engasjement i forhold til å finne sin egen identitet etc. Nykonfesjonalisme osv.: I norsk luthersk kirke er bildet veldig motsetningsfylt. Opptatthet av hva kirken står for, men samtidig sterk avkonfesjonalisering. Det er knapt noen tid tidligere hvor interessen for hva vi står for er så svak som nå. Det er nok flere som er redde for en porvooisering enn leuenbergisering i Norge. Men dette er neppe relatert til Leuenberg som sådan.
- Det jeg tror er gått tapt er hvordan en skal definere en visjon. Blikkretningen som kristne er fremover. Engang må vi bli økumeniske enten vi vil eller ei.
- Den økumeniske bevegelse er ikke lenger i bevegelse, men er blitt statisk. Dermed har den mistet sin kraft. Vi hadde visjon og håp om enhet. Vi burde også bruke vinteren godt for å forberede oss på våren.
- Vinter-metaforen reiser spørsmål om hva slags økumenikk vi har nå. *Oikoumene* oppviser samme trekk som dialogen mellom kristne og jøder. I Norge: Norges kristne råd og Frikirkerådet gikk sammen. Katolikker og pinsevenner i samme råd. Dette merker vi lokalt mange steder. I Fredrikstad domkirke finner en stor økumenisk samling sted 1. nyttårsdag. Ikke bare at frykten er blitt borte, men når det gjelder pinsevennene, har de ikke tradisjon for en systematisk tenkning slik vi har. Økumenikkens fase er ikke den samme som den teologiske diskurs. Det kan handle om passivitet og slapphet. Men mangfoldet gjør at erkjennelsen av kristen enhet blir større. Forsøk på høyttanking: Terpingen på folkekirkebegrepet kan virke lammende og passiviserende i forhold til andre grupper. Koblet sammen med en statisk post-modernistisk oppfatning av manghold: Ingen nød i forhold til andre kristne. Dermed fravær av en visjon. En stor utfordring å få vind i seilene. Det gjelder forholdet til Metodistkirken, Porvoo, Frikirken, RKK osv. Viktig å gå noen skritt sammen i denne tid.
- Klart at kulturelle og politiske faktorer bidrar til vinteren. Affinitet mellom utviklingen i Europa og nye protestantiske retninger. Parallelt på andre kontinenter. Først dekonstrueres det rent reformatoriske, og deretter sitter en i fattigkassa. Et historisk og teologisk vakuum. Fører til nykonfesjonalisme preget av dekonstruksjon og rekonstruksjon. For mange oppleves Porvoo som fjernere enn Leuenberg. En feil som ble gjort i Porvoo, var at det forpliktende og institusjonelle ikke ble klart nok definert. Avgjørende å formulere en livskraftig økumenisk visjon, jfr. "Wege zur Gemeinschaft", og "Einheit vor uns". Gode grunner til å se på sistnevnte igjen. Bønneuken feirer vel et jubileum. Dette kunne være viktig. Det som ikke skjer i teologien, skjer i praksis. I det lange løp vil det praktiske henge i løse luften. Den katolsk-lutherske dialogen preges også av mangel på dynamikk. Opphopning av konsensusstoff, men uten konsekvenser. Veldig viktig å få dialogen inn i nye spor.
- "The great tradition" svært verdifull. Den synlige strukturen har betydning. Læreøkumenikk kan isolere seg uten å ha konsekvenser for levd liv. Det er noe som står på spill. Det som gjøres av godt arbeid kan bli mye mer potent hvis en tar inn tradisjonsstoffet.

- Artikkelen og innlegget frigjør mange tanker. Det å repetere tradisjonen har en verdi. En må ta for seg hver generasjon økumenisk. Skal det vokse frem en visjon, må den vokse frem nedefra, ikke fra kontorene. Dnk er ikke i en statisk fase, men en utforskende fase på lære og institusjoner. RKK har dekretene og strukturen, og ligger der tydelig. Hva betyr *subsistit in*? Uten konsolidering kan ikke Dnk møte yngre strukturer som Den RKK.

- Noe av dilemmaet er å få innholdet i avtalene ut og implementert. Selve læreøkumenikken er viktig. Vi kjenner at lidenskapen savnes fordi det var liten bevissthet om vår egen identitet. Lutherske prester har ikke den fundamenteringen som trengs i kirkens liv.

- 1 Vaticanum: Det som sies om pave-embetet og ufeilbarheten avsluttes med anathema. 2. Vaticanum: Det stikk motsatte. Kristen enhet ikke bare mulig, men tilrådelig. Kan fellesskap i de hellige ting skje uten fullt fellesskap med biskopen i Rom?

- Spørsmålet om anerkjennelse av andre kirker er viktig. Riktig å si at når noen lutheranere har mistet noe av piffen, har det å gjøre med en opplevelse av manglende følelse av likeverd. Dette er demotiverende. Hva tenker vi som lutheranere om vår egen verdi? Vi kunne gjerne gjeninnføre ordet katolsk i trosbekjennelsen. Kirken subsisterer også hos oss. Vi må skjerpe vår egen kirketenkning.

Tjørhom: Dypt takknemlig for samtalen. Fullt mulig å si at det er snakk om kirker, bare i forskjellig forstand. Uten betydelig generøsitet er katolisitetsbegrepet ubrukelig. Må kombineres med vidsyn og evne til å ha to tanker i hodet samtidig. Sannhetenes hierarki er et vindunderlig begrep. 2. Vaticanum sier at tingene ser annerledes ut i dagens situasjon. Ønskelig at ting skjer som viser at dialogen om nattverden har brakt oss nært sammen. Et spørsmål om Porvoo og Leuenberg egentlig lar seg forene. Utfordring for Dnk å forholde seg til "Den store tradisjonen". Viktig å unngå at fokusering på tradisjonen blir retrospektiv sak. Tradisjonen må gjenspeile realiteter i dag. Den store motivasjonsfaktoren er å se hvor mye en har å lære av andre kristne, uansett. Økumenikken er den beste, kanskje den eneste, døren som leder inn i den kirkelige trosskatt. Alle som møter denne skatten får et engasjement. Derfor så uheldig med minimums-økumenikk. Poenget er ikke å bli fattigere, men rikere.

Biskopene takket for foredraget, samtalen og adgangen til nye perspektiver.

3. Neste møte:

Tirsdag 20. mai kl. 9.00 – 15.00

Tema: "The Apostolicity of the Church", del 1.

Gjest: Prof. Dr. Turid Karlsen Seim, leder av Det norske institutt i Roma

Sted: Rosagården, Sta. Katarinahjemmet

Gjørstadsgate 9, N-0367 Oslo

Tel. +47-23 21 54 10

Fax +47- 22 60 84 34

<http://katarinahjemmet.katolsk.no/?page=rosa/rosahjemmet.html>

